

TAVASZI REMÉNYEK, GONDOK*

Választások előtt áll Magyarország 2010 tavaszán – és ez a jó hír. A jelek szerint korszak-váltó cezúra lehet, szinte egy újabb rendszerváltoztatást eredményezhet ez az országos politikai akarattnyilvánítás. De persze mély lélegzetet kell vegyen minden reménykedő, mert a szavazások után biztos, hogy nem örömmünnepek következnek majd, hanem óriási erőfeszítéseket, összeszorított fogú türelmet, önfegyelmet, elszánt jó szándékot és nemzetszeretetet megkövetelő újjáépítés, rekonstrukció napjai, évei fogják ismét helyreállítani a súlyosan károsított Magyarországunkat.

2009. szeptember 3-tól december 20-ig ismét a Debreceni Egyetemen és a budapesti ELTE-n tanítottam angolul az „Introduction to American Sociology” – „Bevezetés az amerikai szociológiába” című kurzusomat, mint korábbi években is. Mindkét egyetemen és általában szülőhazámban reménykeltő tapasztalataim voltak a nyitott, érdeklődő ifjúságról, a világ-színvonalon kutató, tanító kollégáimról, a magyar értelmiség számos felelősen gondolkodó, író, publikáló köreiről, folyóiratairól, konferenciáiról, műhelyeiről, fórumairól.

Rossz tapasztalatok főleg a politika, a hatalomgyakorlás területéről érintettek.

Iszonyatos a korrupció, szinte mindennap lehet olyan cikkeket olvasni, hogy valakit már megint ezen-azon kaptak rajta, egy másik ember ennyit-annyit vágott zsebre illegálisan és így tovább. A milliárdos nagyságrendű visszaéléseknek, csalásoknak Amerikában gyakorta van jelentős jogi következménye – Madoff, meg az Enron-főnökök börtönben ülnek – Magyarországon kevésbé. A politika tehetetlensége is lehangoló például olyan esetekben, amikor az államfőt egy másik EU-tagállam egész egyszerűen nem engedi be az országába, és a magyar kormány ezzel nem nagyon tud mit kezdeni. Olyan esetek, amikor Szlovákia meghozza azt a nyelvtörvényt, amely meg fogja büntetni azt az embert, aki nem szlovákul beszél egy másik magyar emberhez, a magyar kormány pedig tehetetlenkedik a tétlenkedő EU-struktúrához hasonlóan. Vagy az ukrán kormány olyan határozatot hoz, hogy szeptemberben már nem fog magyar nyelvű tankönyveket nyomtatni. Ezek ellen a diszkriminatív jelenségek ellen demokratikus országokban, EU-tagállamokban egész egyszerűen nem tudnak eléggé hatásosan védelmére kelni nemzettársaiknak, a kisebbségi magyar közösségeknek.

A magyarországi „annus mirabilis” húsz évvel ezelőtti rendszerváltoztatása révén óriási esélyek birtokába jutottunk. Igen ám, de ezeket az esélyeket nem úgy használjuk, mint amivel a magunk képére és hasonlatosságára, a

magunk magyar sorskérdéseinek, problémáinak, igényeinek megoldására, előbbrevitelére formálnánk társadalmunkat, hanem utánozni kívánunk másféle rendszereket, másféle társadalmakat, és gyakorta olyan modelleket veszünk át, amelyeket azok a társadalmak már régen meg is haladtak. Ezen az USA-féle vadkapitalizmus-szerűsége, amelyet Magyarországon igyekeznek jelenleg meghonosítani, Amerika már elég rég óta túl van. Például éppen most kísérli megreformálni egészségügyi rendszerét. Az USA-ban az egészségügy profittermelő üzlet, ahol ezért pl. manapság 45 millió embernek nincs betegbiztosítása. Egyesek Magyarországon privatizálni óhajtják az egészségügyet, de ezzel esetleg beleme gyünk egy olyan kátyúba, amelyet majd megint meg kell reformálni. A szegénységgel hasonló a helyzet. A magyar népi mozgalom íróitól olvastuk annak idején, hogy hárommillió koldus országa voltunk. Igen ám, de mit látunk ma? Óriási a szegénység, a munkanélküliség, és nem csak a gazdasági világválság miatt. Ismét súlyosan hátrányos helyzetű gyerekek, fiatalok, öregek élnek mélyszegénységben Magyarországon millió számra, és nem látszik határozott kormányakarat, kormány-szándék e tragikus helyzet orvoslására. Még a szociológusok közül is nagyon kevesen foglal-koznak ezzel a tömeges emberi szenvedést okozó problémával, tisztelet néhány kivételnek, mint például Ferge Zsuzsa. Amerikában a haszonelv erősebb, mint a szociális biztonság biztosításának az elve. Nem válna javunkra ennek a modellnek a szolgálai utánzása, Magyarországon is általánossá tétele.

A jelenlegi kormány azzal is súlyos károkat okozott, hogy megszüntetett nemzeti érdekű alapítványokat – a Teleki, az Illyés, a Madách, az ARP Alapítványt többek közt – és bezárt, eladott fontos közszolgáltató intézményeket, kórházakat – még a világhírű pszichiátriai intézet is –, postahivatalokat, iskolákat, vidéki rendőrsőket. Nem a tragikus és veszélyes népességesőkkenés miatt, aminek megállítása, netán megfordítása szándékáról ugyancsak nem tapasztalható jelenleg jelentős kormányprogram. Mert hiszen a parlamenti képviselők nagy része sajnos nem a szavazó polgároknak felelős, hanem pártjának szigorúan elkötelezett képviselője – pénzbüntetéssel sújtják, ha „átszavaz”. Ezt a „pártlistás” rendszert mindenképp meg kell változtatnia a demokratikussá fejlődni szándékozó Magyarországnak.

„Tékozló országunkban” az sem kívánatos állapot, hogy nagyon kevesen, és nagyon keveset tudnak a Kárpát-medencében a nyugati magyarságról, és ennek nem a nyugati magyarság az oka, mert hiszen Borbándi Gyulától kezd-

ve Várdy Béláig igen jelentős a róluk, rólunk megjelent kötetek bibliográfiája. Holott ez a nemzetrész olyan erőforrás, amely történelmileg egyedi, ez az erőforrás készenlétet teremtett magában arra, hogy szolgálatára legyen a többi magyar nemzetrésznek. Ezt megszólítani, ezzel okosan élni, erről hírt adni, ez viszont magyarországi feladat.

Hiszen Amerikában például még a mai napig is működik tizenhét városban mintegy 20 hétvégi magyar iskola, tizenhárom városban 22 magyar cserkészcsapat. Magyar istentiszteleteket 56 város 58 református templomában, misét 20 város 21 római és görög katolikus templomában hallgatnak vasárnaponként.

De ráadásul még valami más is történt, ami egyedi a történelmünkben. Mi nyugaton úgy éreztük, hogy volt négy-öt olyan magyar sorskérdés, amit Közép-Európában nem lehetett megtárgyalni a diktatúrák miatt, de viszont szükségesnek véltük, hogy ezekről szó legyen, és szükséges ezek érdekében szószólókká válnunk. Afféle küldetéstudatot próbáltunk kialakítani magunkban és egymásban, hogy az 56-os forradalom és általában a magyarság valóságait közvetíteni tudjuk nyugati országoknak: Trianon nyomorát, a kisebbségi magyarság sorsát, a szovjet megszállás rendőrállamában a demokratikus társadalmi berendezkedés hiányát, az egypártrendszer anomáliáit. Tehát nem csak a magyar nyelv és kultúra megtartása lett a célunk, hanem mindmáig az is, hogy segítsük a többi magyar nemzetrészt abban, hogy a gondjait megismerjék felelős helyeken, Brüsszeltől kezdve Washingtonig, Londontól Párizsig, Ausztráliától Dél-Amerikáig. A szlovákiai nyelvtörvények és az ukrán nyelvszabályozások ügyében például jelen pillanatban is kitartóan lobbizik a Magyar Emberi Jogok Alapítványa Hámos László vezetésével, meg az Amerikai Magyar Koalíció, és számos más amerikai magyar szervezet, egyesület segítségével, hogy amerikai kongresszusi képviselőket, szenátorokat rávegyen nyomásrendszerek létrehozására ezekkel az országokkal szemben, érvük el, hogy azok vonják vissza ezeket a jogtipró intézkedéseket. Ez a küldetési gondolkodás, magyarságszolgálati munka célt is adott annak, hogy miért tart-

Bécs (linometszet)

sák meg magyar nyelvüket és kultúrájukat nyugati országokban gyermekeink, fiataljaink, polgártársaink. Azért tartásák meg, hogy két-, vagy többnyelvű szószólójává válhassanak a magyar nemzetrészek érdekeinek, gondjainak.

Csak arra tudom bízattni a kollégáimat is, hogy adjanak hírt a nyugati magyarságról, amikor alkalmanként meghívjuk őket előadásokra. Amikor hazatérnek, írjanak a tapasztalataikról, tudatosítsák az otthoni közvélemény számára is, hogy ott mi folyik és miért. Mert az az élet ténye, hogy fogyunk. Fogy a nyugati magyarság. Két dolgot kell ehhez hozzátenni. Az egyik az, hogy hála istennek fogy, mert ez azt jelenti, hogy nincsenek újabb tragédiák miatti kivándorlóhullámok. A másik pedig az, hogy csak mennyiségben fogy, minőségben kevésbé. És Berzsenyitől azt is tudjuk, hogy „Nem sokaság, hanem / Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat”. A minőség jelen van, és a készenlét is jelen van. Ezzel, amíg megvan, jó lenne úgy élni, hogy ez a készenlét szép, jó gyümölcsöket teremjen a Kárpát-medencében is.

*) Cservenka Judit a szerzővel folytatott és a Kosuth Rádió „Vasárnapi újság” c. műsorában 2010. január 10-én közvetített beszélgetésének módosított változata. Nagy Károly legújabb könyve: *Amerikai magyar szigetvilágban*, Nap Kiadó, 2009.

A KISEBBSÉGI KÉRDÉS EURÓPAIZÁLÁSA

A Magyar Köztársaság kikiáltását követő demokratikus választások, majd pedig az újonnan alakult koalíciós kormány túlságosan sok hordalékkal volt terhelt ahhoz, hogy kellő tekintéllyel, határozottsággal, nem utolsósorban perspektivikusan magáévá tehesse volna a magyar kisebbségek ügyét nem csupán a szomszédos államokban, hanem az egész világon. Antall József szállóigévé vált kijelentése nagyobb ellenkezést váltott ki a szomszédos államok kormányaiban, mint az érintettek részéről tapasztalható lelkesedés volt. Az Alkotmányban rögzített felelősségvállalás kétségtelenül biztató jelként hatott, a továbbiakban azonban az volt a kérdés, hogyan, mennyire tudja kézbe venni és tartani, kezelni ezt a korántsem elhanyagolható kérdést a mindenkori magyar kormány. Ide tartozik az ú.n. alapszerződések megkötése is, amik eleve felemás módon sikeredtek, nem is beszélve arról, hogy lényegében alig volt kihatásuk a magyar kisebbségek sorsának jobbra fordulására.

Szervezetileg – úgy látszik – nem akadt jobb kezelési mód, mint az alapjaiban kompromittált MVSZ továbbvitele. Kezdetben Csoóri Sándor személye egyfajta biztosítéknak tűnt, aztán az egész vállalkozás annyira dilettáns módon fogta fel és látta el feladatkörét, hogy nem csoda, ha jelen pillanatban az MVSZ jövőt formáló tényezőként aligha említhető. Ha egyesek kellő átszervezés esetén még fűznének is hozzá némi reményeket, az immár kétszeresen kompromittált és önmagában súlyosan terhelt szervezet nem érné meg az esetlegesen rá fordítható anyagi és szellemi eszközök mozgósítását.

Ha már itt tartunk, vegyük röviden számba, miféle kezdeményezések jöttek létre az elmúlt húsz évben arra vonatkozólag, hogy a kö-

rülmények figyelembevételével olyan szervezett keretek jöjjenek létre, amiken belül nem csupán magyar-magyar, hanem magyar-román, magyar-szlovák stb. tekintetben rendezett, azaz perspektivikus “testületek” hitelesen és hatásoosan karolják fel és képviseljék a kisebbségben élő magyarok érdekeit.

A legnagyobb problémát a pártpolitikai hozzáállásból született kezdeményezések jelentik, de nincs most idő ezeknek elemzésére. Összegezve inkább annyit lehetne kíváncsianszerűen megfogalmazni, hogy a jövőre nézve figyelembe kellene venni, milyen kezdeményezések és intézkedések voltak ígéretesek, annak ellenére, hogy időközben megszűntek vagy látens állapotban vannak.

Látószöge miatt figyelmet érdemel a MÁÉRT, habár adott esetben komoly átszervezést igényelne különös tekintettel a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumára (KMKF). Egy biztos, a magyar kisebbségek politikai képviselete Budapestről külpolitikailag vitatható egészen addig, amíg erre vonatkozóan nem születnek alkotmányos keretek az EU-ban. Bármennyire fejesóválást is vált ki, de egészen hétköznapi szinten alig mondható kifogástalan eljárásnak az, hogy a román, szlovák stb. parlamenti magyar képviselői egyúttal parlamenti vagy kormány szinten közreműködnek magyarországi szervekkel. Ez legfeljebb akkor lenne elképzelhető, ha az érintett államok és a Magyar Köztársaság között egyfajta föderális együttműködés állna fenn, ill. államközi szinten külön megállapodás (szerződés) szabályozná ezt a kérdéskört.

Ezzel kapcsolatosan felmerül: tulajdonképpen milyen személyek, ill. szervezetek a magyar

Folytatás a 2. oldalon

LENGYELORSZÁGI VÁLTOZÁSOK

A Rywin-gateként elhíresült korrupciós botrány rengette meg először a kormányzó baloldali hatalmát Lengyelországban. Ez volt az első olyan nyilvánosság elé került ügy, amelyik belobbantotta a kormánypárt botrányait. Korrupció, befolyással való visszaélés és párt-pénzek is előkerültek, így az ügy a 2001–2005 közötti kormányzás szimbólumává vált. Lew Rywin üzletember és filmes producer oly módon akarta kenőpénzekkel és üzleti befolyással módosítani a médiatörvényt, hogy az Agora médiabirodalom meg tudja venni a Polsat nevű országos televíziós csatornát. A Polsat átjátszásáért cserébe 17,5 millió dollárt kellett volna fizetni, ám a pénzügyi tranzakciót a botrány kirobbanása miatt már nem hajtották végre. Az ügy főszereplője azóta több évet volt kénytelen börtönben tölteni.

A lengyel baloldali oly mértékben elveszítette hitelet, hogy a 2005-ös történelmi bukása óta máig nem tudott ütőképes erőfölmutatni. A szétforgácsolódott erők hiába próbáltak választási szövetséget kötni a 2007-es előrehozott választásokon. Alig hat évvel korábban, 2001-ben a parlamenti választásokon a Baloldali Demokraták Szövetsége (SLD) még a szavazatok több, mint 40 százalékát tudhatta magáénak, ám a folyamatos botrányoknak köszönhetően négy évvel később már csak ennek az egy negyedét, vagyis csupán 11 százalékot kaptak. 2001-ben, a baloldali elsőpródiadalát követően elemzők arról beszéltek, hogy nyolc, akár tizenkét éven keresztül baloldali kormánya lehet Lengyelországnak. Ekkor a meghatározó értelmiségiek, a véleményformáló publicisták nagy része is az újonnan megalakult baloldali kormányt dicsőítette.

Úgy tűnt, az összes állami intézményt uralni tudja a kormányzópárt, ráadásul a vezető politikusai is egyre nagyobb becsvágyat éreztek a hatalom korlátlan gyakorlására. A párton belül megkezdődött a különböző érdekszférák harca egymással, ráadásul kiderült, hogy Leszek Miller miniszterelnök is egyre nehezebben tud együttműködni a szintén baloldali Aleksander Kwasniewski államfővel.

Nem csak a baloldali lett az ügy nagy vesztese, hanem az állami intézményekbe vetett bizalom is. A társadalom közel egy éven keresztül követhette a parlamenti vizsgálóbizottság munkáját, melyben egyre sokasodott az érintett politikusok száma. A 2005-ös választásokon igen alacsony, 41 százalékos részvétel mellett a két nagy jobboldali párt, a konzervatív Jog és Igazságosság (PiS) és a nemzeti-liberális Polgári Platform (PO) győzedelmeskedett. A PiS 27, a PO 24 százalékot kapott, ám a két jobboldali pártnak – elsősorban személyes ambíciók miatt nem sikerült megegyezniük, így a PiS alakíthatott kisebbségi kormányt. A PiS választási programjának középpontjában a posztkommunista hatalmi elit felszámolása, valamint a társadalmi esélyegyenlőtlenség és a korrupció megszüntetése állt. Néhány hónappal később a közvetlen elnökválasztást is a PiS jelöltje, Lech Kaczyński nyerte. A kétféves kormányzást először kisebbségi kormány kezdte, majd, 2006 elejére világo ssá vált, hogy a PiS kormányprogramjában vállalt reformokat nem lehet kisebbségi kormányból végrehajtani, így két radikális kispárttal lépett koalícióra. Egy évvel később ez a döntés okozta a kormány vesztét.

Folytatás a 4. oldalon

Határok nélkül Ifjúsági Klub a Bécsi Magyar Otthonban

2008 januárjától működik a Magyar Otthonban Ifjúsági Klubunk. Régi óhajunk teljesült ezáltal: különböző, kimondottan nekik szóló programokkal sikerült becsalogatnunk az ifjúságot.

Havonta egy alkalommal tartunk klubestet a tanév idejében. Az eddigi összejöveteleinken 68 magyar fiatal sikerült megmozgatnunk, egy-egy alkalommal kb. 20-25-en jövünk össze. Klubestjeinken társas-, kvíz-, dráma-, népi, nyelvi és egyéb csoportos játékokat játszunk, magyar filmeket nézünk, népi táncesteket tartunk, a magyar televízióból jól ismert Beugró c. játékot játszunk, különböző előadásokat tartunk, mint pl. legutóbb Liszka Márton kitűnő zongorajátékát hallgattuk meg.

A két év alatt négy alkalommal fogadtunk vendégeket, háromszor látogattak el közénk soproni fiatalok és egy alkalommal a bécsi egyetemisták szervezetét, a Magyar Diákok Egyesületét láttuk vendégül.

Ifjúsági Klubunk fiataljai már a mi neveltjeink, a társaság magvát a Bécsi Magyar Iskolába járó ill. járt fiatalok – jelenleg egyetemisták adják, de vannak közöttük olyanok is jócskán, akiket a klub jó híre hozott ide. Valamennyien itt született osztrák állampolgárok. Mára a kez-

deti létszám megháromszorozódott. A fiatalok szeretnek ide járni, szeretnek együtt lenni, szórakozni, viccelődni, mesélni, az anyanyelvükön feloldódni, őrizni akarják magyarságukat, ápolni hagyományaikat, igényük van tehát a szabadidő tartalmas eltöltésére. Ebben segítém őket ötleteimmel és a klubesték megszervezésével.

Terveink erre az évre: a januárban és februárban megtartott két esten kívül még nyolc klubestet fogunk tartani. Lesz többek között palacsinta-parti, magyar filmest; Beugró c. előadás magyarországi fiatalokkal együtt, közös társasjátékok; táncoktatás Karnauf Attilával és Piroška Ildikóval, élőzenés táncchazzal budapesti egyetemisták zenéjére; tánévbúcsúztató vidám társasjátékokkal, karaokeval. Aztán az új tanévet szeptemberben nagy játékesttel indítjuk, lesz activity, zenehallgatás, karaoke, élménybeszámolók; Ki mit tud? – előadás a fiatalok aktív bevonásával; magyarországi diákok vendégül látása, közös játékest; karácsonyi hangverseny tehetséges zenész-klubtagok bevonásával.

Nagy öröm, hogy a régi vágy teljesült: végre itt a sok fiatal a Magyar Otthonban – már csak meg kellene tartanunk őket. Reméljük, sikerül!

KOLESZÁR ILDIKÓ, a klubestek szervezője

Szavalóverseny Bécsben

Verőfény címmel a „Bécsi Magyar Iskola” március 20-án rendezte meg az ausztriai magyar gyerekek idei szavalóversenyét, amelyen hatvanan vettek részt. Ez a rendkívül magas létszám is nehéz helyzet elé állította a zsűrit, akinek elnöke immár 12 éve Böröndi Lajos volt, s munkáját Toma Katalin és Lois Márta tanárnők segítették.

Lehetne azt írni a tudósítónak, hogy önmagában sokat jelent a sok nevező, de nem lenne igazságos, ha nem fájlanánk az Őrvidék távolmaradását. Ami viszont öröm, a versenyzőkkel eljöttek a szülők és a nagyszülők is, akik nélkül, mint Böröndi Lajos elmondta, nem lett volna ennyi versenyző, s akik odahaza a szellemi hátteret jelentik.

Igazi érdekessége volt a versenynek, hogy néhány osztrák anyanyelvű gyermek is nevezett, s többen is háromnyelvűnek neveztettek a listán, s nem maradtak alul a magyar ajkú gyermekek mellett.

De a verseny arról is szól, hogy vannak nyertesek és vesztesek, következésképp tehát az eredmény:

A Típegők kategóriájában (3–5 évesek) nem hirdettek eredményt, a hat csöppsgé bátorságáról tett tanúbizonyságot akkor, amikor kiállt a közönség elé. Ők a jövő reménységei.

A betűvetők kategóriájában első helyezést ért el Hoffer-Tóth Máttyás és Weinberger Karin. Hoffer-Tóth Áron második lett, míg Deák Attila és Schadenbauer Felix a harmadik. A felfedezők kategóriájában is két első helyezést osztottak ki, Payer Luna és Filakovszky Ákos állhatott a képzeletbeli dobogó legmagasabb fokára. Mosó Hanna második lett, míg Smidt Dániel és Öllinger Péter a harmadik.

A kitekintőknel Nagy Domokos ért el első helyezést, Tők Tamás másodikat, Molnár Dávid pedig harmadik lett.

A ballagók kevesebben voltak, úgy tűnik, 14 év fölött lanyhul kissé a versmondó kedv. Ez azért is kár, mert ez az a korosztály, ahol beérhetne a gyümölcs, a korábbi évek munkája meghozhatná az eredményt. Ebben a kategóriában a zsűri nem adott ki első helyezést. A két második helyezett Kovács Ervin és Józsa Albert lett. Míg Rideg Bianca és György Norbert harmadik.

Dicséret illeti a Bécsi Magyar Iskola pedagógusait a verseny megszervezéséért és a felkészítéséért. Úgy tűnik, a gyermekek biztos családi háttérrel rendelkeznek, olyannal, ahol fontos a magyar kötődés. S ez tölt el mindenkit reménységgel a jövőt tekintve.

Együtt ápoljuk a magyar örökséget

A székesfehérvári születésű Simon-Lévay Márta, a bécsi Volksoper tagja, egyben a bécsi Liszt Ferenc kórus karnagya nemrég a Magyar Katolikus Rádióknak adott interjút, melyben elmondta, hogy 1979 áprilisától vezeti a kórust. Az amatőr együttes ma 35 emberből áll, 18 évestől a 75 évesig – köztük 3-4 zenésszel – ,erdélyi, vajdasági, felvidéki és magyarországi magyarok. Kicsi, kétszóllamú művekkel kezdtek, de ma már nagy misék betanulását is vállalják. „Egymás szeretete, és magyarságunk tart össze minket” – nyilatkozta. Főleg az utolsó 20 évben sok helyen jártak: szerepeltek Pozsonyban, Mátraverebélyen, Pannonhalmán, Budapesten, Győrött, Pécsen, Révkomáromban,

Veszprémben, Egerben, Balatonalmádiban, Várbalogon. Bécsen kívül az ausztriai magyarok előtt is felléptek Salzburgban, Grazban, Klagenfurtban, Innsbruckban, Mariazellben. A Gellérd házaspárnak jóvoltából bejárták a Székelyföldet is.

A 30 éves évfordulót követően *«Daloljatok az Őrnak»* címmel CD-t adtak ki, amely hangszeres számokat is tartalmaz. Ez Simon Márta öccsének, Lévy Tibornak, a magyarok főkéntorának, (szintén a Volksoper énekese), Stipic Éva hegedűművésznőnek, és leányának, Simon Viktóriának köszönhető. Csipkó László zenetanár – évtizedeken át volt a magyar misék kántora – saját szerzeményével szerepel a CD-n.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2010/1. számában közzétett 45.847,81 Euro összeg 2010. március 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Ágoston család	30,00	Kovacsovics Tibor, Dr.	50,00
Bencsics, Dr., Miklós	20,00	Mihocz László, Dr.	20,00
Fonyad-Jóó Imola, Prof.	20,00	Miller-Aichholz Isabella v.	60,00
Guthy László	10,00	Németh Péter, Dipl.Ing.	20,00
Gyenge Edith	20,00	Pogány Géza	20,00
Horváth Gábor	30,00	Ráduly Ferenc, Dr.	30,00
János Árpád / Veronica	25,00	Simonffy Erika	15,00
Kálmán Gizella	20,00	Szabó Nóra	20,00
Király László, Dr.	5,00	Takáts Isabella és Ernella	40,00
Kökuti Etelka, Dr.	20,00	Ugri Michael	20,00
Kottan Susanne	20,00	összesen:	515,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 46.362,81 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthont ad.

Deák Ernő elnök, Radda István főtítkár, Kántás János pénztáros
További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1., Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. Bankleitzahl/ Bankirányítószám 60000, IBAN: AT 556 000000007255731 BIC: OPSKAT WW

A KISEBBSÉGI KÉRDÉS EURÓPAIZÁLÁSA

Folytatás az 1. oldalról

kisebbségek hiteles képviselői? Ezzel egyidejűleg ugyancsak tisztázásra szorul, vajon elégséges-e, sőt, (kül)politikai tekintetben helyes-e, hogy a kisebbségi ügyek kezelését polgári szervezet látja el, vagy pedig elengedhetetlen az Országgyűlés, netán a mindenkori kormányservek bevonása, pontosabban az általuk történő ügyvitel?

Külön tehetőt jelent a 2008-ban létrejött két vetélkedő vállalkozás a szórványügyek kezelésére. Bámenyire dicséretes is ennyire részletekbe menően belemélyedni a kisebbségi kérdés felkarolásába, cleve kínos helyzetet jelent, hogy szelektív módon nevezte ki a Miniszterelnöki Hivatal a Szórványtanácsot, ill. alakult meg a Parlament Külügyi Bizottságának keretében a szórvány szakcsoport. A teljesítmény tekintetében megkérdőjelezhető további fennmaradásuk vagy legalábbis kettősségük továbbvitele a jövőben. Feltehetőleg inkább felszámolásukra, mint továbbvitelükre lehet számítani a jövőben, csak hogy nem szabad elfelejteni azok csalódását, akik újabb kezdeményezésbe helyezték reményeiket. Mindamelllett a Kárpát-medencén kívül élő szórványokat létükben érinti ilyen intézmény felállítás a működtetése.

Amennyiben ténylegesen átfogó és életképes vállalkozásra gondolunk, mindenekelőtt el kell tekinteni mindenfajta pártpolitikai protekcionizmustól. A mindennapi ügyvitel szintjén kielégítő módon látta el feladatkörét a Határon Túli Magyarok Hivatala, visszaállítása vagy valamilyen hasonló intézmény létesítése mindenféleképpen ajánlatos lenne, igaz, csupán tanácsadó és végrehajtó szervként működhetne. Feltehetően szükséges egyfajta tetőszervezet, ami összefogná az összes kisebbségi ügyeket, természetesen régiók, szakosztályok szerint. Alapos megfontolás tárgyát kell képeznie ennek a felső szervezetnek rendeltetése és tagozódása. Egészen nyilvánvaló, hogy a határon túli magyar kisebbségeknek, mint közvetlen érintett közösségeknek beleszólási és közreműködési jogot kell biztosítani. Biztosan merész, mégsem megkerülhető kérdés megfelelő, demokratikus módon megválasztott érdekképviselések létrehozása. Ők jelenlenék azon testületet, amely a hivatalos magyar tárgyalóféln partnereként léphetne fel (kisebbségi parlament?). Aligha képzelhető el, hogy a magyar Országgyűlésen belül külön „ülérendet” képezhetne ez a testület, sokkal inkább minél nagyobb mozgásteret (önállóságot) kellene neki biztosítani. Mivel azonban közvetlen kapcsolódásnak kell fennállnia a „határon túliak” és az „anyaországbeliek” képvisellete között, okvetlen tisztázásra szorul, nem volna-e tanácsos külön kisebbségi minisztérium

Március idusának ünnepe Alsóőrött

Az alsóőri Öreg Iskolában március 19-én, az Umiz rendezésében került sor az 1848-as forradalom és szabadságharc 162. évfordulójának megünneplésére. Dr. Radics Jenőné, ny. gimnáziumi tanár felidézte a 48-as magyarországi eseményeket, s megemlékezett a Felső-Őrség papjainak, az evangélikus Wimmer Ágostonnak és a református Szij Györgynek a forradalmi eseményekben való helytállásáról s a megtorlás időszakában való hányattatásáról, valamint a magyar szabadságért életüket áldozó osztrák hősökről. A tanárnő érdeme a szereplők igényes, nagy türelmet és kíváncsi felkészítése is. Túl a történelmi megemlékezésen a közreműködők és a jelenlévők megismerkedhettek a magyar irodalom gyöngyszemeivel, vagy fölleveníthették őket – éppúgy, mint az eddig tartott tizenhét irodalmi esten. S a verseken keresztül csiszolódott ízlésük, bővült szókincsük, tágtult látókörük, erősödött magyarságtudatuk – ami Burgenlandban, ahol igencsak kevesen vagyunk, még ha az őslakókat és a később idetelepítettek összességét látjuk, akkor is – szerfölött nagy fontosságú. Külön dicséretes, hogy Éva néni az ifjúságot is – óvodástól a gimnazistákig – bevonta a versmondásba. Álljon itt a közreműködők névsora, akiket csak elismerés illet: Binder Gyöngyi, Bodó Jutas, Bodó Tuzson, Edelényi Erzsébet, Höfler-Bacsó Katalin, Hubbes Annamária, Hubbes Csanád, Hubbes Emese, Kelemen László, Kiss Erzsébet Theodóra, Kiss Gyula György, Leczki Zsuzsa, Lippert-Havasi Orsolya és Radics Éva. A műsorba a közönség is buzgón bekapcsolódott: szívvel-lellekkel fújták a Kossuth-nótákat abból a kottás füzetből, melyet ez alkalomra állított össze Radics Éva.

létrehozása, amin belül egy-egy államtitkárság foglalkozna az egyes “szakcsoportok” (pl. oktatás és régiók) ügyeivel, így a (nyugati) szórványokéval is.

Ugyancsak fejtörést igényel az anyagi és szellemi támogatások megszervezése és lebonyolítása. Anélkül, hogy polgári szervezetek kezdeményezését és támogatott tevékenységét akadályoznák, országos szinten ésszerű lenne egységes, központi iroda továbbvitele, ill. újjáélesztése. Áttekinthetőbb az ügykezelés, ésszerűbb a támogatások elosztása és folyósítása egy helyről, mint az áttekinthetetlenül szétaprózva.

Összefoglalva húsz év magyarországi kisebbségpolitikáját helytelen lenne a teljes újrakezdés, inkább továbbfejlesztés, átszervezés lenne hasznos, mindamelllett fel kell számolni az életképtelenné bizonyult, egymást hatálytalanító, stagnáló berendezéseket.

Végezetül arról sem szabad megfeledkezni, hogy a magyar kisebbségek létszámát tekintve csakis hosszú távú rendezés szüntethetne veszélyeztetett helyzetükön. Mivel a magyarság egzisztenciálisan érintett a kisebbségi ügyekben, megfelelő súllyal kell fellépnie az európai fórumokon, arra törekedve, hogy megszülessen végre az egész Unióra érvényes Alkotmány, ezen belül pedig biztos alapokra helyeződjön a kisebbségek jogállása. A kisebbségi ügyek európai kezelésére fontos lenne külön biztos kinevezése. Magyarország a szomszédos államokkal az adott körülmények között “kísérleti terep”, tehát itt kell kezdeményezően fellépni megoldási javaslatokkal, amik hosszú távon egyrészt biztosítják a magyar kisebbségek rendezett fejlődését, másrészt meggyőző érveket jelentenek a ma még talán illuzórikus föderaliztikus összefogásra.

Kétségtelen, ehhez minden oldalon át kell hidalni a nemzeti korlátokat, ténylegesen meg kell alkotni azt a “közbülső” Európát, aminek valamikor Magyarország volt vagy lehetett volna letéteményese, természetesen nem kizárólagossági szinten, hanem befogadással és elfogadással. *Magyarország Európá kicsiben* – hirdette a XIX. század első felében az egyébként szláv Csaplovics János. Első közös királyunkra is utalva *gyenge és esendő az egyenlő és egyerkölcsű ország*. Másként: nem elégséges csak magyaroknak lennünk. Amiként “köztes” Európa valamennyi népét hordozzuk génjeinkben, ugyanezt kell tudatosítanunk, vallanunk és vállalnunk terveinkben, cselekedeteinkben.

PANNONICUS

Lapzárta minden páratlan hónap 15-én

Koszorúzás

**2010. április 8-án 11órákor
Széchenyi István szobránál**
(Bécs XIX., Obersteingasse 20)

A Széchenyi Emlékbizottság 2010 nevében Dr. Rubovszky András üdvözlő a megjelenteket.

Üdvözlő beszédet mond Dr. Deák Ernő az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége elnöke. Ünnepi megemlékezés tart Méhes Márton a Collegium Hungaricum igazgatója. A Magyar Parlament Delegációja nevében Dr. Takács Imre méltatja Széchenyt.

A szobornál díszőrséget áll a 72. sz. Széchenyi Cserkész Csapat.

Sulyok Vince emlékest a Magyar Írószövetségben

A Magyar Írószövetség Mezey Katalin (Széphalom Könyvműhely) rendezésében felolvasó-emlékestet rendez Sulyok Vince emlékére **2010. április 23-án 17 órákor a Magyar Írószövetség Klubjában** (1062 Budapest, Bajza u. 18. I. emelet) Az estet Dr. Vasy Géza, az Írószövetség elnöke nyitja meg, beszélgetést folytat Kányádi Sándor, Pomogáts Béla, Mezey Katalin és Filep Tamás. Színes olvas fel a költő utolsó, már halála után megjelent *Vézni kezd a tenger* c. kötetből. Részletet mutatnak be Jánosi Antal Sulyok Vincével készült filmjéből.

PELYACH ISTVÁN

Március 15. varázsa*

Ha végigtekintünk a magyar história elmúlt 162 évén, szomorúan állapíthatjuk meg, hogy szinte minden politikai hatalom más és más történelmi eseményhez kötődő napot emelt nemzeti/állami ünnep rangjára. Volt és van azonban egyetlen olyan nap, amelyet a nemzet – függetlenül az aktuális politikai hatalom szándékától – mindig ünnepként tartott számon, amelyre emlékezett akkor is, ha az emlékezés és ünneplés tilos volt. Ez a nap március 15-e. Jogosan fogalmazhatjuk meg a kérdést: mi lehet március idusának az üzenete, mi lehet a sajátossága és tartalma, aminek következménye, hogy ilyen mélyen beleegye magát a magyarság gondolkodásába? Miért alakult ki ilyen mély érzelmi viszony „Petőfi napjá”-hoz?

A nemzeti emlékezet sajátos rítusrendhez ragaszkodott és ragaszkodik mind a mai napig az eseményekre való emlékezés kapcsán. Mit is tudunk és mit őriztünk meg e nap történetéből?

Március 15-én polgári forradalom robbant ki Pesten – hangzik a tankönyvíví hivatalos megfogalmazás. A forradalom fogalmához ugyanakkor általában erőszak, puskaropogás, utcaköveken csattogó lópaták, barikádok, sebesültek képei társulnak emlékezetünkben. Pest-Buda én március 15-én azonban nem folyt vér, nem szedték fel az utcaköveket, nem löttek és nem kardlapoztak. Mi lehetett ennek az oka?

Petőfi Sándor számára – naplójának tanúsága szerint – március 14-én este még csak az volt világos, „hogy tenni kell és mindjárt holnap... hátha holnapután már késő lesz!”

A korareggeli órákban Petőfi és ifjú társai a Pilvax kávéházból elindulva sorra bejárták a főváros oktatási intézményeit - szerda volt, oktatási- és munkanap -, mozgósították az ifjúságot, s csatlakozott hozzájuk Pest-Buda éppen munkába siető népe is. Ezt követően a költő javaslatára felkeresték Landerer és Heckenast nyomdáját, a nép nevében lefoglalták a gépeket, s ki nyomtatták a forradalom programját, a 12 pontot és a Nemzeti dalt. „Dél felé elkészültek a nyomtatványok, s ezrenként osztattak szét a nép között, mely azokat részeg örömmel kapkodta.” Délután „a városházára mentünk, hogy a 12 pontot magokénak vallják a polgárok, és velünk egyesüljenek”. A forradalom társadalmi bázisát szélesíteni kellett, a tömeg, a „nép” mellé kellett állítani a főváros tekintélyes polgárait, a város vezetőit is. Ezt követte a Budai vár meghódoltatása, hiszen itt ülésezett a birodalmi végrehajtó hatalom magyarországi csúcsszerve, a Helytartótanács. Egy az ifjakból és tekintélyes polgárokból álló küldöttség mintegy húszezer fős kíséretében kereste fel az eseményeket bénultan szemlélő testületet, „fölszólítandó, hogy a cenzúrát rögtön eltörölje, Stancicsot szabadon bocsássa, s a katonaságnak rendeletet adjon, miszerint ügyeinkbe semmi szín alatt be ne avatkozzék... A nagyméltóságú helytartótanács sápadt vala és resz-

ketni méltóztatott, és öt percnyi tanácskozás után mindenbe beleegyezett”. A politikai fogoly, Táncsics Mihály börtönének aajtaja megnyílt, s a kiszabadított rabot emberek ezrei kísérték a Hajóhídon keresztül Pestre. S este, mintegy megkoronázva a nap sikereit s tovább emelve annak fényét, a Nemzeti Színházban Katona József Bánk bán című drámájának ünnepi előadására került sor. Ezek a nagy nap eseményei, melyekről minden évben rendszeresen megemlékezünk.

A forradalom napját a magyar történelemben megelőzte egy sajátos, egyedi korszak, melyet reformkornak nevezünk. Kezdeté a bizonytalanság homályába vész, nehezen jelölhető ki, végső pontja 1848. március 15-e. Óriási jelentősége van azonban ennek a 30-40 évnek nemzeti történelmünkben. Ez a korszak az, amelyben a magyar nemesi társadalom – a magyar nemzet – egyre nagyobb része kezdte felismerni és belátni, hogy fel kell adni feudális eredetű kiváltságait, előjogait, hiszen azok már a fejlődés, olykor az életbe maradás akadályai. Ez az a korszak, amelyben Széchenyi István gróf, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Wesselényi Miklós báró, Batthyány Lajos gróf és liberális reformer társaik megfogalmazták az átalakulás, a korabeli rendszerváltás programját.

Az emlékezésnek ezen a pontján érdemes és tanulságos összevetni a radikális, forradalmi Pest 12 pontba sűrített programját a liberális reformer nemesi ellenzék programjával. A hasonlóság megdöbbentő. Világosan kirajzolódik, hogy a Széchenyi, Kossuth, Deák, Batthyány elképzeléseiből összegyűrt liberális nemesi program szinte szó szerint megegyezik a 12 pont követeléseivel. S ezen aligha csodálkozhatunk, ha tudjuk és ismerjük a 12 pont keletkezésének körülményeit.

Amikor 1848. márciusának első napjaiban Magyarországra is megérkezett a február végén kitört párizsi forradalom híre, Kossuth a pozsonyi országgyűlésen hosszú beszédben foglalta össze a legsürgetőbb tennivalókat. Mondataiból azonban kicsengett a figyelmeztetés is: tudatosította követőit, hogy ha nem emelik politikájukat a kor követelményeinek színvonalára, ha nem képesek végérvényesen felülemelkedni kisszerű érdekeiken s nem látnak hozzá a legégetőbb problémák megoldását előíró törvények megfogalmazásához, Magyarországon is számíthatnak a forradalom megjelenésére. Melyek is ezek? A köztelhírselés kimondása, a földesurak kárpótásával egybekötött jobbágyszabadítás, a nép politikai jogokkal való felruházása, egy parlamentnek felelős kormány kinevezése.

A párizsi forradalom híre természetesen mozgásba lendítette a pesti radikális ifjúságot is, ők is cselekedni, lépni szerettek volna. A fiatalokat tömörítő Ellenzéki Kör megbízásából Irinyi József fogalmazta meg az ő programjukat. Irinyi március 11-én elővette Kossuth március 3-án Pozsonyban elmondott beszédének szó-

vegét, s rövid, tömör pontokba sűrítette annak lényegét, megalkotva ezzel a 12 pontot. Értelemszerűen hozzáfoglalmazott egy-két olyan követelést is, amelyek radikális tartalmuk miatt nem kerülhettek a törvényes keretek között mozgó országgyűlés kívánságai közé, mint pl. a politikai foglyok szabadon bocsátása. Az elképzelések, a jövőképek azonban nyilvánvalóan összeértek, hiszen egy tőről fakadtak. Az országgyűlés Kossuthtól származó „hivatalos” programja és a radikális Pest „forradalmi” programja szinte teljes egészében megegyezett. **Ebben rejtett, s mindmáig ebben rejlik március 15-e varázsa.** Miközben ugyanis ezen a napon Petőfi Sándor vezetésével a fővárosban a csöpögő majd egyre jobban szakadó esőben végrehajtottak egy vér nélküli forradalmat, Pozsonyból elindult Bécsbe az országgyűlés hivatalos küldöttsége, hogy az uralkodó elé tárja és elfogadtassa a Kossuth beszédére épülő felirati javaslatot. A két központ ugyanabba az irányba mozgott, ugyanazokat a célokat akarta megvalósítani – más eszközökkel. Az országgyűlés törvényes úton, törvényes keretek között óhajította megszerezni az uralkodó hozzájárulását a program végrehajtásához, a forradalmi Pest mozgalmával erőt és elszánt-ságot állított mögéjük. „Itt az idő, most, vagy soha!” – üzenté Pozsonynak és Bécsnek egyaránt.

1848 tavasza jól nyomon követhető csodálatos nemzeti együttműködés eredményeként lehetett sikeres és vér nélküli. A reformkor politikai programadói képesek voltak kidolgozni az átalakulásnak azt az érdekegyesítésre épülő koncepcióját, amelyet szinte mindenki el tudott fogadni, fel tudott vállalni. Amelyben nem vesztesek és nyertesek álltak egymással szemben, hanem szinte mindenki nyertesnek mondhatta magát. 1848 tavaszán tehát a magyar társadalom nem kényszerből sorakozott fel e mögé, hanem belátásból és meggyőződésből. S a programnak volt egy mindenkit egyformán érintő következménye is: „Teremtettünk a népből nemzetet”, s megadtuk az embereknek „a szabadságot, mint egyedül boldogító hitvallást a földön” – írta Jókai Mór visszaemlékezvén a felejtethetlen napokra. Az országból haza, a népből nemzet teremtett. S hogy milyen sikeres volt e kettős szándék, azt 1848 őszétől a nemzet visszaigazolta.

1848 augusztus végén a bécsi udvar elérkezettnek látta az időt, hogy erejének tudatában visszakövetelje a tavasszal megadott alkotmányos jogok egy részét. A nemzetnek hadsereget, fegyveres erőt kellett szerveznie, ha jogait meg szeretne volna védeni. Kossuth hívó szavára, a haza parancsára tízezrek álltak be honvédek, nem kényszerből, hanem meggyőződésből. Mindenki tudta és érezte, hogy tétje, életét, személyes sorsát és jövőjét befolyásoló tétje van a küzdelemnek. Rövid idő alatt több, mint 100 000 fős hadsereget tudott szervezni a kormány, elő tudta teremteni az ehhez szükséges pénzt, a honvédeket fel tudta szerelni, képes volt

Toszkána (olajkéta)

elindítani a fegyver- és lőszergyártást. Óriási erőfeszítést, óriási áldozatvállalást kívánt ez mindenkitől. Ennek a példátlan összefogásnak lehetett az eredménye, hogy Magyarország hosszú ideig képes volt megvédeni alkotmányát Európa egyik legjobban felszerelt hadseregével, a császári haderővel szemben. S a fiatal uralkodó I. Ferenc József 1849 tavaszán kénytelen volt segítséget kérni I. Miklóstól, minden oroszok cájától.

A nemzet szabadságharcát példátlan megtorlás követte. Ennek egyik mártírja a Pesten 1849. október 6-án kivégzett Batthyány Lajos gróf, Magyarország első felelős és független miniszterelnöke. Ugyanezen a napon pár órával a gróf előtt azonban a kivégzőosztag puskacsövei elé állt itt Fekete Imre Hont vármegyéből, Kóspallagról származó parasztember is. Fekete mint gerilla harcolt a szabadságharcban, s 1849. augusztusának elején elfogott egy császári futárt, iratait elvette, majd pár nappal később szabadon bocsátotta. A világiosi fegyverletétel után elfogták, hadbíróság elé állították és halálra ítélték. S október 6-án Batthyány Lajossal együtt szenvedett mártíromságot. Egy gróft és egy parasztembert egy helyen, szinte egy időben végeztek ki. A nemzet egységes kiállása alkotmányos jogaiért még a végercekben is tetten érhető.

Március 15-e ezért lehetett vértelen forradalom, s minden bizonnyal ezért táplálunk iránta, mint ünnep iránt különleges érzéseket. Megtestesíti ugyanis a nemzeti közakaratot, példázza a nemzeti együttműködés lehetőségét. S igazolja azt is, hogy a reformkor politikai elitje képes volt új tartalmat adni a „nemzet” fogalmának.

*) Dr. Pelyách Istvánnak (Szegedi Tudományegyetem) a bécsi magyarság 2010. március 13-án rendezett közös megemlékezésén elhangzott ünnepi beszéd rövidített változata.

FRIED ISTVÁN

Isten, áldd, óvd, őrizd... (Himnuszokról, nemzeti imádságokról)

Minden irodalmi lexikon tartalmaz szócikket, amelynek tárgya: a himnusz, mint az ódához közeli, irodalmi műfaj. A vallási szférában gyökerezik, ismerű, már az ősi Mezopotámiából ismerünk oly szövegeket, amelyektől eredeztethető. Görögül ('hümnosz') éneket jelent, latinos formája a hymnus. Az antikvitásnak e téren a homéroszi himnuszok a legnevezetesebb versei, főleg innen és Pindarostól vonták le az értelmezők a jellemző sajátosságokat: ünnepi dicsőítő ének istenekre, hősökre. A holtengeri tekercek között szintén található „hymnus”, egy részlet Komoróczy Géza átültetésében:

*Magasztallak, Uram,
mert a száraz földön bugyogó forráshoz helyeztél,
vízcsofogáshoz a meddő pusztaságban,
mely a néked tetsző kertet öntözi...*

Az antikvitás műfaját aztán a keresztény középkor továbbformálta, Prudentius himnusza 403-ból, Alexandriai Kelemen Krisztus-himnusza jelzi – még nem egészen az irodalommmá válást –, miként tölti föl új érzéstartalommal, az elragadtatottság és az áhítat másféle változtatásával a kereszténység az antik műfajt. Az *istenek* és a hősök helyét *Isten* és Krisztus veszi át, ám nem csupán helyettesítésről van szó, hanem világszemléletről, a transzcendencia nyelvet formáló verses megnyilatkozásról. Aligha meglepő, hogy midőn – a romantika korában – a költészetvallás kezdi betölteni azt a szerepet, amit az első keresztény századokban a vallás töltött be, a himnuszok tárgya és külső formája is átalakul; a világhoz fűződő személyesen rejtelmes viszony, az antikvitás verses alakzatainak nemzeti irodalmi prózája az óda, a rapszódia és a középkorból örökölt himnusz közötti határvonalat eltörli. S így hagyományozza a XX. század elejére, mikor is az áttörésnek, a kiáltásnak, az új ember víziójának verse foglалására újra alkalmasnak találta a himnusz, az expresszionizmus heves újító törekvései hozzák vissza az irodalomba a már-már felejtett

műfajt. Az amerikai Walt Whitman szabadversei előlegezik meg az avantgárd himnuszainak tematikáját, ember és új korszak viszonyának megénekeltetését, a győzelmet a tér, a távolság fölött.

Am a himnusz történet egy másik úton is szemlélhető: a zászlókhoz hasonlóan válik jelképessé, egy tudat olyan jellegű megnyilatkozásává, amely egy ország, egy nemzet, egy birodalom, illetőleg egy nép megkülönböztetését, önazonosságának verses-zenei jelződését szolgálja; ezáltal biztosítja, miként egy jelkép-meghatározás állítja, „egy közösség külső és belső határait”. Olyan egységbe szerveződést célozva meg, amely egyben a vallásosságból akár nemzetvallást formál, mindenesetre összekapcsolja a hétköznapoktól hatásosan és egyértelműen megkülönböztethető ünnepekkel. Részle lesz egy reprezentációnak, egy rítusnak, külsőségeiben is számon tartva az önnemzeti (országos, birodalmi, össznépi) érzelem egybetartó, összefogó erejét.

Mindez már a király- és császárhimnuszok sajátja is. Az Isten kegyelméből uralkodót éltezik ezek a himnuszok, Istent szólítva meg és föl a király, a császár, a cár megőrzésére, éltetésére, óvására, lett légyen szó angol, osztrák, orosz himnuszról, a Gott erhalte, a God save, a Carja Bozse hranyi egy és ugyanazon képzetkör születte. A Habsburgok himnusának zeneszerzője Josef Haydn, az angol himnusz dallama 1744-ből származik. Ehhez képest az ellentétes póluson leljük a Marseillaise-t, a francia forradalom indulóját, amelynek megszólítottjai a haza gyermekei; fegyvere meg a polgárokat (citoyens) hívja. Két világ tárul elénk a kétfele himnuszokban. Olyannyira azonosulnak a nemzettel, hogy amikor Csajkovszkij op. 49-es, 1880-ban született *1812* című nyitányát komponálta, a francia és az orosz himnusz küzdelmét jelenítette meg zeneileg, Napóleon veresége egyben a cári himnusz diadala.

Kölcsey Ferenc *Hymnus*-át (a magyar nép zivataros századaiból) 1823-ban írta, 1829-ben jelent meg

a Kisfaludy Károly szerkesztette Aurora almanachban, utóbb Kölcsey 1832-es versgyűjtésében. De csak az 1840-es esztendőkből lett általánossá az igény, hogy a Habsburg-himnusszal szemben, attól eltérő, közös nemzeti imádságra volna szükség, amelyben az érdekegyesítés szellemében hangozhat föl a nemzeti önazonosság verses-zenés jelképe. Az 1844-es pályázatot Erkel Ferenc nyerte, és azóta, noha a magyarságnak számos rendszerváltást kellett elviselnie, változatlanul himnuszunk. Egyáltalában nem mellékesen: a németek meg az osztrákok művelődéstörténetében és történelmében szinte minden rendszer új himnuszt vezetett be, mindig az éppen uralkodó (politikai) széljáráshoz igazodva.

Kölcsey *Hymnusa* latinos leírásával a műfaj történetet idézi, az egyes versszakokkal a magyar történelmet és költészettörténetet. Értelmezők minden versszakhoz, minden sorhoz előszövegeket gondoltak, viszonylag kevesebbet nevesebb és kevésbé neves kortárs szerzőktől (Kisfaludy Sándortól), viszonylag többet a magyar költészet zivataros századaiból. Azt már tudjuk, hogy nem a cenzúra készítette a kölőt az alcímre, és a megírás meg a megjelenítés közötti mintegy fél évtized sem az (ön)cenzúra számlájára írható.

Mindenesetre megjegyzendő, hogy az 1840-es évekre vitathatatlanul vált, más szöveg nem léphet elő nemzeti himnusként, még Vörösmarty Mihálynak ugyancsak nemzeti imaként szolgáló *Szózata* (1836) sem, nem is szólva Vörösmarty *Hymnusáról*, amely szintén a Gott erhalte helyettesítését, kizorítását vállalta volna. Kölcsey verse ugyanúgy Istennel indít, mint a királyhimnuszok, de akiért az ima, a könyörgés szól, nem a felsőbb hatalmi instancia, hanem mindenki, aki a magyarság köré tartozik, még az első versszakban pontosabban megnevezve: a nép. Igaz, akkoriban egy társadalmi csoportot jelölt, de éppen a Kölcsey által szorgalmazott érdekegyesítés

jegyében az összefogás, a társadalmi ellentétek kiegyenlítődése került a napirendre, s így a nép a magyarnak szinonimája lehetett. A megnevezett történelmi személyiségek és a megnevezett történelmi helyzetek (meg nem nevezett történelmi személyiségekkel) nem egyszerűen áttekintik a zivataros századokat, hanem feltárják: miért kell a költőnek áldást, majd megszánást kérnie, miért állíthatja, hogy a történelem során a magyar, e nép levezekelte bűneit.

A himnusz ünnepi alkalmakra készült, eléneklése emeli az ünnep fényét, az együttlétre figyelmeztet, az ellentétek, a „visszavonás” félretételére. De a népek hazájának, a nagyvilágnak is tanúsítja: a himnuszban hogyan kap formát hit, érzelem, önazonosság. Himnusz és zászló jelen vannak a történelmi sorsfordulokon, jelen a nemzeti ünnepekké lett emlékező napokon, jeles események alkalmából. Elhangzásuk, látványuk reprezentálja a nemzetet. Megtörténik ilyenkor belülről és kívülről a jelkép fölismerése, azonosítása.

A nem kevésbé viharos XX. és XXI. században ez az azonosítás árnyoldalakra is figyelmeztet. Nemcsak a merő szokássá válás, a „megszokás”, a kisajátítás kibébiítheti az ünnep, a jelkép fényét, hanem a tiltás, a gyanúsítás is. A rosszindulat politikájának jelződése a zászlóégetés, más országok himnusának kifütyülése, kakofóniába fullasztása. Ilyenkor az üzenet: a himnusz elhallgattatásával a himnusz éneklőibe is bele akarják fojtani a szót, a himnusz kifütyülése szándékos sértegetés. Tanúi lehetünk ilyen jeleneteknek például sporteseményeken, melyek eredetileg a nemes vetélkedést szolgálták. Ősi – barbár – hiedelmek támadnak föl: a jelképek megsemmisítése a jelképhez tartozó nép gyalázása, megsemmisíteni akarása.

A valahová tartozás jelképei azonban nemcsak megszülettek a zivataros századokban, nemcsak olykor búvópatak-életet éltek, hanem túléltek gyilkos indulatokat. Kölcsey és Erkel Hymnusa művészetként és imaként fénylik föl a történelemben.

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE Magyarország választások előtt

Összeállította: Fetes Kata

Daily Mail (UK)

Károsabb, mint a nejlonszatyor

A Tesco élelmiszer áruházlánc Magyarországon is használt „környezetbarát” bevásárló zacskója károsabb a környezetre, mint a vele kiváltott hagyományos nejlonszatyor.

A „száz százalékgig lebomló” bevásárlószatyrot elsőként Magyarországon vezette be a cég. A Tesco által a bevezetés előtt kiadott információk szerint ez a régi-vel ellentétben másfél év alatt teljesen lebomlik.

Egy, a közelmúltban megjelent brit környezetvédelmi tanulmány eredménye azt mutatja, hogy a zacskó szintén műanyagból készült, mint az előző. Viszont olyan adalékanyagokat tartalmaz, amelyek segítségével napfény vagy hő hatására, oxidatív degradációval a szatyor finom porrá esik szét. Ez azonban káros a rovarok, madarak, sőt az emlősök számára is. Lebomlik ugyan, de nem 1 év alatt. A zacskó teljes megsemmisülése 5 évet is igénybe vehet.

A „lebomlás” kifejezés megtévesztheti a fogyasztókat, mert az oxidatíván lebomló műanyagok nem komposztálhatók. A tanulmány publikálásával kapcsolatban a brit környezetvédelmi miniszter reméli, hogy a jövőben a gyártók és a forgalmazók megfontolják, hogy az ily módon lebomló zacskókat a hagyományos műanyagoknál környezetbarátabbnak nevezzék.

EU

EU-tisztviselők válogatása új módszerrel

Az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO) március 16-tól új eljárási rend szerint választja ki tisztviselőit. Ennek következtében évente ír ki versenyvizsgát a leggyakoribb munkakörökre. Az új rend nem lexikális tudás, hanem kompetencia alapon szűri a jelentkezőket.

Az EPSO által kidolgozott folyamatosan aktualizált terv, előírja, hogy az uniós intézmények rendszeresen mérjék fel munkaerő-szükségletüket.

A kiválasztási rend gyorsabb és hatékonyabb lesz az előzőnél. Az eljárás lefolytatása várhatóan 5-9 hónapot vesz majd igénybe és csak 2 részből áll. A pályázók saját hazájukban írják meg a számítógépes előválogató tesztet, az értékelést Brüsszelben tartják.

Évente külön felvételi vizsgát rendeznek majd az igazgatási tisztviselők, az asszisztensek, illetve a tolmácsfordítók számára. Emellett különböző szakemberek felvétele céljából egyedi versenyvizsgákra kerül sor.

Ezzel a rendszerrel annak akarnak véget vetni, hogy a sikeres pályázók gyakran három éven keresztül tartaléklistán maradjanak, anélkül, hogy tényleges állás-hoz jutnának. A tartaléklisták, ezentúl csak egy évig maradnak érvényben.

(BE)

Minimálbér bevezetése Európában

Az egyes országok életszínvonalához igazított minimálbér bevezetését fontolgatja Brüsszel. A bevezetés mellett kardoskodók szerint ilyen szabályozásra a tagországok közti szociális különbségek csökkentése érdekében van szükség.

Az egyes országokban tapasztalható megélhetési költségekhez történő viszonyítás egységesítést tartják szem előtt, nem pedig a minimálbérek egységesítését EU-szerte. A belga felfogás szerint a minimumszint, a szegénységi küszöb értéke az átlagbér 60 százaléka lehet.

Ha ezt az arányszínt vezetnék be, akkor Magyarországon 120 ezer forint (460 euró) fölé emelkedne a minimálbér bruttó összege, ami nettóban közel 90 ezer forint (346 euró).

Az EU által 2006-ban begyűjtött adatok szerint Luxemburgban 1503, Lettországon viszont alig 129 euró a minimálbér mértéke.

A minimálbérek szabályozására azért is szükség van, mert így fenntartható a munkanélküli segély és a bérek közötti különbség, ami ösztönözheti a munkavállalást.

FINANCIAL TIMES (UK)

Nicosiai befektető a miskolci drótygyárban

A nicosiai Encaso Trading Limited szakmai stratégiai cég jelenleg az átmeneti tulajdonosa a Drótáru Ipari és Kereskedelmi Zrt-nek.

A korábbi tulajdonos 2-3 éve keres alkalmas vevőt. Az eladásra azért került sor, mert Európában egyedülként nem álltak résztulajdonosi kapcsolatban alapanyaggyártóval. Komoly veszteséget halmoztak fel kiszolgáltatottságuk miatt.

A magát egyelőre megnevezni nem kívánó leendő tulajdonos, a bank tárgyalások lebonyolításával a nicosiai Encaso Trading Limited céget bízta meg.

Az adásvétel lebonyolítása alatt a drótygyár alapanyag ellátása folyamatos és a gyártás teljes kapacitással üzemel.

Handelsblatt (DE)

A korrupció ára

A New York-i tőzsdefelügyelet vizsgálatot indított a Daimler cég ellen, mert egy könyvvizsgáló által nyilvánosságra került, hogy a vállalati egységek titkos bankszámlákat tartanak fenn külföldi kormánytisztviselők megvesztegetésére.

Az ügyben legalább huszonkét ország érintett. A megvesztegetett országok listáján Magyarország is szerepel.

Az amerikai igazságügyi minisztérium jelentéséből kiderül az is, hogy a Mercedes-Benz autóbuszokat forgalmazó EvoBus Hungária Kft. 2005-ben megegyezett az állami tulajdonú Volánbusz vállalattal 32 busz eladásáról. Az EvoBus Hungária 17 buszt vásárolt az EvoBus Austria vállalattól 1 678 170 euróért és azokat továbbadta a Volánbusznak körülbelül 1 745 000 euró értékben. Az EvoBus Austria vállalat az akció kapcsán jóváhagyta 333 370 euró „jutalék” kifizetését az amerikai USCON cégnek azzal a kitételrel, hogy az összeg egy részét magyar kormánytisztviselőknek továbbítják.

A stuttgarti székhelyű konszern kész, a peren kívüli megegyezés érdekében, 185 millió dollár büntetést fizetni az amerikai hatóságoknak. Az összeget fele-fele arányban az amerikai tőzsdei felügyelet, illetve az igazságügyi minisztérium kapná.

SMEsk (SK)

Nagyobb figyelmet Magyarországon a szlovák nyelvnek

Pozsonyban Peter Stano külügyminisztériumi szóvivő kifejezést adott Szlovákia nyugtalanságának, miszerint Magyarország nem szentel megfelelő mértékben figyelmet a szlovák nemzeti kisebbség anyanyelve oktatásának.

A szóvivő az Európa Tanács miniszteri bizottságának csütörtöki jelentésére reagált, amely kritizálta a kisebbségi nyelvek helyzetét Magyarországon.

Stano kijelentette: „Elvárjuk Budapesttől, hogy az Európa Tanáccsal együttműködve maximálisan törekedjen a testület ajánlásainak megvalósítására azért, hogy az az előnytelen helyzet, melyben a kisebbségi nyelvek vannak ma Magyarországon, ne mélyüljön el”.

WirtschaftsBlatt (AT)

5 kelet-európai országból vonul ki a Hypo Alpe Adria

Az átszervezés keretében az osztrák Hypo Alpe Adria pénzügyi csoport meg akar válni az elsősorban lízingtevékenységet folytató magyarországi, bulgáriai, montenegrói, macedóniai és ukrainai érdekeltiségétől.

Az elhírbzott befektetések és a vissza nem térülő délkelet-európai hitelek miatt végveszélybe került Hypo Group Alpe Adria korlátozza saját tevékenységét. A jövőben Ausztrián kívül, Olaszországban, Szlovéniában, Horvátországban, Bosznia-Hercegovinában és Szerbiában lesz jelen.

A társaság átalakítását célzó terveket március végéig kellett az Európai Bizottsághoz benyújtania. Az átszervezés 2000 munkahelyet érint.

(IND)

Orosz-indiai együtt működés

Putyin miniszterelnök indiai látogatása során több előzetes gazdasági, nukleáris, űrtechnológiai és védelmi megállapodás született.

A megállapodások értéke közel 10 milliárd dollár, melyet az orosz fél 2015-ig a kétoldali kereskedelmi forgalom növelésével a duplájára, 20 milliárdra akar emelni.

Ennek keretében 2012 és 17 között 6 atomreaktor épül orosz támogatással Indiában. Egy 1,5 milliárd dolláros megrendelés alapján 29 darab MIG-29K vadászgépet vásárol India. Oroszország szállítja az indiai fegyvervásárlások közel 70%-át.

A közel 1,2 milliárd lakosú rohamosan fejlődő Indiai Köztársaság az orosz partnerkapcsolatot kihasználva akarja szellemi termékeit az űrtechnológiában is hasznosítani.

európai protestáns magyar szabadegyetem
evangelische akademie für ungarn in europa
protestant academy for hungarians in europe
académie évangélique hongroise en europe

Akadémiai Napok

2010. május 9–15.

A szolidaritás ideje

Megyeháza Nyíregyházán

Jelentkezés postán vagy e-mailen:

Nagy Judit, Öltalom Szeretetszolgálat,

H-4400 Nyíregyháza, Kassa köz 3.

Telefon: +36 42-500 946,

E-mail: oltalom@lutheran.hu

A legutóbbi közvélemény-kutatások újabb tendenciákat jeleznek előre az április 11-i magyarországi parlamenti választásokra. Az ellenzéki jobbközép Fidesz és a kormányzó Magyar Szocialista Párt (MSZP) között érdemben nem csökkent a különbség, megerősödően van a szélsőjobb és februárban visszaesett a Magyar Demokrata Fórum (MDF).

(Budapest Analyses, No. 242, March 8, 2010)

A Fidesz a közvélemény-kutatásokon megőrizte 30-40%-os előnyét a biztos szavazó és biztos pártválasztók körében a Magyar Szocialista Párttal szemben. Ettől függetlenül észlelhető egyfajta elbizonytalanodás a Fidesz szavazótáborának egy részében. Ez részben köszönhető annak a szocialista kampánynak, mely a nyugdíjasokat célozta meg, másrészt figyelembe kell venni, hogy az ellenzéki párt láthatóan azt a taktikát követi, hogy március közepéig visszafogja kampányát. Ez a stratégia azzal jár, hogy a Magyar Szocialista Párt nem tud „kampánytémát” találni, ugyanakkor az ellenzéki tábor egy része emiatt viszont nem „ég kampánylázban”. A jelenlegi helyzetben az a kérdés, hogy Orbán Viktor és pártjának az a terve, mely szerint március közepétől kezd csak intenzíven kampányolni, elég lesz-e ahhoz, hogy ismét megszólítsák potenciális bázisuk 100%-át.

Februárban ismét elmaradt a szocialista „át-törés”, a párt 2006-os szavazóiból elvesztett másfélmillió választópolgárnak egy része sem jelent meg újra a szocialisták táborában az intenzív MSZP-s kampány ellenére. A szocialista párt főbb gondjain nem tudott változtatni: a párt miniszterelnök-jelöltjénél, Mesterházy Attilánál maguk a megmaradt szocialista szavazók egy jelentős része is talál alkalmasabb jelöltet, illetve az MSZP-kampány ígéretei nem érik el a társadalom ingerküszöbét, mivel a magyar baloldallal az elmúlt évek kormányzása miatt a hitelvesztés problémájával küzd. Mindezt tetőzi, hogy februárban újabb korrupciós botrányok kerültek a média figyelmébe, melyek mindegyike az MSZP-hez köthető. A hangulatra jellemző, hogy egyre több baloldali publicista kezd arról értekezni, hogy az MSZP-nek a második fordulóban vissza kellene lépnie az „öselenség”, a Fidesz javára annak érdekében, hogy a szélsőjobb ne nyerjen egyéni körzetekben. Ezzel először kezdik azt sugallni, hogy lesznek körzetek, ahol a magyar radikális jobboldal is meg fogja előzni a baloldalt.

A legutolsó közvélemény-kutatások a szélsőjobboldali Jobbik megerősödését jelzik, immár

12–18% közé teszik a párt szimpatizánsait. Kérdés, hogy valóban erősödik-e a párt, vagy arról van szó, hogy a kampány előrehaladtával a korábban rejtőzködő, ám meglévő Jobbik szimpatizánsok bátrabban vállalják véleményüket, és ez köszön vissza a kutatásokban. Az kétségtelen, hogy a Fidesz visszafogottabb kampánya a Jobbiknak kedvez, hiszen a rendkívül népszerűtlen baloldallal szemben sokan radikális lépéseket várnak el. A közvélemény-kutatások azt a tendenciát is megerősítik, mely szerint a Jobbik leginkább Északkelet-Magyarországon és Budapest lakótelepein erős, vagyis ott, ahol sok a roma lakosság. Mindez ugyanakkor azt is jelzi, hogy a magyar szélsőjobb sok volt baloldali szavazót is megszólított.

Február legnagyobb vesztese a Magyar Demokrata Fórum, a párt támogatottsága visszaesett 1-2%-ra. Az alapszervezetek egy része felázadt a vezetéssel szemben, mivel az választási megállapodást kötött a liberális Szabad Demokraták Szövetségével. Ennek következtében az MDF-ről szóló híradások botrányokról szóltak, nem pedig Bokros Lajos miniszterelnök-jelölt-ről. Vagyis annak lehettünk a tanúi, hogy a baloldali körökben viszonylag elfogadott miniszterelnök-jelölt egyelőre nem tudott javítani pártja megítélésén annak sorozatos botrányai miatt. Az MDF helyzetét ráadásul bonyolítja az kialakulóban lévő ügy, mely szerint egy politikai elemző cégen, a Political Capitalon és a magyar titkosszolgálatokon keresztül az MSZP vezette kormány korábban finanszírozta az „ügynevezett” ellenzéki pártot.

Következtetés

Az egész magyar választás egyik legfontosabb kérdése, hogy az MSZP-től elpártolt szavazók mit fognak tenni: otthon maradnak, az MSZP-nek még egy esélyt adnak és rászavaznak, a Fideszre szavaznak vagy proteszt szavazókként leszavaznak a szélsőjobbra. Ezzel kapcsolatban a különböző kutatások egymástól eltérő attitűdöt prognosztizálnak, mindenesetre magas számuk miatt módosíthatnak még a kialakulóban lévő erőviszonyokon. A másik kérdés, hogy a Fidesznek márciusban beinduló kampánya mennyire hat majd motiválóan potenciális szavazóbázisának nem annyira elkötelezett rétegeire, egy Fidesz-kampány ellenhatásként mennyire fognak aktivizálódni potenciális szocialista szavazók, illetve egy hangosabb Fidesz-jelenlét mellett mennyire fognak visszatérni a párt táborába a jelenleg a Jobbik felé hajló volt Fidesz- választópolgárok.

LENGYELORSZÁGI VÁLTOZÁSOK

Folytatás az 1. oldalról

2007. szeptember 7-én, az őszi ülésszak első napján a várakozásoknak megfelelően a képviselők kétharmadának támogatásával feloszlatta magát a szejm, s megkezdődött a rövid, negyvenkét napos kampány. Ekkor a baloldali már Baloldaliak és Demokraták (LiD) néven pártszövetségként készült a választásokra. A volt elnök Aleksander Kwasniewski bejelentette, hogy a háttérből segíti a baloldali összekoordinálását, majd ő lett a Baloldaliak és Demokraták (LiD) kampányarca, végül miniszterelnök-jelöltje is. A pártvezetők nem örültek egyértelműen Kwasniewski visszatérésének, akinek debütálása is szerencsétlenül kezdődött. A kampány kezdetén Kijevben láthatóan ittas állapotban tartott előadást egyetemistáknak. A pártból végképp kiábrándult szavazók jellemzően a Polgári Platformra voksoltak. A választásokon elért valamivel több, mint tíz százalék komoly vereségnek számított. Kwasniewski végig arról beszélt, hogy 20 százalékra hozza föl a pártot. A választási kudarc következtében szétesett a LiD, s ma újból az SLD nevű formáció a legnépszerűbb baloldali párt, amelyik a legfrissebb közvélemény-kutatások szerint a bejutási küszöbön billeg. Némileg sikerült összeszednie magát a pártnak a tavalyi EP-választásokra, ám elmondható, hogy ismét a jobboldal tarolt, hiszen összességében 71 százalékot szereztek, – igaz, alacsony, 24 százalékos részvételi arány mellett. Az erőlejelzéseknek megfelelően a kormányzó PO küldhette a legtöbb képviselőt Brüsszelbe: ötvenből huszonöt mandátumot kaptak, vagyis majdnem dupláztak 2004-hez képest, amikor tizenöt képviselőjük volt. A PiS 15 képviselőt, a Baloldali Demokraták Szövetsége (SLD) 7 képviselőt küldhetett az európai fővárosba. Jelzésértékű azonban, hogy a baloldali kampány során igyekezett kihasználni a két jobboldali párt folyamatos viszálykodását és a 2005-ös megsemmisítő vereség után azért némi eredményt tudott elérni.

A PO és a kormány népszerűsége azóta is töretlen, ráadásul nemzetközi hitelminősítő és pénzügyi intézetek rendre kiemelik, hogy az Európai Unió tagállamai közül a lengyel gazdaság növekedési üteme volt

tavaly a legnagyobb, idén is hasonló eredmények várhatóak. Tavaly szeptemberben a londoni Lombard Street Research a lengyel gazdaságot „Európa fénylő pontjának” nevezte. Donald Tusk miniszterelnök tavaly év végén egyenesen úgy fogalmazott, hogy Lengyelországban nem volt gazdasági válság. „Nem csak a lengyel, hanem az európai összehasonlító adatok is azt támasztják alá, hogy Lengyelország az egyetlen olyan ország, amelyik a legnehezebb hónapokat recesszió nélkül vészelte át” – hangsúlyozta a miniszterelnök, hozzátéve, hogy a harmadik negyedévében 1,7 százalékkal nőtt a GDP, ami a várakozásokat is meghaladja.

Tusk nem csak a gazdaságpolitika, hanem a külpolitika szintjén is sikereket könyvelhet el. Egyrészt a lengyel katonák a tervek szerint kivonultak Irákból, javultak a lengyel–német kapcsolatok, valamint Jerzy Buzek személyében lengyel elnök lett az Európai Parlamentnek. Közben tavaly év végén a baloldali köztársasági elnökjelöltet megnevező kongresszusa a reménytelenség jegyében telt: a már teljesen lejáratódott Aleksander Kwasniewski egykori lengyel államfó tartotta a Baloldali Demokraták Szövetsége (SLD) decemberi kongresszusának legfontosabb beszédét, amelyben az idei elnökválasztás esélyeit latolgatta.

Kwasniewski a show-elemekkel tarkított rendezvényen arról beszélt, hogy azt álmodta, baloldali lesz a következő államfő. A közvélemény-kutatások szerint erre esély sincs, de legalább mára már világos és hivatalos a baloldali jelölt neve: Jerzy Szmajdzinski, valamint az is, hogy két egykori ismert politikus, Leszek Miller és Józef Oleksy egykori kormányfők, visszatértek a párthoz, hogy segítsék a lengyel baloldallal megerősödését. Elemzők evvel kapcsolatban megint megjegyezték, hogy a baloldali képtelen az újításra, hiszen a húzónevek rendre ötven–hatvanéves már lejáratódott politikusok. A párt egyelőre a bejutási küszöbön billeg, de arra van esély, hogy jövőre valamelyest megerősödjön. Szakemberek szerint még évekig a két nagy jobboldali párt fogja meghatározni a politikai erőviszonyokat, így az idei államfőválasztás kimenetelét is.

KOVÁCS ORSOLYA ZSUZSANNA

VERES ILDIKÓ

Hanák Tibor és a magyar filozófia története ¹

Bevezetésképpen Hanák Tibornak egy 1986-ban keletkezett rövid írására utalva szeretnék néhány ma is igazán aktuális gondolatát jelezni. Az élet értelméről medítálva baráti társasággal az ausztriai Alpokban világosan látja, hogy az erre, a minden korban elementáris erővel feltörő kérdésre nem lehet végleges válaszokat találni. Számára filozófusként és filozófiatörténészként is alapkérdés: „Mi az élet értelme? Az életé, mely törvényszerűen ér véget, mint a nyár, lehull, mint a gyümölcs?” s így folytatja: „Ha az élet értelmét keressük, épp ezért érdemes megnézni, hogyan keresték mások, miben találták meg azok, akiknek életét értelmesnek ítéljük. Az előzmények, a példák sokat segíthetnek annak felderítésében, hogy mi lehet a cél, az utat mutató eszmény, a tartalmat adó működés, s ha azt nem is találunk meg, hogy mi az élet értelme, azt meglát-hatjuk, hogy minek van értelme az életben és milyen az értelmes élet.”² Előzményeket, példákat keresett és talált a magyar filozófusok munkásságának feldolgozása közben.

Elmélet és élet, filozófiák és mindennapok kettősége, a történelem és a jelen dilemmáinak sokasága szövi át Hanák Tibor életútját és munkáit, amelyek az emigráns létben fokozott érvényességgel vannak jelen, amely hatványozottan veszélyeztetett állapotot jelent mind az egyénnek, mind annak a sajátos közösségnek, amelynek a kinti létében tagjává válik.

1. Hanák Tiborhoz hasonlóan a magyarországi szellemi élet több nagy alakjához emigrációba kényszerült a szovjet megszállás után, akik között számos filozófus is volt. Egyik alapvető sors- és létkérdésük, amely az „élet értelme” dilemmáját tovább feszíti, hogy az egzisztenciális, lelki és szellemi váltás jelentette-e, s ha igen, mennyiben a szellemi gyökerektől való tényleges elszakadást? Ezen kérdés feltevése lát-szólag egyszerű, mint ahogy a válasz vagy válaszok is látszólag azok.

Hanák Tibor azon szellemiség képviselője volt, aki a megtartás, a megőrzés mellett döntve építette fel szellemi hagyatékát. De melyek is voltak akkor az emigráns-lét dilemmái, amelyek Hanák dilemmái közé is tartoztak? Kibédi Varga Sándor megfogalmazásában ez a következőképpen hangzik: „A két, egymást a feszültség viszonyában tartó kötelesség, a saját népünk iránti, amely nép a távolban van, és az idegen nép iránti, amely az együttélés közelségében felebarátunkká lett, alkotják az emigránslét sajátos dialektikáját, amely az emigránslétre nézve leginkább jellemző”.³ Látszatvalóságokat megélő, hontalan, másodrangú egyénekről szól, akik a borzalmaktól való elmenekülés első pillanatnyi öröme után ráeszmélnek arra, hogy milyen lét-dimenziókat veszítettek el. A régi házat, a barátokat, a HAZÁT.

Itt tartom lényegesnek kiemelni, hogy Kibédi – az emigráns magyarság többségének érzületét, és erre vonatkozó véleményét mintegy összegezve – fontosnak tartotta a magyarság mivoltának, a magyarságismeret alapfogalmainak teoretikus elemzését újragondolni emigrációjában is (1957), mondván, hogy Nyugat és Kelet kibékülnek, és a kettő határán a magyarságra új feladatok várnak, amelyeket ugyanúgy teljesíteni fog, mint a történelemben oly sokszor. Az első-sorban latin és germán hatások közepette megmaradtak a magyar szellemre jellemző sajátosságok, s egyéniségének megfelelő jellemzőkkel bővülve tudott európainak maradni.

S hogy a magyarságnak milyen Európa-védő szerepe volt, s milyen felelőssége van a Nyugat államainak Magyarországgal szemben, a ma is aktuális sorából kiderül: „Csak arra mutatunk rá, hogy midőn a 15. században a magyarsággal rokon török megkezdi évszázados rohamát a keresztény Nyugat ellen, a magyarság habozás nélkül Nyugat mellé áll, s több, mint másfél évszázados emberpusztító harcban áldozza ereje legjavát, hogy megvédje Nyugatot, hogy hű maradjon önmagához. Nem alaptalanul hívják e századokban Magyarországot a keresztényiség védőbástyájának. Ne feledjük el, s ezt jó volna a Nyugatnak is tudomására hozni, hogy Magyarország lakosságának száma (1490) akkora volt, mint Angliáé, s e lakosságnak több, mint háromnegyede magyar volt. Ez a magyarság gyengült le végzetesen a török világ harcaiban, s ennek önfeláldozó küzdelmiei tették lehetővé a nyugati kultúra zavartalan fejlődését. A magyar élet élethalál harc volt akkor, amikor Nyugaton dómok épültek. Nyugat dómjainak bámulása közben gondoljunk, legalább mi magyarok, a végvári vitézek vére hullatására is. Áldozatok nélkül Nyugat bizonyára szegényebb volna!”⁴

Mint ahogy szegényebb volna az európai kultúra a magyar kultúra, a magyar szellemiség nélkül is. Ezt a szellemiséget gazdagította sok magyar emigráns értelmiségi, természettudós, író, filozófus, akik megmaradtak magyarnak az új hazában képviselték és képviselik a tradicionális értékeket. Ezt a szellemiséget gazdagította és képviselte Hanák Tibor is.

2. Kalocsán született 1929. szeptember 29-én, a jezsuita gimnáziumban érettségizett, nem vették fel az egyetemre, majd 1949-ben Ausztriába menekült. Innsbruckban végezte egyetemi tanulmányait, s filozó-

fiából és történelemből doktorált 1955-ben. Egy ideig (1955-59) középiskolai tanár volt Innsbruckban. 1954-től Bécsben újságíró, 1966 szeptemberétől a Szabad Európa Rádió bécsi munkatársa, amelyben a *Nyitott szemmel* című közismert heti tízperces állandó rovatóban hallhattuk hangját, melynek összegyűjtött írásos változata 1987-ben jelent meg. Magyar (Irodalmi Újság, Katolikus Szemle, Magyar Műhely, Új Látóhár), német (Philosophischer Literaturanzeiger, Zeitschrift für philosophische Forschung) és más idegen nyelvű folyóiratokban folyamatosan jelentek meg tanulmányai, cikkei, amelyek feldolgozása még várta magára. 1980-tól 5 évig a Bécsi Napló főszerkesztője volt.

A magyar filozófiáról három nagy összegző kötete jelent meg magyarul (Az elfelejtett reneszánsz, 1981, Az elmaradt reneszánsz, 1979 és A nélkülözhetetlen bírálat, 1983), és németül (Die Entwicklung der marxistischen Philosophie, 1976, Die marxistische Philosophie und Soziologie in Ungarn, 1976 és a Die traditionelle Philosophie in Ungarn gyűjteményes kötetben Helmut Dahm és Assen Ignatov szerkesztésében, Geschichte der Philosophie in Ungarn. Ein Grundriß, 1990). Lukács Györgyről szóló monográfiája 1972-ben jelent meg, amely a lukácsi korpusznak első magyar nyelvű részletes áttekintése volt.

A Magyar Köztársaság elnöke a miniszterelnök előterjesztésére 1991. október 23-án Hanák Tibornak a nyugati magyarság kulturális és tudományos életében kifejtett tevékenységéért a Magyar Köztársaság Érdemrend Tisztikeresztjét adományozta.

Ezt megelőzően nagyhatású beszédet mondott Széchenyi István születésének 200. évfordulóján, s mint Deák Ernő írja, a halála után megjelent kézírata a gyűjteményes kötetben arra enged következtetni, hogy bővebben szeretne volna kifejezni mondanivalóját, de erre nem kerülhetett sor, mert néhány hónap elteltével tragikus hirtelenséggel szakadt félbe szellemi pályafutása.

3. Hanák mint filozófiatörténész első autentikus, bár gyakran vázlatos, de előítéletmentes leírását adja a 20. század magyar filozófia történetének, amelynek feldolgozásában nem az időrendi sorrendet választotta. Tisztázní akarta előbb, miért is maradt el a magyar marxista filozófia reneszánsza, s csak azután térképezte fel, az elfelejtett filozófiai reneszánszt, az 1945 előtti hazai filozófiát.

Mivel igen nehezen jutott hozzá a primer szakirodalomhoz, az írások természetszerűen nem fedik le a keletkezett anyag egészét, de lényegileg felvázolja azt a marxista filozófia által uralt filozófiai térképet, amelyen áttörési kísérletek történtek már 1945-től a nyolcvanas évekig. A marxista filozófiával foglalkozó kötetének címe: Az elmaradt reneszánsz Lukács György többszöri kijelentésére utal, miszerint eljön a marxizmus reneszánsza, küszöbön áll a marxizmus „új virágkora”. Ez a messianisztikus kijelentés 1956 nyarán hangzott el először, s mint Hanák is jelzi, akkor volt némi lehetőség rá. Azonban a következő történelmi események, és az azt követő politikai hatalom minden olyan lehetőséget elzár, amely nem igazodott a korabeli ideológiai elvárásokhoz. Sajátos történetési álláspontot képvisel Hanák: A „marxizmus a sorsunk” – írja úgy, mintha Magyarországon élve élte volna át, s írja ezt Bécsből 1978-ban. „Bizonyos tekintetben a marxizmus a sorsunk. Legyen róla bármily véleményünk, történelmünk mai szakaszától elválaszthatatlan, ittléte, hatása tény. Számos alapvető problémához nem tudunk érdemben hozzászólni, ha nem vesszük tekintetbe azokat az eszmei tényezőket, elméleteket, gondolkodási sémákat, célokat és módszereket, melyek értelmében (vagy csak kontéssében) irányítják az országot.”⁵

De mik és kik, milyen sémák és elméletek irányítják az országot a „vidám barakkban”, ahogyan Magyarországot titulálták az akkori politikai érában? Ezekre a válaszok köztudottak, s Hanák tudósi távolságtartással részletezi a kor főideológusainak, főfilozófusainak elméleteit, a dialektikus és a történelmi materializmus érdekében kifejtett elméleti munkásságukat.

A trilógia második kötetét Az elfelejtett reneszánsz címmel jelenteti meg. Ez az 1945 előtti magyarországi filozófiai irányzatoknak, rendszereknek, esztétikáknak és más filozófiai diszciplináknak az első autentikus bemutatása és elemzése. Világosan érvel többekkel szemben amellet, hogy a 20. század első felében nem a filozófia hiányzott szellemi életünkől, hanem a filozófia terjesztése, propagandája, népszerűsítése. Mint mondja: „Épp itt találjuk meg az ún. „polgári filozófia” és a marxizmus között az egyik alapvető különbséget, melynek mellőzése ...hibás analógiákhoz vezet és a tudatos csúsztatásokat segíti. A marxista filozófia ui. épp a tömegekbe kíván behatolni, a világot, helyesebben a társadalmat akarja megváltoztatni Marx ismert Feuerbach-tétele értelmében, míg viszont a század elejének nem-marxista filozófiáját – a Platonra, Arisztotelészre visszanyúló hagyományokhoz híven – az elméleti kérdések foglalkoztatták ’minden haszon nélkül’ nem sokat törődve a gondolatok (örvendetes

S. Csoma János

Irni

*hordozom hordom
ezt a keresztet
korbácsok csapódása
szaggatja fel a testet
vigasztaljon hogy fölébem
írják I.N.R.I.
egyelőre e fát
tovább kell vonszolni vinni
– távoli még a XXI. század
segíts Istenem eljuthatni
végére golgotámnak
apák! sejtitek
fiaiokra mi vár még?
ha terhük alatt
térdre zuhannak
tőcsaként fröccsen
szerteséjjel az árnyék
és újra fel! és tovább!
közel vannak de mégis messze
messze a golgoták.*

Modéna (akvarell)

A TOTALITARIZMUS GÓLEME

A totalitárius rendszerek nemcsak a maguk történeti valóságában vagy elméleti leírásában léteznek, de *szimbolikus* vagy *mitológikus* lényként is személyes és önálló életre keltek. Az így lábra álló Gólemek a maguk mitikus szoborszerűségében meg is személyesítik a totalitarizmust, igazi „sűrítőményei” a komplex valóságnak.

Czesław Miłosz, George Orwell, Zamjatin, Déry Tibor, André Glide és még sokan mások mind a megjelenítésnek ezt a megszemélyesítő, szimbolikus és *alakpoétikus* változatát választották. **Ebbe a sorba tartozik Hanák Tibor fogalmi leleménye, a világnézeti teljességigény (VNTI).** Ez lett nála az a testet öltött Gólem, aki megszemélyesedik, feláll és enni kér, szól és várja, hogy megszólítsák. Követel és a követelés elmulasztását szankcionálja.

Hanák Tibor nagyon jól látja, hogy ennek az egyiségnek az alapja a hatalomnak az az „igény”-e, ami előre meghatározza a róla nyilvánosan megtehető kijelentések teljes készletét. Éppen a *világnézeti teljességigény* követelése az, amivel a „legjobb” társadalom nem hozhatja nyilvánosságra a gazdasági katasztrófákat és a közlekedési baleseteket, a bűnözés vagy a járványok adatait. Ennek alapján kötelessége boldognak lennie a regényhősnek, de az írónak és a szövönőnek is.

A VNTI egy *bonyolult társadalmi valósághoz előzetesen, a normativitás igényével hozzáfűzött értelmezésteljesség*, amelyet tevőlegesen számon kérnek és hiányát szankcionálják.

A VNTI nem *filozófia*. Az újkori filozófia definíciója a koherencia és az igazolhatóság fogalmival írható le, az igaz és hamis ellenőrizhető mechanizmusainak működtetésével kategorizál. Teljesen elképzelhetetlen a VNTI-n végigjátszani az igaz/hamis-ellenőrzés játékait. Mi több, az igaz-hamis-kontroll gondolatának egyáltalán már a felvetése is büntetőjogi kategóriává vált a klasszikus időkben.

Az első pillanatra a világnézeti teljességigény vi-

vagy kétségbeejtő stb.) pszichikai és szociális hatásával.”⁶ A marxizmus több képviselője populista agitációnak használja a filozófiai diszciplinákat, a társadalmi befolyásolás a fő céljuk és érdekük. A múlt század elején a filozófiának is volt „Nyugat-nemzedéke” s ekkor élénk kapcsolat alakult ki a Nyugati filozófiával. Ezt mutatják olyan irányzatokban komoly eredményeket felmutató filozófusaink, mint a neokantianizmus, a neopozitivizmus, a neoskolasztika, a fenomenológia, az egzisztenciálizmus, és olyan rendszeralkotók opuszai, mint Böhm Károly, Pauler Ákos, Brandenstein Béla.

Egy évvel később (1983) A nélkülözhetetlen bírálat címmel megírja a hazai szamizdat és a nyilvános kritikai szakirodalom alapján készült összefoglalását.

Hanák Tibor a filozófiát többek között kritikaként is értelmezte, mely saját filozófusi, filozófiatörténeti mentalitását és munkásságát is jellemezte.

¹ A 2009. december 18-án Hanák Tibor emlékére Bécsben rendezett ünnepi megemlékezésen elhangzott előadás rövidített változata

² Megidézett reneszánsz – Hanák Tibor Emlékkötet, Magyar Filozófiatörténeti Könyvtár IX. / sorozatszerkesztő: Veres Ildikó/Miskolc, 2006. 246.

³ Kibédi Varga Sándor: Az emigránslét lényege és sorskérdései in. A szellem hatalma, Aurora könyvek, München, 1980. 154. o.

⁴ Kibédi Varga Sándor: A magyarságismeret alapfogalmai, in. A szellem hatalma, Aurora Könyvek, München, 1980.139.

⁵ Hanák Tibor: Az elmaradt reneszánsz, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Bern-München, 1979. 5–6.

⁶ Uo.10.

szont mintha teljesen azonos lenne az *ideológiával*. Közlebbi vizsgálódás alapján azonban a Hanák kezdeményezte VNTI és az ideológia egzakt fogalma mégsem feleltethető meg egymásnak. Nem ideológia a VNTI az ideológia szűkebb értelmében, általános érvényét egyáltalán nem léthez kötöttségéből nyeri. A világnézeti igény általános érvényűsége (azaz a VNTI) abban különbözik az ideológiától, hogy megelőzi azt és maga akar ideológiává válni.

A VNTI-t a *vallással* is analóg viszonyba hozzák. Se szeri, se száma azoknak az irodalmi ábrázolásoknak, amelyekben a VNTI-t „vallás”-ként írják le és értelmezik. A közlebbi vizsgálódás azonban itt is meglepő képet mutat. *Hasonló* a VNTI a vallással az ajánlás teljes érvényűségének és e teljes érvényűség kikövetelésének tulajdonságában. Az alapos összevetés azonban megmutatja, hogy a VNTI még sokkal kiterjedtebb előírásokat és elvárásokat is megfogalmazhat az egyénnel szemben, mint amiről a vallás a modern évszázadokban álmodhatott. Emellett a VNTI rendelkezett még egy, a hagyományos vallástól alapvetően eltérő vonással is. *Nem volt „túlvilági”, nem irányult transzcendens tartalmakra, tősgyökeresen evilági volt.* Mindezt tetézte még az a harmadik meghatározás, hogy a világnézeti teljességigény a szó minden értelmében *vallásellenes* is volt, a politikai ateizmus összes kritériumait kielégítve.

A VNTI Hanák Tibor-i fogalma a *tudomány* horizontja előtt is értelmezhető. A VNTI nemcsak tudománynak nevezi önmagát, de mintha valóban rendelkezne is a tudomány lényegi meghatározásaival is. Érvényességigénye ugyanis olyan erőteljes, hogy azt csak a verifikált tudomány hasonló elvárásaival lehet értelmesen összevetni. Miközben a VNTI kielégíti a tudomány irányában megfogalmazott követelmények egyik legfontosabbikát, ugyanolyan egyértelműséggel teszi semmivé a tudomány másik leg-alapvetőbb kritériumát, hiszen a fogalom sajátos és különleges értelmében *nem* veti alá magát a tudomány magától értetődő, sőt triviális ellenőrizhető-ségi követelményének.

A VNTI továbbá, mint szimbolikus perszonalifikált létező, a *politika* terében létezik, anélkül azonban, hogy az egyes aktorok cselekvéseit, *mint* politikai cselekvéseket tudná vagy akarná értelmezni. Éppen a VNTI veszi el a politika sajátos mozgásterét, miközben az univerzális ajánlás értelmében mindent politizál.

S végül a VNTI nem is *erkölcs*. Miközben eleve átveszi az erkölcs funkcióját is („jó az, amit a VNTI aktúálisan megkövetel”), ezzel ugyanúgy kiszivattyúzza a sajátosan etikai cselekvés auráját a társadalomból, mint azt a politikai mozgástérrel tette.

Hanák Tibornál értelemszerűen egybeolvad a marxizmus és a világnézeti teljességigény problematikája. Ebből az aspektusból nézve kifejezetten elismerendő, ahogy Hanák elmélyed a marxizmus filozófiai problémáiban. Tisztában van azzal, hogy a marxizmus még akkor sem azonos a VNTI-vel, ha ezt maga a VNTI állítja.

A VNTI holisztikusnak képezi le a totalitáriánus rendszert, konkrét alakot ad neki, igazi Nagy Testvérré válik. A VNTI az igényelt teljesség, amit nyomban számon is lehet kérni mindenkitől. A VNTI egyszerre *valóságos aktor*: „szubjektum” tárgy (állam, rendszer, politikai rendszer) és *normatív helyes tudat* (a legjobb, a legforradalibb, a történelem értelme, igazságos). A norma egybeesik a valósággal. A politikai hatalom maga a teljes legitimáció és a történelmi végeredmény. A valóságról csak egy dolgot lehet mondani, a megtestesült tökélyt vagy semmit.

KISS ENDRE

A 80 éves Csoóri Sándor köszöntése

Nem sokkal Illyés Gyula halála után levelet írtam Csoóri Sándornak, melyben arra kértem, álljon a magyarság népben, nemzetben gondolkodóinak élére, mert benne látjuk azt az író, aki alkalmas arra, hogy segítsen az ország szövevényes sorskérdéseiben eligazodni. Csoóri ennek az óhajnak eleget tett, de nem az én kérésemre, őt saját lelkiismerete kötelezte arra, hogy helytálljon minden magyarért. Magyarországon sok támadás érte, s éri mindazokat, akik soha nem tették magukévá Illyés Gyula meghatározását a nemzeti érzésekről: „Nemzeti az, aki jogot *véd*, nacionalista, aki jogot *sért*”. – Csoóri ennek a gondolatnak a szellemében védte és védi mindazokat, akik jogfosztottságban élnek, akár az anyaországban, akár a Trianon által elszakított területeken, vagy másutt a nagyvilágban.

Élete során ragyogó verseket, nagyszerű tanulmányokat, s kiváló forgatókönyveket írt, melyekből avatott filmrendezők (Sára Sándor, Kósa Ferenc, Gyöngyösi Imre, Bokor Péter) nemzetközi elismerésben is részesített remekműveket alkottak. A Táncház mozgalom lelkes támogatója volt hűséges barátjával, Nagy Lászlóval együtt. Tiltakozott a Charta 77 résztvevőinek elítélése és a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer megépítése ellen. Segítette a szamizdat Bibó-em-

lékkönyv kiadását, a Bethlen Gábor Alapítvány létrehozását, szorgalmazta a Hitel folyóirat kiadását, s a megjelenő lap szerkesztőségének elnöke, majd főszerkesztője lett. Az Írószövetségben mindig védelmére kelt a hazához hű szemléletük miatt támadott íróknak. Előkészítette az első, igazi Magyar Demokrata Fórum (jelenleg Nemzeti Fórum) megalakítását, melynek 1988 és 1992 között elnökségi tagja lett. 1991-től 2000-ig a Magyarok Világszövetségének elnöke volt. 1992-ben a Magyarok III. Világtalálkozóján javaslatot tett a Duna Televízió létrehozására, mely ugyanebben az évben, karácsonykor meg is kezdte sugárzását. – Ki győzné felsorolni mindazt, amit Csoóri Sándor a nemzetért tett?

A rendszerváltás előtt negyvennégy titkos ügynök írt róla jelentéseket, majd olyanok is támadni kezdték, akiknek ő az aczéli politika ellenében nem egyszer védelmére kelt, s akiknek egy része ma is a magyarság fennmaradásáért való küzdelmet „magyarkodás”-nak nevezi.

Kedves Sándor! Kívánjuk, hogy a Jó Isten sokáig éltesse, adjon erőt, egészséget, hogy képes legyen még jó pár évig szépeket írni, utat mutatni, jó pásztorként mindnyájunkat a helyes irányba terelni.

RADICSNÉ, KOVÁCS ÉVA

Csoóri Sándor születésnapjára

Az „ősreformátusnak” aposztrofált *Csoóri Sándor* köszöntésére gyülekeztek tisztelői február 27-én este Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban, ahol *Szokolay Sándor* Kossuth-díjas zeneszerző-karnagy adózott hangversennyel az úgyszintén Kossuth-díjas író és költő életművének. Koszorús költőnk nyolcvanadik születésnapja igazi társadalmi esemény volt – neves politikusok, közéleti személyiségek tisztelték meg jelenlétükkel az ünnepeltet. „Az ünnepi üzenetet a zene közvetítette” – hangzott el az est bevezetőjében. Nem is akárhogyan: kiváló előadók jeles alkotásokkal tisztelegtek Csoóri Sándor életműve előtt. A költő láthatóan érzékenyülten köszönte meg e figyelmet, a közönség szűnni nem akaró tapsát.

Az est hangulatát a Nyíregyházi Cantemus Kórus Pro Musica leánykara teremtette meg *Kodály Zoltán Nagyszalonitai köszöntőjével* és *Bartók Béla* egynemű karaival. A kristálytisztá hangok mestere *Szabó Soma* karnagy volt. A *Serkenj fel, kegyes nép* tétel előadása már jó alkalmat adott Csoóri Sándor köszöntésére, a *Bolyongást* pedig mintha a költőről, a nemzet sorsáért aggódó emberről formálta volna meg Bartók.

Az est ősbemutatót is tartogatott: Szokolay Sándor zeneszerzőnek a Csoóri Sándor verseire írt oratorikus látomását. A női karra és zenekarra írt opus a költő gondolatainak fűzére. Az evangélikus mester a műnek a *Tél végi tavaszváró* címet adta. A *Kiáltások hőesében* önmagunkra kényszerített lelkesedésre, *A hosszú tél zslatára* és a *Motyogók* zord valót bemutató sorai után, a *Virágvasárnap* fennkölt, de ugyanakkor emberi hangulatát öntötte zenébe Szokolay. „Valahol most egy tulipán-szájú kicsi számarka ordibál, hátára odaképelem magam s vagyok Jézus király” – idézi a nép hangját sok ötlettel a tétel. A lezárás még az örömről szól: „Parasztko és Jézus király egymást karolva mulatunk...”

Az *Illatos nagypéntek napon* fortissimói és pi-anóba halkuló dallamai döbentenek rá az elkövetkezendő végre, s ezt oldja a *Surrexit Christus!* *S húsvét másnapján* ünnepélyessége, amelyet azért átszőtt az író kétkedésével is: „Húsvét másnapján is kiált a kakas!... pedig te azt hitted már: túl vagyunk minden áruláson, túl péteri, júdási éveinken...” A borúba hajló gondolatok után a szerző tavaszi himnusszal zárja a művet, amelynek *Pünkösdi jön, szép, borzas ünnep* címet adta. A természet bacchanáliájának méltó társa Csoóri ars poeticája: „Egyetlen titkom van, hogy szeretek élni.”

Szokolay egy másik, *Október végi tiszta lángok* című oratóriumát szintén költő, *Nagy Gáspár* versei ihlették, így az ember önkéntelenül is összehasonlíthatta a két alkotást. A Művészetek Palotájában bemutatott kantáta – már témája okán is – grandiózus műnek készült, s erényeivel, apróbb hibáival el is érte célját. E kórus-zenekari mű viszont mert kicsiny lenni. Minden bizonnyal ezt sem fogják a 21. század avantgárd művei között számon tartani, de nem

is ez volt a célja, „szokolays” dallamkincsével kívánt ajándékká válni. Szintén programzene, de egyben örömmzene is, amely nyugodtan hagyatkozhatott Csoóri veretes soraira, és talán az ünnep kivételes hangulatának is köszönhetően felszabadultabb és emberközelibb volt, mint a másik bemutató. A már megismert énekar, a Budapest-Hegyvidéki Kamarazenekar és a szólisták: *Kertesi Ingrid, Pataki Potyók Dániel és ifjabb Domahidy László* a szerző vezényletével megérdemelt sikert arattak.

– Igazi meglepetés volt számomra e lélekemelő köszöntés – nyilatkozott az estéről Csoóri Sándor az *Evangélikus Életnek*. – Közép-Európában az elmúlt évszázadban annyi igazságtalanság és tragédia történt, hogy ezek kimondása igazi művészeti, irodalmi, zenei feladat, egyben kötelesség. Köszönet illeti ezért a zeneszerzőt. Szokolay Sándorhoz több mint fél évszázados ismeretség fűz, s noha ritkán találkoztunk, de tudtunk egymásról, és figyeltünk a másikra. Találkozásainkkor mindig ott vettük fel a beszélgetés fonalát, ahol évekkorábban megszakadt.

Az ősbemutatót követően *dr. Fabiny Tamás* hirdetett ígét. Az evangélikus püspök meleg szavakkal, az ünnepeltet idézve köszöntötte az ünnepeltet. A jeles napot és a genius locit a költő gyermekkorára, a fehér falú templomaira emlékező versével kötötte össze: „Énekeltem a vasárnapok tisztaságában, / mint hegyeken futó, gyerekarú vizek. / A fehér ingnyakú szegények közt / olyan jó volt az ének gyümölcsébe harapni [...]. Templomi falak, köztetek emelkedtem / a szegények együgyűbb egébe [...]” (*Egy templom falára*)

Fabiny beszédében a laudáció mellett – az ünneprontás legcsekélyebb célja nélkül – megjelent a napi politikai rideg valóság is. Itt a költőnek a Nagy Gáspárhoz írt soraira támaszkodott: „Egy ország fekszik előttünk hanyatt a sárban / Dúdolunk neki, mint szent falurosszának / Bár nem tudjuk, haldoklik-e vagy csupán részeg.” A püspök végül húsvét üzenetével adott megnyugvást, az idézett sorok itt a *Törtet a jövő* című versből valók: „Jézus még kisgyermek, most tanul / Járni a vizek fölött, / Billeg, imbolyog, megtámasztja / egyegy napsugár...”

Az ige hirdetés után még nem ért véget a program: a Budapest-Hegyvidéki Kamarazenekar befejezésül Kodály *Galántai táncok* című művét játszotta. Kodály nagyon szerette e művét, s közreadásával a régi galántai bandáknak, az azóta kihalt hagyománynak állított emléket. Csalóka az alkotás nehéz komplementer ritmusával, sok zenekarnak és karmesternek tört bele a bicskája a látványos, de nagyon igényes darabba. A fiatal zenészek viszont *Gémesi Géza* vezényletével kiválóan helytálltak. Egy kicsit sokatlan volt, hogy a lassúbb részeket a karnagy erősen visszafogta, de ezáltal sok apróbb részlet vált hangsúlyossá, amely máskor elcsikkadt. Külön hála illeti a klarinétost szép szólójáért.

CSERMÁK ZOLTÁN

ELNÉMULT HARANGOK

Alig pár hete zárt be Cleveland egykori magyar negyedében a Szent Margit katolikus templom, most a közeli Akron város Szent Szív (Sacred Heart) templomára került sor. A Beacon Journal híradása szerint január 17-én volt ott az utolsó magyar mise.

Nem ez az első, sem az utolsó templom, amelyet bezárnak a clevelandi katolikus egyházmegyében. Colette M. Jenkins, a Journal riportere szerint Richard G. Lennon püspök másfél év alatt 50 templom bezárását tervezte, amelyek közül a Cleveland nyugati részén levő Szent Imre magyar templom lesz az utolsó, június 30-án. Jóllehet ennek megtartása érdekében a hívek fellebbeztek a Vatikánhoz, ugyanakkor kérését nyújtott be a püspökhöz Bajnai miniszterelnök és Erdő bíboros is, azonban hiába. Polgár Viktor, a Magyar Köztársaság New York-i főkonzulja kihallgatást kért a püspöktől, aki azt az azal utasította el, hogy nincs miről beszélni.

Pedig lenne, hiszen a már eddig lebontott magyar templomok díszes üvegablakainak megmentésére összefogott az amerikai magyarság és a magyar kormányzat. Az ablakok megvételére tett ajánlat költségeit a Miniszterelnöki Hivatal vállalta, de amikor a megvételi ajánlat a püspök tudomására jutott, ő az eladási kínálatot ezekre az ablakokra vonatkozóan visszavonta. Azt mondta, hogy azokat majd „magyar katolikusoknak” fogja adni. Hogy ezek kik és hol vannak, egyelőre nem sikerült megtudni. Így a magyar ereklyék sorsa ma még bizonytalan.

A most bezárásra került Akron-i templomot a Grant Street-en magyar katolikus hívek 1915-ben alapították. Az épület felszentelésére 1925 szeptember 13-án került sor. A bezárás 2010. január 24-én ünnepélyes keretek között történt, amikor a misét maga Lennon püspök celebrálta. Ezekre a „templomzáró” istentiszteletekre a püspök rendszerint rendőri kísérettel érkezik. „A szertartás végén a távozni nem akarókat rendőri erő kényszer-

ríti a templom elhagyására. Ezután átveszik a kulcsot és bezárják.” – írta Bőjtös László, a Magyar Köztársaság Cleveland-i tiszteletbeli főkonzulja. „A Szent Szív templom őrizte itt a magyar hagyományokat” - mondta Robert Clancy, a templom káplánja, akit Cleveland-be helyeztek át. Az őseik által épített templomba távolabbi vidékekről is visszajáró hívek pedig szétszórórónak. De itt nem csak a hívekről van szó. Ezek a templomok adtak helyet a hétvégi magyar iskoláknak, a cserkész-csapatoknak, a tánccsoporthoz. Ott ünnepeltek a magyarok március 15-én és október 23-án. Nem mindegy számukra, hogy hol találnak a régi otthonok helyett újat.

Panaszkodunk az elvesző magyar értékek miatt, de sajnos, a lebontásra kerülő templomok sorsa, úgy látszik, világjelenség. Erről számolnak be európai hírek is.

A nyugat-franciaországi kisváros, Gesté egyik legérdekesebb látnivalója a 19. százban épült templom és parókia épülete. A neogótikus stílusú, hatalmas épületegyüttes egy 16. századi templom romjaira épült. Állapota azonban mára annyira megromlott, hogy drótkerítéssel vették körbe, megóvva a látogatókat a lehulló kődaraboktól és törmelésektől. A 900 ember befogadására alkalmas köépület 4 éve üresen áll. A templomot és a hozzá tartozó parókiát lebontják, hogy helyére gazdaságosabb épületet építsenek.

A helyzet nem példa nélküli: Angliában és Olaszországban a használaton kívüli templomokat lakóházak, boltok, vagy múzeumok alakították át. Annak ellenére, hogy a franciák érzelmi ellenállása ezt nehezen engedi meg, körülbelül 90 ezer (?) lebontandó templom van Franciaországban, „Lehet, hogy az egyház örökkévaló, de a templomok nem” - mondta Gesté városi tanácsának elnöke, aki fel szeretné hívni a figyelmet a veszélyeztetett műemlékekre.

PAPP LÁSZLÓ

A kolozsvári tanulóifjúság 12 pontja

(KMDSZ sajtóiroda, 2010. március 15.) Mi, kolozsvári székhelyű, és helyi- valamint országos hatókörű ifjúsági- és diákszervezetek 2010 március 15-e méltó megünneplése mellett az alábbi 12 ponttal kívánjuk felhívni a figyelmet közösségünk megoldatlan problémáira.

Kolozsvár Erdély fővárosa, így különleges szerepe van az erdélyi magyarság közösség alakításában, megmaradásában és fejlődésében. Ennek szellemében, idén a következő 12 pontot írtuk össze:

1. A hagyományos utcanevek visszaállítását. Március 15-e szellemében követeljük a Kossuth Lajos utca nevének visszaállítását!
2. A kolozsvári magyar lakosság számára a magyar nyelvhasználat biztosítását a közigazgatásban, az egészségügyben és az igazságszolgáltatásban!
3. A főtér méltóságának visszaállítását, a Mátyás szobor magyar feliratának visszaállítását!
4. Kolozsvár Erdély fővárosa. Kolozsvár különleges státusának mielőbbi meghatározását!
5. Önálló állami magyar egyetem visszaállítását Kolozsváron!
6. Kolozsvári magyar ifjúsági központot!
7. Hatékony és helyzetteremtő magyar érdekvédelemet a kolozsvári politikai, közéleti szervezetek részéről!
8. Kolozsvár egykori címerének hivatalos visszaállítását!
9. A funari örökség – jelenleg használatban lévő törvénytelen címer, magyargyalázó plakettek és emléktáblák – végleges eltüntetését!
10. Magyar feliratokat, kétnyelvű utca- és eligazítótáblák kihelyezését a városban!
11. Fejlődő karrierlehetőséget, munkahelyteremtést és a lakásgondok megoldását!
12. A román hatóságok és szélsőséges szervezetek magyarellenes megnyilvánulásainak megszüntetését!

Erdélyi Magyar Ifjak (EMI), Ifjúsági Keresztény Egyesület (IKE), Kolozsvári Magyar Diákszövetség (KMDSZ), Kolozs Megyei Magyar Diáktanács (KMDT), Magyar Ifjúsági Értekezlet (MI-ÉRT), Magyar Ifjúsági Tanács (MIT), Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egyet (ODFIE), Országos Magyar Diákszövetség (OMDSZ), Romániai Magyar Középiskolások Országos Szövetsége (MAKOSZ).

MAGYAROK ANGLIAI ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Jónéhány oknál fogva – többek között azért, mert az *Októberi Tükör* megjelenési költségeit már lehetetlen a megvásárolt példányok árából és az Országos Szövetség saját anyagi forrásából fedezni - sajnos már ebben az esztendőben nem tudjuk megjelentetni az eddig három évfolyamot megért *Angliai Magyar Tükör Évkönyvet*.

Nem kis szomorúsággal kellett ezen döntésünket meghoznunk. Viszont, talán nem kis meglepéssel mondhatjuk, hogy hasznos összefoglalót nyújtottunk az angliai magyarság életéről. Ezen kötetek, valamint a tizenöt éven át megjelent *Angliai Magyar Tükör* negyedik évfolyamát példányai nemcsak a *Széchenyi Múzeum gyűjteményében*, de igen sok angliai, magyarországi és a világszórányban élő magyar szervezet könyvtárában megtalálhatók, és olvasóink, barátaink számára is szívesen lapozott kiadvány volt.

Egyfajta magyar nyelv- és önvédelem. Korszerű magyarságtudat ápolása. Ez volt tevékenységünk, szolgálunk tartalma. Ebben eligazító lett *Illyés Gyula* sürgetése, aki meghatározó szerepet szánt az anyanyelv használatának: *nem szabad beletörődnünk, hogy*

bárhol a világon szégyelni kelljen azt, hogy valaki magyar anyanyelvű, és emiatt hátrányos megkülönböztetésben részesüljön.

Köteteink tartalmi összetételében a témákat úgy választottuk, hogy mindenek előtt az Angliában élő, de az óhaza iránti érdeklődését soha el nem vesztett magyar olvasót érdekelje, és egyben megfeleljen az egyes szerző-munkatársak érdeklődési körének és tehetségének.

A búcsú sohasem könnyű. Sem szeretett személytől, sem szívünkhöz közelálló intézménytől, jókedvvel végzett munkától. Reméljük, nem áltatjuk magunkat, ha úgy érezzük, tevékenységünk nem volt hiábavaló. Mégis, ha mindez olykor - vagy akár sokszor - nem volt teljesen kielégítő, akkor – Kosztolányi szavaival élve – „a szándékot nézzétek, ne az érdemet.

Tisztelő szeretettel és jókívánsággal,

PÁTKAI J. RÓBERT

National Federation of Hungarians in England
36 College Road, Wembley, Middlesex HA9 8RJ
Tel: 020 8904 2849
E-mail: rpataki1@yahoo.co.uk

MÁRCIUSI HIDEGLELÉS

Marakodó magyarok, acsarkodó szlávok a Nyugattól keletre

A legtekintélyesebb vajdasági magyar párt, a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) vezető tagjai közötti civakodás oly hangosra sikeredett, hogy még a belgrádi lapok szerkesztőségében is figyelték rá. Hogy igen szelektív eme fővárosi médiumok hallószerve, bizonyítja ez az eset is, mert míg a vajdasági magyarverésekről, nemzeti összetűzésekről hallgattak (Teme-rinben ismeretlenek ledöntötték Baranyi Károly Fésülködő lány című több tíz kilogrammos szobrát, a rendőrség a viharos erejű szélre gyanakodva elvetette a nyomozást). Míg a gyűlöletkeltő falfrkákról hallgat-tak, addig a VMSZ közösséget, bővebben a 250 ezer fős magyar kisebbséget megosztó perpatvarról terjedelmesen kéjelegtek.

Történt, hogy a Pásztor István vezette VMSZ a belgrádi parlamentben (Szkupstina) a laza kormánykoalíciós partnereként, a Demokrata Párt által beterjesztett 2010-es költségvetés ellen szavazott, mert abban a magyar közösség jogait csorbító tételeket talált (több vajdasági város bíróságát megszüntették a megtakarító intézkedések értelmében). Természetesen a Borisz Tádity államfő vezette demokraták a nyakaskodást nem nézték jó szemmel. A VMSZ tagságából a párt tiszteletbeli elnöke, a tragikus emlékezetű Milosevity regnálása alatt miniszterelnök-helyettesi posztig jutó Kasza József vállalkozó a magyar kisebbség egyetlen napilapjában, a Magyar Szóban kifakadt Pásztor István elnök ellen. A háttérben a szabadkai Népszínház újjáépítése áll, melyben Kasza mint vállalkozó vesz részt, s mely építkezéstől Belgrád (talán épp a költségvetés ellen való fellépés miatt) megvonta a támogatást, így a tartomány és Szabadka egyedül maradt finanszírozás dolgában. Kaszát és a melleje álló Bunyik Zoltán befektetési tanácsadót, a VMSZ elnöksége kizárta a pártból. Kasza megbeszéléseket kezdett Tádity államfővel, s ezzel egy időben Szabadkán (a magyarság fel-

legvárában) és Zentán kibuktatták a hatalmi körből a Magyar Szövetség tagjait – egyes helyeken a Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) ugrott a VMSZ helyébe.

A nagyobb részt VMSZ tagokból verbuválódott Magyar Nemzeti Tanács (MNT), a saját szárnyai alatt pátyolgatott Magyar Szó napilap ellen támadt, annak szellemiségét „magyarságellenesnek” minősítve. A lap új igazgatóját sem volt hajlandó kinevezni a Nemzeti Tanács, de Zentán egy új felügyelőbizottságot alapítottak a lap ellenőrzésére. „Ez kimeríti a cenzúra fogalmát”, állapította meg többek között a Vajdasági Újságírók Szövetsége, a szerbiai újságírókat tömörítő szerv s a tartományi ombudsman is. Közben megkérdőjeleződött a még novemberben meghirdetett vajdasági magyar névjegyzék összeírásának törvényessége is. A vajdaság kisebbségei névjegyzékbe vehetik föl magukat, s ezáltal választhatják meg Nemzeti Tanácsaikat a jövőben. A magyar névjegyzékhez az összlétszám 50%-a plusz 1 aláírás kell, tehát megközelítőleg 120 ezer szígnő. Januárig sikerült is a VMSZ aktivistáinak (a VMDP kezdetektől ellenezte a gyűjtést) a kellőtől is több kézjegyet hitelesíttetnie, ám a Demokrata Párt szerint Pásztorék öncélúan akarták felhasználni az adatköteget a következő választások alkalmával. Mind-ezen kételek elbizonytalanítólag hatottak a délvideki magyarokra. Február elején lezárult, az új választási törvényeknek megfelelően a szerbiai pártok újjigleni bejegyeztetése. A magyarok esetében ötnök sikerült újránzia könnyűszerrel, a magyarországi Jobbik holdköréhez tartozó Magyar Remény Mozgalomnak (MRM) névváltoztatás árán. Ivica Dacsity belügy-miniszter a szabadkai MRM-párt betiltását valószínűsítette, ha igazolódna a vádak, miszerint az irrendenta „64 Vármegye” csoport érdekeinek képviselőtére alakult a szabadkai tömörülés.

Egyre valószínűbb, hogy a 2014-es európai csatlakozás reménye, a Mirko Cvetkovity-féle kormány önáltatása csupán. Március első hetében a munkanélküliség elérte a 12 százalékot, az átlagfizetések pedig az előző hónaphoz mérten 20%-ot zuhanva 29 980 dináron (néhány centtel 300 euró alatt) állapodtak meg. A dinár folyamatos mélyrepülése folytán (sokan a maffiát gyanítják a háttérben) a vásárlóerő csökken. Az IMF hitel miatti megszorító intézkedések, a nyugdíjak és fizetések növelésének befagyasztása az év végéig, és a magasabb adókulcsok egyre érzékenyebben érintik a szerbiai kisemberek zsebét. A kemény tél lassú elmúlása (márciusban is havazott!) nem tudni mi-féle tavasznak adja majd át helyét.

Eközben szinte diplomáciai háborúba keveredett a szerb külképviselet Horvátországgal előbb Bosznia és Hercegovina szerbek lakta részének (Republika Szrpszka) elszakadási (elszakítási?) törekvései érdekében, majd Ejup Gántity kiadatása ügyében. Gántityot Londonban tartóztatták le, s azon nyomban Belgrád kérvényezte kiadatását, hogy Szerbiában ítélkezhesenek háborús bűntettei felől. Állítólag 1992-ben az ő parancsára támadtak boszniai horvátok a Szarajevóból kivonuló Jugoszláv Néphadseregbe. Az összetűzésnek 42 szerb katona esett áldozatul, érthető tehát a szerb számonkérés. Ám, a már a hágai Nemzetközi Törvényszék vendégszeretétét élvező Radovan Karadzity volt boszniai szerb vezető sem kelti jó hírért hazájának. Az 1995-ben, a boszniai Szrebrenica közelében elkövetett emberiség ellenes tetteket, a felelősségre vont Karadzity csak mítosznak minősítette. Szerinte a több mint 8700 áldozatot (gyermeket és nőket is) csak később szállították oda, temették a pár száz „valódi mártír” mellé a tömegsírokba. A buszokba zsúfolt, meszesgödörökbe fojtott muzulmánokról Karadzity mit sem tudott.

Ballymaloe house, Írorság (vegyes technika)

A magyar kisközösséget, a gondok és civódások mellett, örömök is érték. Kétéves akkreditációs huzavona után végre megkapta a működési engedélyt az első vajdasági magyar autonóm felsőoktatási intézmény. A szabadkai magyar tannyelvű tanítóképző kar az Újvidéki Egyetem keretein belül fog működni és pedagógusokat bocsát majd ki kapuin. Üdvöztető hír az is, hogy Sólyom László államfő március 15-re a Vajdaságba utazott. Március 14-én Újvidéken találkozott Bojan Pajtity tartományi kormányfővel és Egeresi Sándorral, a Tartományi Képviselőház elnökével, majd szerb kollégájával, Borisz Táditytal. Szabadkán részt vett az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc emlékére szervezett központi rendezvényen. Így téve teljesebbé a vajdasági magyarok megemlékezését.

KOCSIS ÁRPÁD, Kishegyes

UNGER LÁSZLÓ

V. A világméretű monetáris és pénzügyi válság felelősei

Az újabb kori, kapitalista rendszer - kezdve a 16. századtól - különböző fázisokon ment át és különböző formákat öltött. Így megkülönböztetünk: kereskedelmi, ipari és pénzügyi/finánczkapitalista rendszereket. Egy másik, újabb kori, kategorizálás ország-csoportonként történik, attól függően, hogy milyen nagy vagy kicsi súlya van a szociális, jóléti intézményeknek az adott kapitalista rendszeren belül: angolszász-típus (Egyesült Államok; Kanada; Nagy-Britannia); nyugat-európai típusok (Skandinávia; Ausztria/Németország/Svájc; Dél-Európa stb.); japán-típus; kínai típus stb.

Apénzügyi/finánczkapitalista rendszer a 19. század második felében fejlődött ki erőteljesebben, s elvadult/elfajult, ellenőrizetlen formájában ez a rendszer vitte, taszította a világot és a reálgazdaságot (ipar; mezőgazdaság; kereskedelem; szállítás stb.) az 1. világháborúba, az 1929-1933-as nagy válságba majd, betetőzésül, a 2. világháborúba. Ennek az elfajult/elvadult finánczkapitalizmusnak – élén a hatalmas és ellenőrizetlen banki konglomerátumokkal (Goldman Sachs; Morgan Stanley; Citigroup; Bank of America stb.) – legújabb kori, modern torzszülötte a *kaszinó-kapitalizmus*, amely a jelenlegi, világméretű, pénzügyi, gazdasági és szociális válság legfőbb okozója.

Ezek az elvadult, pénzmozó és kapzsi bankárok ("bankszterek") ugyanis alapjában hármas célt követnek: 1. kijátszani az adóhatóságokat minden elérhető eszközzel (adócsalás; adóelvonás; "adóparadicsom"-országok és szigetek stb.); 2. megkerülni a pénzügyi felügyeleteket; 3. maximális profitot behajtani úgy, hogy közben mások pénzét (betétesek, befektetők stb.) kockáztatják. A jelenlegi pénzpiaci felügyeleti szabályok ugyanis egyáltalán nem védik a betéteseket és hétköznapi fogyasztókat. A válság egyik kiváltó oka - a nagyon sok közül - éppen az állam szabályozó szerepének az elhanyagolása volt. A bankok számára előírt 4 százalékos saját tőkehányad olyan alacsony ugyanis, hogy rizikós üzleteikkel és spekulációikkal is nagyrészt mások pénzét kockáztatják. Ezért, legalább a duplájára kellene emelni ezt a hányadot, hogy a bankok tulajdonosai, a részvényesek is érezzenek valamit az üzleti kockázatból. Tarthatatlan ugyanis, hogy amikor megv az üzlet, akkor privatizálják a nyereséget, később viszont államosítják a veszteséget (az adófizetők terhére). A gazdasági, pénzügyi és szociális válság kezeléséhez ezért a kormányoknak nagy, közösségi -infrastrukturális (környezetvédelem; újenergiaforrások stb.) beruházásokat kell indítaniuk; a pénzpiacok szabályozására és az elszabadult pénzügyi spekuláció megszüntetésére nemzetközi érvényű szabályokat kell hozniuk; az alacsony és magas jövedelmek közti olló további nyílásának megakadályozására kötelező minimálbért kell bevezetniük; és nem kell félniük a megingott vagy csődbement bankok államosításától. A költségvetési segítségért - az adófizetők pénzéből - az államnak tulajdonrészt kell szereznie a bankokban és bele kell szólnia az üzletmenetbe is. S mindenekelőtt: újra és azonnal *szét kell választani* az

alapvető, de nagyon különböző jellegű *betéti és üzleti banki tevékenységeket*, amelyek a hatalmas, globális és ellenőrizhetetlen banki konglomerátumokban tesztülnek meg (Goldman Sachs; Morgan Stanley; Citigroup stb.), s amelyek az elfajult/elvadult finánczkapitalizmus parazita fellegvárjai és a jelenlegi válság legfőbb okozói. Vagyis: be kell zárni ezt a finánczkapitalista, korrupt kaszinót, amely, alattomos rák módjára, léteben fenyegeti a demokratikus, nyugati civilizációt. Kik, mely más szervezetek a legfőbb felelősei ennek a világméretű monetáris, pénzügyi, gazdasági és szociális válságnak? A továbbiakban erre a kérdésre próbálunk választ adni, röviden felsorolva a legfontosabb felelősöket.

1. Globális, hatalmas bank-konglomerátumok

A betéti és üzleti banktípusokból újból létrejött (az 1990-es években), a reálgazdaságra rátelepedő és azt szipolyozó, ellenőrizetlen "bank-piócák és -polipok", a reálgazdaságtól teljesen elszakadt tevékenységükkel (áltudományos, zavaros, hamis és csaló, matematikai formulákra épített "banki műveleteikkel/termékeikkel", "hedge funds" stb.), minden kétséget kizáróan, a válság legfőbb okozói. Elsősorban, az angolszász finánczkapitalizmus "szörnyszülöttei", de akad belőlük máshol is, s hírhedt nevük jól ismert (alfabetikus sorrendben): Bank of America (Merril Lynch); Barclays Bank; BNP Paribas; Citigroup; Crédit Suisse; Deutsche Bank; Goldman Sachs; HSCB; JP Morgan Chase; Lazard; Morgan Stanley; RBS; UBS; Wells Fargo; és még nagyon sok más. Két fontos, világméretű, válságkezelő intézkedésre lenne szükség ezekkel az idomtalanul nagytermetű, kaszinózó, a reálgazdaságot mérgező és tönkretetevő bankokkal kapcsolatban: a. betéti és üzleti (vállalat-felvásárlások és fúziók stb.) tevékenységeik újbóli szétválasztása (mint 1933-ban az Egyesült Államokban); b. egy sor, mesterséges, csalásra épülő, álmatematikai, banki műveleteknek/"termékeiknek" a teljes betiltása, beleértve a "hedge funds"-okat is. Sajnos, egyikre sincs sok remény a mai, megzavarodott, válságban vergődő világban. Így aztán, az elvadult finánczkapitalizmus tovább fogja ki-termelni, a jövőben is, időszakos válság-"buborékait", addig, amíg teljesen össze nem omlik, beláthatatlan következményeket vonva maga után (a nyugati, demokratikus civilizáció eltűnése, diktatúrák stb.).

2. Központi/Nemzeti Bankok

A nemzetközi tőkemozgások (rövid-, közép- és hosszú lejáratú) teljesen szabadrá váltak - ellentétben a Keynes-i elmélettel és gyakorlattal -, kaotikus, minden szabályok nélküli, monetáris rendetlenség és zűrzavar uralkodott el az egész világban. Megkezdődött az ellenőrizetlen, nemzeti pénzeremtés és papírpénzek ex-nihilo (fedezet-nélküli) kibocsátása, állandóan változó, ingadozó átváltási árfolyamok közepette. A központi/nemzeti bankok által kibocsátott, hatalmas mennyiségű pénztőmeg túlnyomó része nem a reálgazdaságba jutott el, hanem - a korrupciós összefonódá-

sok miatt - a fent említett, óriási bank-konglomerátumok kaszinózó részlegeibe, amelyek aztán felelőtlenül, könnyelműen a "seggére vertek" ennek az "égből pottyant manának".

3. Nemzetközi Fizetések Bankja

Ezt az intézményt (Bank for International Settlements/ BIS, Basel) a központi/nemzeti bankok hozták létre az 1. Világháború után, abból a célból, hogy kisegítsék egymást monetáris ügyekben. Ma 110 ország központi bankja deponálja itt tartalékait vagy annak egy részét. Ezen kívül, nagyon fontos feladat, hogy ellenőrizze a nemzetközi monetáris és pénzügyi rendszer (jobban mondva: rendszertelenség) működését, szabályokat dolgozzon ki és vigyen át a gyakorlatba. Szomorú tény, hogy a BIS nem látta el kielégítően a rábízott feladatot, szemet hunyt a mesterséges, csaló, homályos és áltudományos, világváltságot okozó "banki termékek" elburjánzása fölött, mint például: CDO (Collateralized Debt Obligations), CDS (Collateralized Default Swaps stb.). A korrupciós összefonódások gyanúja itt sem zárható ki.

4. Hitelminősítő és Könyvvizsgáló Cégek

Hírhedt, gyászos nevük jól ismert az egész világban (Standard & Poor's; Moody's; Fitch Ratings; KPMG; PriceWaterhouse stb.), különösen az amerikai ingatlanpiaci "subprime buborék" kipukkadása óta (2007. nyara). Mint ismert, hanyagul, cinkos, korrupt módon adták meg a legjobb hiteleknek kijáró (kötvények stb.) AAA minősítést, olyan nagyon sok, teljesen megbízhatatlan és gyenge jelzőlagadósok papírjaira, akik nemcsak, hogy törleszteni nem tudtak, de még a kamatokat sem tudták fizetni. Igen nagy felelősség terheli őket a világválság kirobbanásáért.

5. Nemzetközi Valutaalap

Az 1944-es Bretton Woods-i konferencia döntése alapján létrehozott, International Monetary Funds (IMF), legfőbb feladatai a következők voltak: nemzetközi pénzügyi együttműködés; a deviza/valuta-árfolyamok stabilitása fölötti őrködés; az egyes országok fizetésiérleg-egyensúlyának támogatása valamint kölcsönök folyósítása váratlan fizetési nehézségek idején. Amint az előzőekben ismertettük, monetáris szerepe megszűnt 1976 után, a szétrobbantott Bretton Woods-i egyezmény helyére lépő, kaotikus, rendszertelen, minden szabályok nélküli, monetáris és pénzügyi világban. Semmit sem látott meg, és nem is figyelmeztetett a mélyben lappangó és kitörni készülő válságra, az egyre inkább felgyülemelő, pusztító, pénzügyi "buborékok" örvényében.

6. "Adóparadicsom" országok és szigetek

Ezek olyan szuverén vagy nem-szuverén országok és szigetek, amelyek hatalmas adókedvezményeket (semmi vagy minimális adó), anonimitást és abszolút banki titoktartást adnak az oda özőnlő, adózás elől

menekülő (adócsalás; adóelvonás; adóeltakarás stb.), legálisan vagy illegálisan (kábitószér stb.) megszerzett jövedelmeknek és vagyonoknak. Számuk ma jóval 50 fölött van, s az ott felgyülemlett, gigantikus méretű tőke-tömeget minimum kb. 15.000 milliárd dollárra becsülik, ami nagyjában megfelel az Egyesült Államok évi termelésének (GDP). Ez az óriási, passzív, parazita tőke-tömeg nem vesz részt a reálgazdasági folyamatokban (termelő beruházások; munkahely-teremtés stb.), valóságos roncsoló rákként tapad a világ reálgazdaságára és nagyon megnehezíti a válságból való kilábolást. Radikális megoldásra lenne szükség: egyszerűen betiltani valamennyit.

7. Pénzügyi Kutató Intézetek

Rengeteg van belőlük, a legkülönbözőbb, csillogó-villogó nevek alatt működnek és futószalagon gyártják a reálgazdaságtól messze elrugaszkodott, áltudományos, mesterséges, csaló, matematikai formulákat/ modelleket a nagy bank-konglomerátumok kaszinózó traderjeik számára. Kártékony tevékenységük jelentősen hozzájárult a válság előkészítéséhez és kirobbanásához. Komoly kételek vannak létezésükkel kapcsolatban.

8. Egyetemek Pénzügyi Fakultásai

A világban kb. négyezer tanár és tanársegéd működik a különböző egyetemek pénzügyi fakultásain. Közülük egy sem akadt, aki a legcsekélyebb módon is, meglátta vagy hallotta volna előre - elemzéseikben és előadásaikban - e pusztító, világméretű, monetáris és pénzügyi válság kialakulását és kirobbanását. Felmerül a kérdés: szüksége van-e a reálgazdaságnak ilyen professzionális vakokra és süketekre?

9. Világgazdasági Fórum

Ez a hosszú évtizedek óta, Davos, svájci hegyi-városkában, telente, évről-évre néhány napra összeülő, állam- és kormányfőket, vezető menedzsereket és tudományos szaktekintélyeket összehasonló fórum, hivalkodó módon hívja magára a világ figyelmét. Semmit sem láttak vagy hallottak -vagy nem akartak?- a készülődő világválságból. Fontosabb volt számukra a téli sportok élvezete és a cocktail-partykon való üres fecsegés. A reálgazdaságnak nincs szüksége az ilyen és hasonló, kórosan terméketlen, fecsegő fórumokra.

10. Nobel-díj Bizottság

Az évente odaítélt közgazdasági Nobel-díjak között sok van, amelyek elvont, mesterséges, matematikai formulákkal és modellekkel manipuláló közgazdászokat tüntetett ki, s ezzel súlyos károkat okozott a reálgazdaságnak. Az egyébként is korrupciós vádakkal és elfogultsággal gyanúsított Bizottság nagy szolgálatot tenne a világ reálgazdaságának, ha egyszerűen megszüntetné a közgazdasági díjat.

Befejező rész a következő számban!

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Dr. Csorba Emánuel

Amikor a bécsi Heiligenstädter út zajos forgalmát elhagyva felkanyarodunk a Bécsi Erdő felé, hirtelen egy másik, nyugodt világba csöppenünk. A Beetho-ventől is annyira kedvelt szűk, girbegurba utcácskák rokokó házai, belső udvarai elmúlt századok hangulatát idézik. Mai vendéglátóim már integetnek az ablakból. Éppen a budapesti Ünnepi Könyvhétről érkeztek, ahol frissen megjelent könyvüket dedikálták. Mannó Erzsébet számítástechnikai matematikus nagynénje Száz éves szakácskönyv-ét jelentette meg, férje, Csorba Emánuel nyugalmazott egyetemi tanár, az ENSZ egykori magas rangú alkalmazottja pedig a Nap Kiadó gondozásában megjelent könyvében két 20. századi sorsot mutat be: az apát és a fiát. A munkatáborból a tündérvilágig címmel.

A munkatábor és a tündérvilág az életnek két egymástól távol eső pólusa. Melyik volt a tündérvilág az életében?

A munkatábor apám tiszasülyi és nyáregyházi kitelepítési éveit jelenti, a tündérvilág pedig a damaszkuszi csodálatos éveket.

Ott kell kezdenem, hogy a két diktatúrától, a náciaktól és a kommunistáktól is üldözött édesapám fordulatok életének legfontosabb szakaszairól naplót vezetett. Az életünk annyira összefonódott, mégsem lehettem ott, amikor utolsó napjai közeledtek és nem mehettam el a temetésére sem. Kitelepítési és szíriai feljegyzéseinek a közreadásával az ő emlékének adózom.

Azt mondta, két diktatúra is ellenségének tekintette az édesapját. Miért?

Apám Somogy megyei földbirtokos szülőtől származott és Budapesten miniszteri tanácsként dolgozott. A nyilasok hatalomra kerülésével a Sztójay kormány alatt angol barátsága és nemzeti érzelmei miatt kényszernyugdíjazták. A kommunisták 1945 után kezdetben még meghagytak 100 holdat a fölbirtokunkból, ám alighogy rendbe szedtuk a háborútól elpusztított kúriát és elkezdünk gazdálkodni, megindultak a kolhozba kényszerítések, a padlás sóprések és az „önkéntes” felajánlások. Így „ajánlottuk fel” mi is a birtokunkat a helyi tsz-nek. A születimet minden megélhetési forrásuktól megfosztották. Megpróbálkoztak még Budapesten egy ostromot átévészelt garázs eszpresszóvá alakításával, ahová lehoradtuk a lakásunk nélkülözhető bútorait; kávé, teát, tortát kínáltunk egy kis gázlámpa melegénél. Az üzlet beindult. Lassan kialakult a törzsközönség: egy lecsúszott, az államosításoktól és kitelepítésektől örökös félelemben élő, haldokló osztály képviselőiből. A születimnek miattam is létkérdés volt az eszpresszó, hiszen utolsó éves egyetemista voltam.

Egyetlen gyerek volt?

Igen. 1928-ban születtem. Hat éves koromtól angolkisasszony járt hozzánk, a ciszterciáknál németül és franciául is tanultam. A nyelvtudás volt életem szerencséje. 1945-ben érettségiztem. Azonnal felvettek a budapesti Műszaki Egyetemre, 1949-ben avattak építész-mérnökke és, mint évfolyamelsőt meghívtak tanársegédnek. Miután az eszpresszót államosították, én voltam családunk egyetlen kenyérkeresője. 1951 májusában aztán édesapám megkapta a kitelepítési végzést.

Csak az édesapját telepitették ki?

Hosszú történet ez. A könyvemben mind ezt leírtam. A születim színleg elváltak, édesapám albérletbe volt bejelentve, így édesanyám és én megúsztuk a kitelepítést. Apám kényszerlakhelyéül a tiszasülyi Kolop tanyát jelölték. A kézbesítést követő hajnalon már jöttek is érte és 184 társával, valamennyien „osztályidegen burzsuajok”, nők, gyerekek, öregek is, akiket összes címeiket és előneveiket üvöltve vagoníroztak be és ki az állomásra. Egy hét szobás, ablak és ajtó nélküli polkás tanyasi hodályt kaptak lakhelyül. Hajnaltól estig dolgoztak a gyapot-, kukorica- és rizsföldeken, rekkenő hőségben, orvos, patika nélkül és a munkavezetők megaláztatásai közepette. Minderről beszámol édesapám a titokban írt naplójában. Nagy-nagy szerencsével sikerült elérnem, hogy egyetemi altisztünk, egy nyáregyházi parasztszember befogadja édesapámat a házába. Dolgoznia persze kellett, de a helyzete könnyebb lett. Édesanyámmal többször is meglátogattuk és 1956 elején visszatérhettünk Budapestre.

1956. Volt valami szerepvállalásuk?

Nekünk semmi. Örültünk, hogy élünk. Az egyetemen Csonka professzor karán voltam tanársegéd, akit 1956-ban megválasztottak a Forradalmi Bizottság elnökévé. Nov. 4-e után megkezdődött a Csonkához közelálló eltalálása. Veszélyhelyzetbe kerültem. Jobbnak láttam eltűnni. Miután volt érvényes NDK-s útlevélem, kiutaztam Cottbusba egyetemi előadásra, utána pedig Erfurtban elfogadtam egy tervezői állást. Ekkor még nem létezett a Berlini Fal. Ami azt jelentette, hogy a végzett mérnökök, orvosok, azonnal disszidáltak az NSZK-ba. Az NDK-ban hihetetlen mérnök hiány uralkodott. Néhány hónap után visszatértem Budapestre. Addigra Csonka professzor valamennyi munkatársát kinyírták. 1960-ban „klerikofasiszta” nézeteim miatt nekem is felmondtak. Találtam ugyan állást egy kutatóintézetben, de a helyzetem reménytelenné vált. Nemzetközi publikációim révén többször is hívtak külföldre, de nem engedtek ki. Egyik professzorom vállalta, hogy feladja pályázatomat UNESCO-i munkára Bécsből. Hónapok múltán ennek segítségével kaptam először külföldi állást. Mégpedig Szíria fővárosában, Damaszkuszban! Ez volt az emlegetett tündérvilág!

És kiengedték?

Miután az ENSZ kért ki, igen, de mindig csak egy-két évre. Utána kérvényezni kellett a meghosszabbítást, tucatnyian vártak a helyemre, párttagok és sokkal megbízhatóbb káderek, mint én. Micsoda izgalom volt mindig a meghosszabbítás! De 8 évig sikerült. Fátal házasság voltam, két fiúunk született, édesapám többször is meglátogattott. Sokkal jobban élünk, mint otthon. A szír rendkívül kedves és tehetséges nép. A damaszkuszi egyetem szilárdsgátn professzoraként dolgoztam. Ezek voltak a boldog idők! Nyolc év után azonban nem volt több hosszabbítás. Vissza kellett térnünk Magyarországra. Ám ezek az évek engem tisztára mostak. Már nem az osztályidegen, gyanús személy voltam, hanem külföldről visszatért, nagy tapasztalatokkal rendelkező professzor. A Magyar Építészettudományi Intézet igazgatói széke várt rám. Ennek ellenére nem éreztem jól magam, hasznosabb, külföldi munkára vágytam. Hat évet kellett várnunk, míg a kormány fogcsikorgatva beleegyezett. A bécsi UNIDO-hoz kerültem, az építőipari osztályt vezettem, a fejlődő országok támogatásával foglalkoztunk. Idővel a feleségemet is kiengedték. Az évek során egyre inkább a földrengésvédelem vonalára specializálódtam. Bejártam a világot, és kutatásaim révén szoros kapcsolatban álltam pl. a Berkeley egyetemmel. Ebből lett a baj!

Milyen baj? Hiszen elismert szakember volt!

A főnököm egy Vasziljev nevezetű szovjet elvtárs volt. Ő engem be akart szervezni! Először csak célozgatott, aztán világosan megmondta, hogy milyen, az atomerőművek ellenálló képességével kapcsolatos amerikai adatokra van szüksége. Nemet mondtam. Ekkor leutazott Magyarországra és feljelentett. Megfagyott a levegő körülöttem. Az 1989 után kikértem a Történelmi Levéltárból az irataimat. Jól sejtettem: „a szocialista országok érdekeivel ellentétes magatartást tanúsít”, „feltehetően az angoloknak dolgozik”, állt a jelentésében. Barátok otthonról is figyelmeztettek, nehogy haza menjek, mert börtön vár rám. Nem volt más választásom: 1985-ben politikai menekültjogot kértem Ausztriában. Itt álltam 57 évesen munka, nyugdíj, haza nélkül és a fiam drága nemzetközi iskolába jártak. Édesapám éppen ez időben halt meg.

Megint egyszer újra kezdte az életét!

Ausztria civilizált ország: menekült vagy magas rangú ENSZ alkalmazott, nincs különbség az ügyek intézésénél! Sokkal kevesebbet kerestem, de kaptam munkát. 1989 után tanácsadóként Ausztria legnagyobb mélyépítési cégénél foglalkoztattak. A bécsi Műszaki Egyetemen szemináriumokat is veztettem angol nyelven. Közben megszereztem az osztrák állampolgárságot és a fiam is révbe jutottak: az egyik elektromérnök Hollandiában, a másik oxfordi és cambridgei diplomával bankár Londonban. Túl a nyolcvanra már megállapíthatom, hogy az életemben ahányszor összeomlott minden körülöttem, ha valami nagy csapás ért, az volt a jó, akkor terelődött helyes vágányra a sorsom.

FERENCZY KLÁRA

‘A FELEBARÁTI SZERETET EGYARÁNT ÉRVÉNYES’ Beszélgetés Paul Chaim Eisenberg fő rabbival

Idén egybeesik két vallási ünnep, a Pészach és a Húsvét. Milyen közös vagy különböző vonásokat lát Ön ezekben az ünnepekben?

Hogy ez a két ünnep, a Húsvét és a Pészach, majdnem egybeesik, annak következő oka van: a Pészach a tavaszi újjahold idejére, míg a húsvét az ezt követő vasárnapra esik. A Kovásztalan kenyér ünnepén az Egyiptomból való kivonulást ünnepeljük. A zsidók Pészach ünnepére Jeruzsálembé vonultak, úgyszintén Jézus is. Az utolsó vacsorát, egyesek szerint Pészach első estéjén költötték el.

Nekünk nagyon sok tradíciónk, szokásunk és szimbólumunk van, melyek a hagyományból erednek, de mégis a vallásnak részei. Ez azt jelenti, hogy nincs elmentet a tradíció és a vallás között. Amit a keresztények Ótestamentumnak neveznek, az nekünk a teljes Biblia, a Tanach, mivel ezzel számunkra a Biblia lezáratott, nem a zsidó tanítás. A zsidó tanítás folytatódik a Talmudban és a későbbi rabbinikus írásokban. A szóbeli hagyomány, a Halacha, mai napig folytatódik. A legutolsó értekezés, amiről olvastam, azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy meg vannak-e engedve vagy sem a test-scannerek.

Természetesen léteznek érdeklődő keresztények, akik részt szeretnének venni vagy akár maguk is Pészach ünnepet kívánnak megrendezni. A zsidóság és a kereszténység azonban az idők során eltávolodott egymástól. Ez négy évszázadon keresztül sajnos sok vérbe került. Ma már értekezünk, párbeszédet folytatunk. Mindenki a maga vallásában marad, de képes érintkezni a másikkal, sok mindenről beszélni és tanulni a másiktól. A párbeszédéről mindig az a véleményem, hogy a dialógus nem azzal végződik, hogy jól megértjük egymást, mivel mindnyájan egyformák vagyunk, hanem azért értjük meg egymást jól, mivel egyes dolgokban nem hasonlítunk egymásra.

Kérem, adjon olvasóinknak rövid betekintést a judaizmusnak kifejezési módjaiba!

Elsődleges az, hogy minden zsidó számára csak egy Biblia és egy Talmud létezik. De a zsidók szétszóródtak az egész világon és a Talmud megengedi, hogy különböző dolgokon elgondolkodjanak és ezt kifejelesszék. Természetesen nem a Biblia határon kívül helyezéséről van szó. Ezért léteznek olyan csoportosulások, mint az askenázik, akik inkább az európai zsidók, a buchárok, akik az ázsiai vagy kisázsiai térségből és a szefárdok, akik spanyolhonból vagy később az arab országokból származnak. A vallás megélése 95%-ban egyforma, az utolsó 5%-ot teszik ki a helyi különbségek.

Több mint 200 évvel ezelőtt a felvilágosodás nevében egyes zsidók eldöntötték a zsidóság megreformálását. Ők azt akarták, hogy a zsidóság alkalmazkodjon az adott korszakhoz. Ezek voltak a reformzsidók és akiknek addig nem volt nevük, ortodoxnak nevezték magukat ill. a reformzsidók nevezték el őket így. Ez nemcsak két áramlathoz, hanem részben belső feszültségekhez is vezetett. A harmadik csoportot a konzervatívok alkotják. Ezek az újítók soraiból jöttek, de az az érzésük támadt, hogy túl messzire mennek a reformok, mégsem akartak visszatérni az ortodoxokhoz. Az ortodox zsidóságon belül is vannak áramlatok. Az egyik legismertebb irányzat követői a chasidimok. Életvidámak, nagyon emocionálisak, a többieketől eltérően többet imádkoznak, esetleg kevesebbet tanulnak.

A zsidóságot az anya vallása szabja meg, ha az anya zsidó, akkor a gyermekek is zsidók. Akik a zsidósághoz konvertálnak, áttérni akarnak, különböző háttérrel rendelkeznek. Legtöbbször a következő három csoport nevezhető meg: azok, akiknek zsidó párjuk van, akit vel családot akarnak felépíteni és csak egy vallást szeretnének gyakorolni, a második csoport ahol zsidó férfi nem zsidó nővel házass, aki nem konvertált és ezáltal a gyermekek nem zsidók, de viszont látják apjuk zsidó szokásait és konvertálni akarnak. Végül az ún. komikus. A „komikusoknak” se zsidó barátjuk, se zsidó barátnőjük nincsen, még zsidó apjuk sincs, hanem rátaláltak maguktól a zsidóságra. Családi okok nem befolyásolják, mégis nagyon sokszor ők a legkomolyabb konvertálók. A konvertálás esetében három rabbiból álló bíróság ül össze; egy konvertáló férfi esetében a körülmetélés, az összesnéll egyfajta „keresztelő”, rituális fürdő, az ún. mikve kötelező.

A Zsidó Hitközség új „campus”-ával megvalósult a generációk modern kulturális és vallási párbeszéde, együttélése. Most mindenki „egyháron pendül”, vagy vannak, konfliktust rejtő ütközési pontok?

A campus azért építették, mert Bécs városa a korábbi Hakoah egyesületnek egész területét visszaadta, de nem ugyanazon a helyen. A Hakoah a háború előtt 10.000–20.000 tagot számlált, ma a sportegyesületnek 100–150 tagja van. A zsidó iskola helyhiányban szenvedett és az szülők otthona is kicsi volt, felújításra szorult. Így természetes volt, hogy minden egy helyen összpontosuljon. Az iskola a szülők otthona és a sportegyesület jól fogna fejlődni, de az együttélésnek és cserének még ki kell alakulnia. Ezt nem lehet előírni. Például ugyanazt a zsinagógát használják a fiatalok és az idősek, ez óriási projekt lesz, de nem lett

volna értelme két zsinagógát építeni. Ugyanígy megosztja a sportegyesület az iskolával a tornatermet. Nemsokára kávéház nyílik. A kávéház Bécsben az együttélés központja. Itt biztosan szép élet lesz, de ez nem érinti Bécs város összes hívó zsidóját. Mi ezen túlmenően nagyon aktív szociális infrastruktúrával rendelkezünk. Vannak keresztelkedési pontok, esetleg konfliktusmagvak, de ennek még ki kell fejlődni.

Ön szerint mennyiben mondható sajtáságosnak, rendkívülinek a bécsi Hitközség?

A bécsi zsidó hitközség az, ami régen sok zsidó hitközség volt, az az „egység hitközség”, ezt példamutatónak tartom. A zsinagógák pontosan meg vannak határozva mint: ortodox, konzervatív vagy reform zsinagóga. A mi zsinagógánk esetében is meg van határozva, minden zsidó egy hitközség tagja. Egy ortodox zsinagógába mennek, akkor is, ha nem ortodoxok. Bécsben sok szekuláris, és inkább kevés obszerváns zsidó él. Magyarázatul mondom: a II. Világháború után, különösképpen 1956-ban, nagyon sok magyar, lengyel zsidó volt átutazóban Ausztriában, később Csehszlovákiából is érkeztek; egyesek maradtak is végleg. Bécs ezáltal nagyon sok színt kapott. De ezt nem oszthatom ortodoxra vagy szekulárisra. A gyermekek mind bécsi zsidó gyermekeknek születtek; én is ilyen gyerek vagyok, idős gyermek. Otthon magyar, lengyel vagy orosz szót hallottak és részben ezeket a nyelveket meg is értették. A következő és az azt követő generációnál már nem játszik az ösök nyelve semmilyen szerepet. Másképpen volt Magyarországon; ott ortodox és szekuláris tagolódás ment végbe. A hitközségünk nagyságánál fogva, sok intézménnyel rendelkezik, így inkább ezt példának mint különösnek tartom. Olyan különös, hogy már példamutató.

A jelenre és a „modern judaizmusra” vonatkozóan a jövő kihívása az új naivítás, a fiatalok érdeklensége vagy a szubjektív véleményeknek meglátásoknak átadása?

Rajtam kívül alig van valaki a közösségünkben, akit olyan gyakran hívnak előadásokra, szemináriumokra vagy más rendezvényekre a zsidó hitközségen kívül. A zsidóknak szemébre hányták, hogy nagyon sok antiszemita nézet abból ered, hogy zárkóztak vagyunk. Mi sokkal nyitottabbak lettünk. Beszélünk a rádióban, a tévében vagy többek között vezetések szervezünk a zsinagógában vagy más képző rendezvényeket. Általánosan az osztrák állam sokat tesz a demokratikus neveltetés érdekében, mint pl. a történelemoktatásban. Az ember a természeténél fogva, esetleg kicsit zárkózott vagy kicsit kíváncsi, részben elutasító másokkal szemben. Ami marad, hogy a fiatalok láthatják, ahogy az FPÖ a legszélső jobboldalról választotta elnökelőjét és ő okos beszédek által próbálja elkódosítani az ő múltja vonatkozó egyértelmű pozícióját. Az embereknek nyitottaknak kell lenni. Meg kell érteniük, hogy az idegenek is emberek mint mi, hogy jogokat kell nekik adni és az is lehetséges, hogy nekünk magunknak is le kell mondanunk valamiről. A fiatalok egyenes nyilatkozatokat részesítenek előnyben, ezért a fiatalok gyakran csak fekete-fehéret ismernek.

Olyan országokban, ahol az emberek hosszabb ideig kommunista uralom alatt éltek, ahol teljesen elnyomták a jobboldali aktivitásokat, ezek ma felerősödtek. Többnyire olyan országokról van szó, ahol több népcsoport él, mint pl. Magyarországon vagy Romániában. Ahol létezik egy nagyon erős népességcsoport, az a kérdés, hogy ez a csoport milyen exkluzív és milyen agresszívan fitogtatja erejét. Azt kell mondanom, hogy a fejlődés Magyarországon számunkra is aggasztó.

Régen a vallás volt a zsidóüldözés oka, a náciaknál a faj. De nem hiszem, hogy a legtöbb osztrák vagy német, valóban hitt a faji felsőbbrendűségében. Nagyon sok irigység és rosszindulat állt mögötte. Bécsben sokkal több zsidó orvos és ügyvéd volt, mint az megfelelő volna lakossági arányuknak. Ma is folyton mondják: a zsidók a világuralmat akarják, a zsidók az okosak és a gazdagok. Egy másik támadási felület ma Izrael állam. Nagyon nehéz számomra megérteni, miért állítják mindig a zsidókat oda bűnbaknak. Sok minden tudatlanságból ered, de nem tudjuk az egész világot arról felvilágosítani, hogy valójában, mi milyenek vagyunk. „Idegen” az, amit az emberek nem akarnak. A zsidók azonban nem idegenek. Az embereknek ez a homályos félelemérzete és ellenszenve minden idegennel szemben aggaszt engem.

Mennyiben hasonlók, ill. különbözőek a „zsidók” és a „keresztények”?

Közös az Ótestamentum – ma inkább zsidó Bibliának nevezik – és a szociális fáradozás az emberekért. **A mondat: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat”, a zsidó bibliában áll, de minden keresztény számára is érvényes.** A rituális törvények hittartalmak különböznek, de ezek maradjanak is ilyen különbözőek. Akik ma valóban szélsőjobboldaliak, ne akarjanak és ne szabadon a kereszténységre hivatkozniuk.

Az interjút készítette és németből fordította:

RUMPLER DIÁNA

JOHANNA LAAKSO*

A bécsi Finnugor Tanszék szerepe az ausztriai magyar népcsoport kutatásában

II. rész

A kisebbségi nyelvek helyzete megváltozott, és ez nagyrészt a globalizációval, az új mobilitással, a nyelvtanítás és az oktatási rendszer fejlődésével, a médiumok növekvő szerepével függ össze. A kisebbségek ma már nem élnek idealizált egynyelvű közösségekben – bármely európai kisebbségi nyelv mai beszélője normális esetben két- vagy többnyelvű, nemcsak a többség nyelvével kerül szembe már kicsi korától fogva, hanem nagyon gyakran az iskolában, formális nyelvtanítás révén, több nyelvet is tanul, vagy egyszerűen magába szívja az új médiumokból a nemzetközi szórakoztatóipar angol nyelvű termékeit. De ami talán még fontosabb: néhány *grande nation* kivételével ez a helyzet a többségi vagy államnyelvek beszélőinél is. Ez nemcsak azt jelenti, hogy magyarországi magyarak vagy német anyanyelvű osztráknak egyre gyakrabban kell tudnia vagy tanulnia idegen nyelveket, vagy legalábbis elfogadni a velük való konfrontációt. A globalizáció azt is jelenti, hogy egyre többen lesznek, akik kénytelenek több nyelvet megtanulni, és többen lesznek azok is, akik idegen nyelvként gyakorlati okokból vagy pusztán érdeklődésből tanulnak olyan nyelvet, mint a finn, a magyar, az észt, a litván, az ukrán vagy az izlandi, akkor is, ha nincs a családban senki, aki beszélné azt a nyelvet. A beszélő közösség akkor már nem exkluzív zárt kör, amelybe bele kell születni (vagy néhány szerencsés esetben bele lehet házasodni), hanem többközpontúvá és sok normájúvá válhat – azt hiszem, hogy nagyon sok nyelv most hasonló irányba halad, mint az angol, amely nyelvként már nem is létezik: *World Englishes*-ről többes számban szokás beszélni. Ebből következik, hogyha a magyar nyelv is nemzetközi, akkor annak kutatása és tervezése nemcsak a magyar állam feladata.

Bár Magyarország mint a magyarok többségének nemzetállama természetesen a magyar nyelv fő védnöke, nem az egyetlen a maga nemében. Ha a nyelvművelés és a nyelvpolitika első alapvető kérdése mindig a *kié a nyelv?*, akkor az ausztriai magyarok nyelve az ausztriai magyaroké. Az ausztriai magyarok viszont gyakran osztrák (vagy szlovák, szerb stb.) állampolgárok, itt élnek, az osztrák államnak fizetik az adót, a magyar államnak elvileg nem tartoznak semmivel. Ha az osztrák állam szempontjából nézzük, akkor veszélyes hiba lenne a magyar nyelv művelését, tanítását és kutatását magyarországi intézményeknek „outsourcingolni”, mert ez kultúrtörténeti és nyelvpolitikai rövidlátóságot jelentene. Ezzel Ausztria megtagadná a magyarok ezeréves jelenlétét Ausztria területén, az osztrák társadalomban és kultúrában, tehát saját maga egy részét. Meggyőződése szerint ezt nem engedheti meg magának civilizált

európai állam, ezért fontos, hogy legyen Ausztriában osztrák finnugrisztika és osztrák hungarológia – természetesen a magyarországi kollégákkal és intézményekkel minél jobb együttműködésben. Ugyanakkor Ausztria nem hunyhat szemet a magyarországi intézményektől és kutatóktól független kötelessége felett. Ennek a kötelességnek a „teljesítői” a kutatásban viszont mi vagyunk, a bécsi finnugor tanszék.

Szeretnék még egyszer visszatérni az *Auslandsfinnougristik* fogalmához. Az, hogy finnugor tanszék, amely nem a nemzeti filológia függeléke vagy háttere – mint Magyarországon vagy Finnországban – szinte minden elképzelhető nyelv- és művelődéstudományi kérdéssel kénytelen foglalkozni, természetesen megterhel és kötelez, de egyúttal szabaddá is tesz, mivel új kontextusokban szemlélhetjük nyelveink kérdéseit, függetlenül a nemzeti filológiáktól, a nemzeti kutatási intézményektől, azoknak tradícióitól és prioritásaitól.

Befejezésül konkrét példát mutatok be arra vonatkozóan, hogy a nemzetközi perspektíva mi újat nyújthat a határon túli magyar népcsoportok kutatásában.

Az ELDIA (*European Language Diversity for All*) elnevezésű kutatási konzorcium, amely európai keretben és európai szempontból a nyelvi diverzitás és a kisebbségi nyelvek megtartásának kérdéseivel kíván foglalkozni, hosszú tervezés végeredménye. Eredetileg PhD-képzésnek indult, de apránként, egyre több kollégával megtartott tervező üléseken földrajzilag és tematikailag is szélesebb kutatási konzorcium lett belőle. A projektet, amelyben nyolc egyetem vesz részt hat európai országból, az Európai Unió 7. keretprogramjából finanszírozzák; a konkrét munka jövő év március elején indul, de a bécsi egyetem saját forrású előfinanszírozásával „in spe” már meg is kezdte munkáját a bécsi részprojekt két alkalmazottja: Soukup Ilna, a projekt kutatói munkatársa és Berényi Kiss Hajnalka mint *administrative assistant*.

Az ELDIA célja az európai többnyelvű beszélőközösségek összehasonlító kutatása, és annak eredményeként egy „mérőeszköz” összeállítása – *European Language Vitality Barometer, EuLaViBar* –, amelyet kutatók, nyelvpolitikai döntéshozók és egyéb érintettek is tudnak használni. A kiindulópontunk inkább *languageing*, mint *language*, tehát az aktív cselekvés vagy ágensség, annak elismerése, hogy a többnyelvűség és több nyelv párhuzamos (és olykor összeolvadó) használata természetes jelenség, és hogy a kulcs szerepet nem a nyelv mint absztrakt „lény”, hanem az aktív beszélő játssza mindennapi számtalan tudatos és tudatalatti döntésével, választásával. Részletesebb leírások a projekt honlapján – <http://www.eldia-project.org/> – találhatók.

Szeretnék röviden az ELDIA projekt célnyelveiről szót ejteni. Ezek a nyelvek földrajzilag meglehetősen nagy területet fednek le, a Barents-tengertől csaknem az Adriai-tengerig, és a nyelvi kisebbségek szinte minden elképzelhető típusa képviselve van köztük: kisebb és nagyobb, őshonos és migráns csoportok, hivatalosan is használt etablált irodalmi nyelvek és csak nemrég vagy alig „literarizált” nyelvek, eltérő politikai körülmények között. Az ELDIA keretében vizsgálandó nyelvek mindegyike történetesen a finnugor nyelvcsaládhoz tartozik: a finn és az észt nyelv határon túli változatai vagy közeli rokonai, továbbá a magyar nyelv két határon túli beszélőközösségben, Ausztriában és Szlovéniában (az utóbbival kapcsolatos részprojektet Kolláth Anna vezeti). Nem finnugor projekt a szó szűkebb értelmében, azaz nem a nyelvek rokonságával vagy a közös finnugor örökséggel foglalkozik. Mégis jelentősége van annak, hogy éppen finnugor nyelveket kutatunk, mégpedig két szempontból is.

Egyrészt: A nemzetközileg hozzáférhető szociolingvisztikai kutatásban eléggé gyengén vannak képviselve a finnugor nyelvek, és ugyanaz a helyzet, ha összehasonlító vagy egymással kompatibilis kutatásokat keresünk. A gyakorlat azt mutatja, hogy vannak bizonyos nyelvek, amelyeket általában nemzetközi kontextusokban gyakran szokás vizsgálni; amikor elkezdjük tervezni a nagy EU-projektet, sokan azt tanácsolták, hogy próbáljuk meg valamilyen módon bevonni pl. az íreket vagy a bretonokat, mert „a kelták mindig kapnak EU-pénzt”; ugyanez elmondható talán a baszkokról vagy a katalánokról is. A kelet-európai kisebbségek viszont, és – a baszkok kivételével – általában a nem-indoeurópai nyelvek sokkal kevesebb figyelemben részesülnek, és már ezért is fontos egy olyan vizsgálat, amelynek egészen másutt van a súlypontja.

Másrészt: A finnugor kisebbségeket szinte mindig csak egyenként, vagy a finnugrisztika ill. a nemzeti filológia keretében vizsgálták. A határon túli magyar népcsoportokat vagy egyenként vagy a Kárpát-medencei magyar nyelvterület részeként szokás szemügyre venni – ez természetes, hiszen ezeket a kutatásokat nagyrészt magyarországi intézmények irányítják, szervezik vagy támogatják. Ez Magyarország szempontjából természetesen nagyon fontos tevékenység. Mégis azt mondanám, hogy fontos itt egy másik, kiegészítő szemszög is. Fontos megmutatni a szociolingvisztika, nyelv- és etnopolitika stb. kutatóinak, hogy az ausztriai magyar (és a többi finnugor) kisebbség is létezik, és azok kutatása bele szeretne kapcsolódni a nemzetközi kutatásba, nemcsak a magyar kisebbségkutatás részeként, hanem önállóan is. Ennek politikai jelentősé-

Chichester (akvarell)

ge is lehet: ha meg tudjuk mutatni, hogy egy magyar nyelvű népcsoport kutatása nemcsak a magyar „nemzeti” érdekeket szolgálja, nemcsak a magyarok „belső ügye”, nem feltétlenül a romantikus nemzetállam eszméjével függ össze, hanem hozzájárulhat az európai összehasonlító többnyelvűség-kutatáshoz és tulajdonképpen a modern európai többnyelvűség megértéséhez is, ez esetleg enyhítheti a nyelvpolitikai feszültségeket egyes magyar kisebbségek körül.

Befejezésül még szeretnék visszatérni a bécsi finnugor tanszék és általában a határon túli finnugrisztika szerepéhez. A finnugor összehasonlító nyelvtudomány képviselőjeként nyugodtan és büszkén mondhatom, hogy ez a hagyománydús tudományág még mindig aktuális, érdekes, megállja a helyét a tudományos világban és hozzájárul a történeti-összehasonlító nyelvtudomány általános fejlődéséhez. A finnugor nyelvészet részletkérdéseiről állandóan érdekes és magas színvonalú, nemzetközi tudományos vita folyik, és a mi tanszékünkön is pillanatnyilag két kutatási projekt - egy nemzeti (FWF) és egy nemzetközi (ESF) - foglalkozik szibériai rokon nyelveinkkel. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a modern finnugrisztika tisztában van új feladataival is. Olyan kezdeményezésekkel, mint az ELDIA projekt azt is szeretnénk mutatni, hogy a hagyományos – bár még mindig érdekes és aktuális – feladatok mellett új értelmezéseket, új tartalmakat is lehet, sőt kell adni a hagyományos finnugrisztika intézményes kereteinek.

* Bécsi Egyetem Európai és Összehasonlító Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet – Finnugor Tanszék

Jöttem, láttam... és győzött a szurkolósereg!

Csak pár hét telt el azóta, hogy Vancouverben kiáludt az olimpiai láng, nekem viszont a Játékok jelmondata, a latin „*Citius Altius Fortius*” jár az eszemben. Gyerekkorom óta lelkes nézője vagyok mind a téli, mind a nyári olimpiáknak, mégis, számomra éppen a kanadai sportviadal mutatta be a legszemléletesebben, hogy a gyorsaságban, magasságban és erősségben is kell, hogy legyen természetes határ. Ha ezt nem tartjuk be, annak tragikus következményei lehetnek. A fájdalmasan fiatal, mindössze 21 esztendő grúz szánkózó Nodar Kumaritasvili halála mintegy Damoklész kardjaként kísért a versenyeket. Vancouver ritka módon éppen arról szólt, ami az olimpiák lényege: a látványos versengésről, a küzdelemről és a sportról a szó legnemesebb értelmében. Míg a négy évvel ezelőtti torinói olimpiát sötét árnyékként kísért a dopping tisztességtelen szelleme, ezúttal egyetlen sportolóról sem derült ki, hogy tiltott szerek segítségével versenyzett volna. És bízunk benne, hogy nem csak arról van szó, hogy teljesen új, egyelőre „kimutathatatlan” csodaszer áll a jelenség hátterében!

Márpedig az osztrák síugrók erős kételeyeket fejezték ki azt illetően, hogy Simon Ammann saját magától repül-e olyan messzire. A svájci fiúnak tényleg képzelhetbeli szárnyai nőttek és ennek köszönhetően a szó legszorosabb értelmében egyszerűen messze elszállt a többiek elől. Hiába próbálták a nagy rivális osztrákok óvást benyújtani ellene, a verseny rendezői nem láttak okot arra, hogy Ammann eredményeit kétségbe vonják. A kételkedő konkurencia pedig legalább azzal vigasztalódhatott, hogy a csoportversenyben a négy klasszis osztrák síugró állhatott a dobogó legfelső fokára.

Aprópó síelés: aki az osztrák állami adón követte az alpesi síelés különböző versenyszámain, annak egyedülálló élményben lehetett része. Ha nem osztrák versenyző síkolt végig a pályán, a kommentátorok érthetően, tagoltan beszéltek. Amint azonban hazájuk síelőinek egyike került sorra, a derék osztrák televíziósok, véleményem szerint, teljesen elveszítették az uralmat az artikulációjuk felett! A mássalhangzó kavalkád teljesen kibogozhatatlan volt számomra, ezért csak a képzele-

temre hagyatkozhattam, hogy van-e esélyük a versenyzőknek az áhított dobogós helyre, vagy sem.

Míg én a különböző osztrák nyelvjárások megfejtésével küszködtem, a síelőknak úgy látszik, a Vancouver-i pálya jelentette életük legnagyobb fejtörőjét. A férfiak becsületét ezúttal a nők mentették meg, akiknek a szuperkombináción kívül minden versenyszámban sikerült elcsípnüik egy érmet. Persze, az olimpia előtt a nagyközönség elsősorban az amerikai Lindsey Vonnról várta a legnagyobb teljesítményeket. Nos, Vancouver végül nem keresztelték át „Vonncoverre”, mivel a csinos szőkeségnek csak a lesiklásban sikerült arannyá változtatni merész álmait. Az osztrákok Andrea Fischbachernek köszönhetően örülhettek az egyetlen egy legnemesebb fémből készült éremnek, aki szuperóriás-műlesiklásban ért elsőként a célba. Marlies Schild pedig bebizonyította, hogy néha bizony az ezüst is ugyanolyan értékes fém, mint az arany. Múlt évben egy csúnya csonttörés következtében nagyon úgy nézett ki, hogy fel kell adnia karrierjét. Igazából csodával ér fel, hogy visszatérhetett a sípályákra és ráadásul olimpiai éremmel koronázhatta eddigi pályafutását. Az osztrák férfi alpesi síelők azonban a legszívesebben fel sem szálltak volna a hazafelé tartó repülőre, annyira szegénykeztek amiatt, hogy a téli olimpiák történetében a legrosszabban szereplő válogatott címével „dicsekedhettek”. Nyilván örökre rejtély marad, hogy a rossz időjárási viszonyok, formakiesés vagy az előzetes túlméretezett várakozások okozták-e, hogy a nagy sztárok, mint Walchhofer vagy Raich, bizony csúnyán legtek.

Az én személyes kedvencem a téli olimpiákban a műkorcsolyázás. Az évtizedekig tartó pangás és „orosz uralom” után óriási változásokon ment át a sportág. Gyökeresen átalakult a pontozási rendszer, a női és férfi egyéni versenyzőknek nehéz három- és négyfordulatos ugrásokat kell bemutatniuk, hogy egyáltalán a dobogóra juthassanak, és nem utolsósorban a vezető pozíciókat lassan, de biztosan átvették az ázsiai műkorcsolyázók. A verseny kétségtelenül legnagyobb eseménye Jevgenyij Pljuscenko visszatérése volt, aki a sportág

legnagyobb sztárja. Sajnos, időközben az ezzel járó sztárallűröket is tökéletesen elsajátította, ami nem igazán hat jól a teljesítményére. Azok az idők, mikor a döntőbírák ténylegesen csak a „nagy névnek” ítélték oda a győzelmet, úgy látszik, elmúltak. Pljuscenko ugyan bemutatta a tőle már szinte megszokott négyes ugrást, azonban technikailag nem azt a formát hozta, mint az előző olimpián. Ezt a tényt azonban nem volt hajlandó beismerni. „Ez műkorcsolya-verseny, nem tánc” - méltatlankodott a verseny után, arra célozván, hogy az amerikai Evan Lysaceknek elég volt háromfordulatos ugrásokat bemutatni a győzelemhez.

A műkorcsolya versenyek nagy győztese azonban nem az aranyérmesek közül került ki. A kanadai Joannie Rochette édesanyja két nappal a vancoveri olimpia női versenyének kezdete előtt hunyt el szívvrohamban. Ilyen lelki teherrel nemhogy sportviadalon szerepelni, de a mindennapi teendőket elvégezni is pokoli nehéz. Joannie azonban összeszorította a fogát, és nyilván édesanyjára gondolva kiváló teljesítményt ért el: bronzérmes lett. Nem csoda, hogy a közönség végig óriási szimpátiával kísérte a korcsolyázását!

Vancouver alapvetően nem a toronymagas esélyesek olimpiája volt. „*Jöttem, láttam, győztem*” – így összegezhettünk például Anastazia Kuzmina szereplését. A név ne tévesszen meg senkit: a szerény 25 éves fiatalasszony Szlovákia színeiben versenyzett. Az egész ügy háttere voltaképpen nagyon romantikus, mivel Anastazia férje szlovák, az ő kedvéért változtatta meg az állampolgárságát, és nem egészen mellékesen egy két éves kislíu boldog mamája. A világranglistán a 28. helyen álló versenyző tényleg bombaként robbant be a legjobbak közé. A női sílövők sprintszámban aranyérmet szerzett, míg a 10 km-es üldözőversenyben harmadik lett.

Oroszország sportvezetői bizonyosan megbánták, hogy annak idején nem biztosították Kuzmina számára megfelelő feltételeket az érvényesüléshez, mert két olimpiái érme valamelyest javított volna az oroszok dicstelen Vancouver-i szereplésének mérlegén. A Vancouver-i olimpián a hagyományosan az élvonalba

tartozó ország összesen 15 érmet nyert, de csak három aranyat, s ezzel szegényszemre az éremtáblázat 11. helyén végzett. Magyarország csupán tizenhat sportolóval képviseltette magát Vancouverben, azonban mindenképpen dicsegetre méltó, hogy a gyorskorcsolyás 3000 m-es váltó számában a Darázs Rózsa, Heidum Bernadett, Huszár Erika és Keszler Andrea összetételű kvar-tettnek a pontszerző ötödik helyet sikerült megcsípnie. Ezzel szemben kár, hogy Sebestyén Júliának, az Európa-bajnok műkorcsolyázónak pályafutása utolsó olimpiáján nem sikerült beverekednie magát az első tízbe.

A házigazda Kanada eddigi történetének legjobb olimpiáját produkálta, messze lekörözve a többi országot 14 aranyat gyűjtött be. A legfényesebb közülük egészen biztosan a legutolsó aranyérem volt, melyet a téli olimpia legnépszerűbb sportágában, a jégchokiban szerzett meg. Igazi álomdöntő volt, hiszen a másik nagy rivális, Amerika ellen lépett színpa az NHL sztárjaival tűzdelt csapat. A döntő külön érdekessége volt, hogy Barack Obama egy láda sörben fogadott Stephen Harper kanadai kormányfővel a mérkőzés előtt. Lapzártáig azonban nem derült ki, hogy a becses kanadai nedűt eljuttatták-e Washingtonból a rendeltetési helyére. A hoki viadatok legszomorúbb vesztesei egészen biztosan a szlovákok voltak, akik egy karnyújtásnyira voltak a bronzérem megszerzésétől. Az egész ország szurkolt értük, és számos barátom két hétig karikás szemekkel és kialvatlanul mászkált, mivel élőben követték az éjszakai vagy hajnali közvetítéseket. Pálffy, Demitra és a többi leköszönő klasszis számára eddigi pályájuk méltó megkoronázása lett volna, ha nem a népszerűtlen negyedik hellyel búcsúznak az olimpiától.

Vancouver legnagyobb sztárjai azonban kétség kívül a lelkes szurkolók voltak. Jacques Rogge, a NOB elnöke a záróbeszédében így méltatta őket: „Soha nem láttam még ehhez foghatót. A szenvedélyt és a fantasztikus hangulatot nem lehet megtervezni, ezért Kanada külön elismerést érdemel”. Négy év múlva az Fekete-tenger melléki üdülőváros, Szocsi lesz a téli olimpia házigazdája.

FUNDAREK ANNA

Magyar kulturális érdekképviselet Észak-Amerikában

Az *Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete* (*American Hungarian Educators Association* (AHEA) a hetvenes évek elején jött létre az Egyesült Államokban azzal a céllal, hogy összefogja a magyar nyelv és műveltség terjesztésén és képviselésén fáradó szakembereket.

Tagsága széles szakmai és tudományos körből kerül ki, s természeténél fogva elsősorban Észak-Amerikában tevékenykedik, ám egyre nő az anyaországi és Kárpát-medencebeli tagok száma is. Bárhol éljen is a magyar (vagy a magyarság irányában elkötelezett nem magyar) tag, a szervezet az együttműködés hatékony módját kínálja mind az oktatás, mind a kultúra terén, legyen az nyelv és irodalom, népművészet, képzőművészet, szociológia (elsősorban a kivándorlás és az emigráció kutatása), kisebbségi ügyek, történelem, zene, és a többi humán és reál tudományágak bármelyike. A szervezet az elmúlt három és fél évtized során a magyar ügy iránti rokonszenv erősítése hatékony eszközének bizonyult a magyar származású amerikaiak és más nemzetek fiainak körében is.

Az AHEA minden évben megrendezi sikeres konferenciáit, melyeken olyan neves szakemberek is részt vettek, mint a Nobel-díjas Wigner Jenő. A legutóbbi, 2009-es is kiválóan sikerült Kaliforniában, a Berkeley Egyetemen. Az évenkénti konferenciákat az Egyesült Államok egyetemein, főiskoláin, illetve minden ötödik évben, így 2010-ben is, Magyarországon tartják. Ezen a rendes előadások mellett helyet kapnak az aktuális témáknak szentelt műhelyszerű foglalkozások és kerekasztal-beszélgetések is, és a szakmai részt kulturális programok is színesítik. A magyarságot érintő gondok vagy kiemelkedő évfordulók kapcsán az adott összegyűjtött már többször egy bizonyos témának szentelték. Így 1979-ben Erdélynek, 1981-ben az 1956-os Szabadságharcnak, 1982-ben az amerikai magyar-

ság nyelvi és kulturális megmaradásának, míg a 2006-ban a Forradalom 50. évfordulójának. A következő, immár 35. konferenciára Szegeden, az Akadémia székházában kerül sor ez év június 2–6. között, s a szervezők mindenkit szeretettel várnak. Több előadója lesz az elszakított területeken élő magyarság soraiból is, és fő témája az lesz, hogy hogyan lehet a világon szét-szóródott magyarság közti, szó szerint vagy átvitt értelemben vett távolságokat hatékonyan áthidalni. (Részletes ismertetés az AHEA honlapján található.)

Az AHEA hírlevele, az *American Hungarian Educator* beszámol a konferenciák eredményeiről, s könyveket, eseményeket, ösztöndíjas lehetőségeket is ismertet. 2007 óta egy elektronikus *E-Journal* is létezik, ahol egyes előadások és egyéb, a magyar kultúra (összefoglaló megjelöléssel "Hungarian Studies") szempontjából fontos írások jelennek meg. A szervezetnek e-mailes levelezőlistája is van, újabban pedig igényes honlapja is (<http://www.ahea.net>), mely bemutatja a tagság által írott könyveket is. Az egyik legfrissebb intézmény az AHEA-díj, melyet a szervezet céljainak és érdekeinek hű képviselőtéért ítelnek oda egy-egy tagnak.

A társszervezetekkel való együttműködés is fontos célja a szervezetnek, így például szoros kapcsolatokat ápol az *American Hungarian Folklore Centrum*-mal, a *Hungarian Studies Association of Canada*-val, vagy a *Hungarian American Foundation*-nal is. További fontos tevékenységei közé tartozik a Washington város környékén élő magyar diákok és szakemberek részére találkozik szervezése. Az AHEA például az amerikai kormány tanácsadójaként is szerepelt már nyelvi és kulturális kérdésekben.

Az AHEA jelenlegi elnöke az Argentínában felnőtt Némethné Kessler Judit, a New York University professzora. Dr. Tóth Gergely – Berkeley (Kalifornia)

Eugène de Savoie-Carignano

2010. június 6-ig tekinthető meg a bécsi Belvedere kastélyban a „**Jenő herceg hadvezér, filozófus és művészbárát**” c. kiállítás. Savoyai Jenő (1663–1736) Közép-Európai országaiban minden tankönyvből ismert, és mégis ez a kiállítás azt a benyomást kelti a látogatóban, hogy újból meg kell ismerkednie a 17. század vége, 18. század első felének „királyi méltóságú” személyiségével. A kiállítás a herceg személyét három témában kronológiai sorrendben mutatja be: a hadvezér életében lejátszódó legfontosabb történelmi eseményeket, a filozófiai áramlatokat, valamint az államférfi kimagasló szellemi képességeinek feltárásában a mecénást és mű-

gyűjtőt rendkívüli ízlésének, tudományos és szisztematikus gyűjtői szenvedélye gyümölcseinek tükrében. Nyelvtudása, műveltsége, a művészetek iránti érdeklődése, fényűző bugyellárisa műkincsek alkotására ösztönözte a művészvilágot.

A hiánytalan, precíz és érdekesítő dokumentáció, az objektumok gondos válogatása a „tématermekben”, arra készíti a látogatót, hogy a szokásosnál gondosabban tájékozódjon, elmélyültebben élvezze a látottakat, mivel nem gyakran nyílnak meg „Ausztia kincseskamrái” tudományos gondozásban szemet, szívét és érzet gyönyörködtető kiállításokban.

Kiállítás a Nemesi Testőrgárdáról

(MTI) Budapestén március 1-jén a Köztársasági Őrezred jogelődjének nyilvánított a Mária Terézia által 250 éve Bécsben alapított Nemesi Testőrség emlékére nyílt kiállítás és bélyegbemutató nyílt az Országházban. A megnyitón jelen volt Bajnai Gordon miniszterelnök, Katona Béla házelnök és Forgács Imre igazságügyi és rendészeti miniszter; a Köztársasági Őrezred munkáját Sólyom László köztársasági elnök levélben méltatta.

A Köztársasági Őrezred jogelődjének jubileumán Katona Béla elismeréssel szolt az őrezred tevékenységéről és megjegyezte, hogy a szervezet a rendőrség elit alakulatának számít. A házelnök szerint az Őrezred nemzetközi összehasonlításban is kiválóan megállja helyét.

Az eseményen elismeréseket és kitüntetések is kiosztottak az őrezred tagjai számára és Bajnai Gordon átadta a testület emléklapoktját. A rendezvényen a vendégek megkapták a testőrség megalakulásának

250. évfordulója alkalmából kiadott emlékbélyeget, majd megtekintették A Testőrség 250 éve című kiállítást, amely korhű fegyvereket, ruhákat és dokumentumokat tár a közönség elé.

A helyszínen kiosztott tájékoztató szerint a Köztársasági Őrezred jogelődje, a Nemes Testőrség első tagjai 1760. szeptember 28-án esküdtek fel az uralkodó Mária Terézia védelmére. A testőrség 120 fiatal nemesből állt, de a szolgálkkal és a lovászokkal együtt ezer főt számláló csapatát szervezték. A szolgálat öt évig tartott, és csak „művelt, edzett nemes férfiakat” vettek soraikba.

Bécsben az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége az idén ősszel a Trautson palotában, a Testőrség eredeti szálláshelyén (Collegium Hungaricum volt épülete, ma Igazságügyi Minisztérium) kiállítással egybekötött német nyelvű tudományos tanácskozással emlékezik a 250. évfordulóra.

BÉKÁSSY FERENC EGYBEGYŰJTÖTT ÍRÁSAI

Békássy Ferenc (Zsennye, 1893. április 7.– Dobronuc, 1915. június 25.) magyar költő, író, esszéista. Írt és publikált angol nyelven is. A fiatal költő, miután befejezte angliai tanulmányait a cambridge-i egyetemen, az első világháború kitörésének hírére hazatért, bevonult huszárönkéntesnek, és hősi halált halt a keleti fronton. Akárcsak Magyarországon Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád, Schöpfung, úgy Angliában a híres író Virginia Woolf, a közgazdász Lord Keynes, és az esztéta Lucas egyaránt meggyászolták az ifjú tehetséget, benne a nagy és elmulasztott lehetőséget siratták. Holott rövid (1910-től – haláláig), ám annál tartalmasabb (négy kötet magyarul, egy angolul) alkotói pályájának csak csekély részét ismerték, mivel az posztumusz látott napvilágot. A köteteket elfelejtették, az ifjú költő zsenneyi sírjára óvó csöndesség borult évtizedekre. Csak néhányan, költők és festők tudták csupán, hogy a hatalmas kert mélyén a sírban költő alussza örök álmát. Minden szerző felett el kell tennie a purgatóriumi időnek, mondja

valahol Márai Sándor, s ez a vas megyei huszár lett, majdnem száz év után végre letelt.

A 470 oldalas, vaskos kötetben Békássy Ferenc valamennyi, eddig feltárható és elérhető írását olvashatja az érdeklődő közönség, beleértve a Leonard és Virginia Woolf által kiadott *Adriatica* című kötetben szereplő versek fordításait is. A könyv utószava a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Írószövetség által 2009-ben Nívódíjjal kitüntetett Békássy-életrajz, melyet a könyv szerkesztője Weiner Sennye Tibor írt.

A kötetet az Aranymadár Alapítvány adta ki az Irodalmi Jelen Könyvek sorozatban 2010 februárjában. A könyv iránt érdeklődni a +36-30/377-2828-as telefonszámon vagy aranymadaralapitvany@gmail.com email-címen lehet.

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
Mais le diable marche – nos cötés, Compagnie Heddy Maalem, modern tánc – St.Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; ápr. 17.
W.McGregor, Entity, modern tánc – St.Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; ápr.10.
Fiction in between, modern tánc – St.Pölten, Festspielhaus, Box; máj. 7.
Nyári Gála, koncert – Grafenegg, Wolkenturm; jún.17., 18.
It's classic, koncert – St.Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; máj. 10.
Primavera, koncert – St.Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; máj. 31.
Barokk 21, koncert – St.Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; máj. 20.
Max Weiler. A festészet természete, kiállítás – Klosterneuburg; Essl Museum; aug. 29-ig
Egy város önéletrajza, kiállítás – Krems, Kunstraum Stein; szept. 26-ig
Ironimus, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; jún.15-ig
A természet sokrétősége, ünnep – Eckartsau, Meierhof; máj. 29.

Bécs
Bécsi Ünnepi Hetek: A.Berg, Lulu; A.Berg, Wozzeck; koncertek – Theater an der Wien, Musikverein, ...; máj.14. – jún. 20.
J.Massenet, Werther, opera – Staatsoper; ápr. 24., 27., 30., máj. 2.
S.Prokofjev, Die Liebe zu den drei Orangen, opera – Volksoper; ápr.17., 19., 22., 25., 28., máj. 4., 9., 12.
F.Löwe, My Fair Lady, musical – Volksoper; ápr.30., máj.1., 10., 13., 14., 23., 24., 29., jún.3., 13., 14.
Barokk Napok – Melk, Stift; máj. 21–24.
Fux táncolva, udvari táncok és koncert – St.Michael, Sommerrefektorium; máj.18.
Johann Joseph Fux, orgonakonzert – Michaelerkirche; ápr. 29.
G.Puccini, Il tabarro, opera, koncertszerű – Wiener Konzerthaus; máj. 20.
Astor Piazzolla est, koncert – Musikverein; máj. 27.
F.Schubert, J.Brahms és F.Chopin Vikram Rajan előadásában – Musikverein; máj. 20.
L.v.Beethoven, F.Cerha és M.Ravel, koncert – Musikverein; máj.12.
A.Berg, A.Zemlinsky és P.I.Csajkovszkij, koncert – Wiener Konzerthaus; máj. 28.
F.Schubert és E.W.Korngold, koncert – Musikverein; máj. 31.
Franz Schubert koncert – Musikverein; jún. 2.
Frédéric Chopin koncert – Musikverein; máj. 7.
French Connection, koncert – Musikverein; ápr. 19.
Ahmad Jamal, dzsesszkoncert – Wiener Konzerthaus; ápr. 23.
Melos koncert, dzsesszkoncert – Musikverein; máj. 19.
Mike Stern, dzsesszkoncert – **Porgy & Bess**; máj.15.
e_may, modern zene fesztivál – Kosmos Theater; máj. 28., 29.
Fuvolával meseországban, zenés gyermekprogram – Musikverein; jún. 8–13.
F. Durbridge, Suddenly at Home, színmű – Vienna's English Theatre; márc. 22. – máj. 8.
D.Loher, Das letzte Feuer, színmű – Volkstheater; máj. 2.,
J.Roth, Hiob, színmű – Volkstheater; máj. 28.
E.Scribe, Ein Glas Wasser, színmű – Haus der Begegnung Floridsdorf, ápr. 6.; Dr. Christian Broda Bildungsheim, ápr. 7.
Thomas Bernhard és a színház: Salzburg-Bécs, kiállítás – Österreichisches Theaternuseum; júl. 4-ig
I like Chopin, kiállítás – Haus der Musik; ápr. 30-ig
Az aquarell poéziája, kiállítás – Leopold Museum; máj. 24-ig
A szemeinkkel eszünk. Étkezés a csendéletben, kiállítás – Bank Austria Kunstforum; máj. 30-ig
Jenő herceg – hadvezér, filozófus és művészbárát, kiállítás – Unteres Belvedere und Orangerie; jún. 6-ig
A törökök Bécsben, kiállítás – Jüdisches Museum; máj.12. – okt.17.
A herceg mint gyűjtő, kiállítás – Lichtensteineinmuseum; aug. 24-ig
A császár megbízásában. Jakob és Rudolf von Alt, kiállítás – Albertina; máj. 25-ig
Vermeer. A festőművészet, kiállítás – Kunsthistorisches Museum; ápr. 25-ig

Burgenland
Joseph Haydn koncert – Eisenstadt, Bergkirche; máj. 31.
(R)evolution, divatkiállítás – Halbturm, Schloss; ápr. 23. – okt.26.
Pannonia Antiqua, kiállítás – Eisenstadt, Landesmuseum; máj. 30-ig

Felső-Ausztria
J. Offenbach, Les Contes d'Hoffmann, opera – Linz, Landestheater; ápr.18., 30.
G.Puccini, Madame Butterfly, opera – Linz, Landestheater; máj. 12., 14., 20., 22., 25., 31.
J.Ulrich, Campo Amor, modern tánc – Linz Landestheater; máj. 28., 29., jún. 2.,17., júl.1.
A.Csehov, Drei Schwestern, színmű – Linz, Kammerspiele; ápr. 15., 20., 30., máj. 6., 20., jún.12., 17., 19., 24., 26.
J.W.Goethe, „eisen hand faust”, színmű, összeállítás a Faust dráma keretében – Linz, Eisenhand; ápr. 17.
Barbara Strozzi (1619–1677) - La virtuosissima cantatrice, koncert – Linz, Brucknerhaus, Mittlerer Saal; máj. 5.
Boogie Woogie, Blues & Rock'n'Roll Fesztivál – Linz, Palais Kaufmännischer Verein; ápr. 22.
Ludwig Hirsch & Band, koncert – Linz, Brucknerhaus; máj. 4.
BE ON DISPLAY, fotókiállítás – Linz, Landesgalerie; ápr. 29. – jún. 27.

Karintia
Alfred Kubin és barátai, kiállítás – Klagenfurt, Stadtgalerie; jún. 6-ig

Salzburg
Ünnepi Játékok: operák és klasszikus koncertek – Salzburg, Haus für Mozart, Mozarteum, Felsenreitschule, Filmkulturzentrum; máj. 21–24.
Életnyomok, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; ápr. 24. – jún. 20.

Stájerország
Styriarte: B. Smetana, Má vlast, Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájů, Tábor és Blaník (megnyitő), koncertek, irodalmi előadások – Graz, Grazer Stadtkrone, Heimatsaal, Helmut-List-Halle, Herz-Jesu-Kirche, Landhaushof, Mausoleum, Minoritensaal, Schloss Eggenberg, Stefaniensaal, Stübing, Freilichtmuseum, Stainz, Pfarrkirche, Hirtenfeld; jún. 25. – júl. 25.
F.Molnár, Liliom, színmű – Graz, Schauspielhaus; ápr. 14., 15.
Nagy Sándor, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; nov.1-jéig
Catch me!, kiállítás – Graz, Kunsthau; ápr. 25-ig
Almavirág Ünnep – Puch; ápr. 25.

Tirol
W.A.Mozart, A varázsfuvola, opera – Innsbruck, Landestheater; ápr. 1., 28., 29.
C. Zeller, A madarász, operett – Innsbruck, Landestheater; ápr. 11., 18., 30.
Húsvéti Fesztivál: tánc, koncert, film és irodalmi estek – Innsbruck, Hall in Tirol; márc. 20. – ápr. 4.
Tavaszi Koncert, 90 éves a Bundesbahn-Musikkapelle, Innsbruck – Innsbruck; ápr.17.
Sankalpa: Shekhar Kapur és David Adjaye fényjátéka, kiállítás – Wattens, Swarovski Kristallwelten; jún.19. – nov. 7.

Vorarlberg
Tavaszi Fesztivál, modern tánc – Bregenz, Festspielhaus; máj. 27-ig
TANZ IST Fesztivál, modern tánc – Dornbirn, Spielboden; jún. 10–19.
Zene Fesztivál, a középpontban: Oroszország – Feldkirch; jún. 2–13.
Schubertiade, F. Schubert koncertek – Hohenems; máj. 7–16.
Schubertiade, F. Schubert koncertek – Schwarzenberg, Angelika-Kauffmann-Saal; jún. 18–27.
G.Lorca, Bluthochzeit, színmű – Bregenz, Landestheater; máj. 27.
KUB Projekt Antony Gormley/Horizon Field, kiállítás – Kunsthau Bregenz; aug. 31-ig
Montfort Ünnep, vegyes program – Feldkirch; máj.14–16.
A Vorarlbergi Tartományi Múzeum előreláthatólag 2013-ig átépítési valamint újraépítési munkálatok miatt zárva lesz.

Európa ajánlat
Fra Angelico to Leonardo. Italian Renaissance Drawings, kiállítás – British Museum, Graet Russell Street, London, Nagybritannia; ápr. 22. – júl. 25.
Válogatta Homonnay Lea

HU-RA
magyar nyelvű hálórádió
www.hungaronetvoice.eu

A boldogság keresése – versekben

Szerb Antal 1944-ben, nem sokkal tragikus halála előtt ezt írta a Száz vers című kétnyelvű versantológiája előszavában: „Ha a versek megmaradnak, talán a lényeg marad meg.”

A versek a legkülönbözőbb érzelmi állapotokat ragadják meg, így pl. a boldogságot is.

Léautaud francia író aforizmájában ezt írta: „A boldogság a kötelességnél is előbbre való.” Shakespeare pedig a nő „boldog szépségéről, mely mindennél felér: / aki lát, ujjong, s aki nem, remél.”

A boldogságot minden kiválthatja: a szerelem, a hazaszeretet, a remény, a szabadságszeretet, a hit, a család, a táj szépsége, stb.

Balassi gyakran vall a szerelemről pl. a Júlia-versekben, vagy a Tiefengrab utcában Bécsi Zsuzsannáról, ahogy Csokonai is A boldogság című anakreoni versében Lilla iránti szerelméről, a jázminos lugasról, a jó borról és a friss eperről.

A boldogsághoz nagyon közel van a boldogtalanság, a reményhez a bánat. Az öröm olykor egy pillanatot, és lehetséges, hogy hosszú a boldogtalanság.

Berzsenyi *A közelítő télben* ifjúsága elmúlásán kesereg, Juhász Gyula emlékké vált Anna-szerelméről vall: „Milyen volt szökesége...” Tóth Árpád bús verseket ír „lélektől lélekig”, Babits pedig Jónás sorsát éli át versében: „Mert vétkeksek közt cinkos, aki néma.”

Petőfi a „százszorszént” világszabadságért lelkesedik, Schiller Az örömhöz írt ódája pedig a szeretet, a testvériség, a barátság himnusa: „Gyúlj ki, égi szikra lángja, / szent öröm, te drága szép!” S ebben a világban „egy testvér lesz minden ember”.

Szabó Lőrinc Mozart hallgatása közben idézi a hajdani napórás felejthetetlen üzenetét: „Csak derűs órát veszek tudomásul”. Máskor a hit öröme jár át minket, pl. Ady sorait mondva: „Mikor a lelkem roskadozva vittem, csöndesen és váratlanul átölelt az Isten.”

Boldogsággal telítődik az ember az igazság kimondásakor is (Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról). S talán a legfontosabb – a szabadság boldogsága: „Ezerkilencszázötvehat, te csillag” (Faludy György), amikor az „Isten malmai gyorsan örölnék” (Márai, 1956. október 23.), amikor mindenki együtt volt, s ezért érdemes volt élni, s büszkeség volt magyarnak lenni.

Kosztolányi Dezső Hajnali részegség című versében azt a boldog pillanatot örökíti meg, amikor az égbolt csodáit látja, egy mennyei kastély fényárban úszó előcsarnokát, a Tejút arany konfetti záporát: „Szájtátva álltam, / s a boldogságtól föl-fölkiabáltam, / az égbe bál van, minden este bál van...Szóval bevallom neked, megtörötten/ földig hajoltam s mindezt megköszöntem.”

SZEKÉR ENDRE

SZUTRÉLY PÉTER

TERPESZBEN

Öten ácsorognak. Egyszerre néznek jobbra, aztán balra, mintha teniszmeccset figyelnének. Pedig csak az utcán állnak. Barna bőrű, egészséges testű, rövid hajú fiúk. T-shirt rajtuk, fehér vagy világos barna, tiszta. Nadrágjuk széles szárú, harmonikázik rendesen, ahogy illik. Zsebükből pertli lóg, bizonyára kulcs, vagy telefon.

Kulcs? Telefon? Milyen zárba? Kivel akarnak telefonálni?

Állnak zsebre dugott kézzel. Néznek jobbra, néznek balra. Az idő múlik. Lassan. Állkapcsuk lomhán mozog. Arcuk megnyúlik, kifejezéstelen. Néznek erre, néznek arra. Egyszerre. Mindig ugyanarra.

Formás nők lépnek el előttük, szemük megtapad a domborulatokon, követik tekintetükkel a nőket, fentről lefelé, távolodón. Az állkapcsok lomhán tovább mozognak.

Terpeszben állnak, zsebre dugott kézzel. Néznek erre, néznek arra. Egyszerre.

Odaér hozzájuk még öt. Melljük állnak. Felveszik az állkapcsok ritmusát, ők is terpeszbe állnak, majd néznek jobbra, néznek balra.

Máli és az igazságossá stemplizett társadalom

A könnyem patakban folyik, lecsorog a fehér-fekete mintás ikeás asztalterítőre. A terítő mintáján fölfogják a száraz ágak. Az ágak közötti rigók csőrüket mossák benne.

Máli a konyhaszkekrény almáriumnak használt részét takarítja nagy elszánással. Közben ingerülten rám mordul:

– Mondtam már, hogy ne bőgji!

Még hogy ne bőgjek! Könnyű azt mondani! Hiszen egyebem sincs már ebben a jóléti országban, mint a könnyeim. Ágrólszakadtabb vagyok, mint az a rigó az ikeás terítőn!

Málika kezéből dobozok, tasakok potyognak a szemeteszsákba. Ép, megbontatlan, hosszú lejárati idejű élelmiszerek: tea, kávé, paszuly. S repül utánuk egy tasak lencse is. Egyetlen hibájuk az a kerek stempli: „ráttvisemárkt”. Az ombudsman mintájára ezt így kellene magyarul: rettvíszémerkt. Még hogy tömör nyelv a mienk! A svédnél aztán nem tömörebb, nem képes egy szóban összefoglalni mozgalmakat és ideológiákat. Hacsak nem kölcsönszóban. A kerek bélyegzőnek körülbelül ezt a szöveget kellene tartalmaznia magyarul: „az igazságosság követelményének megfelel”. Olyan árucikk kapja meg a bélyegzőt, amelyet bizonyítottan igazságos fizetségért, megfelelő munkakörülmények között állítottak elő az igazságtalan és elmaradott harmadik világban. Afrikában például. Hogy aztán mi, nyugatiak, emberi jogok tudói és az emberségség szószólói, áldásunkat adjuk rá egy bélyegzőn: „az igazságosság követelményének megfelel”. A szemem sír, az agyam fordít, a kezem pedig ökölbe szorul a csomag lencse láttán. Máli is végzi a maga dolgát, vagyis polcainkat stemplimentesíti, nyelvét pedig rajtam köszörüli:

– Minek kellett hozzájuk szegődnöd? Ezért jöttünk mi el a kommunista világból, hogy itt is kommunistáknak dolgozzunk? A svéd kommunista nem kommunista?!

– Szociáldemokrata – hüppögöm.

– S az aztán egészen más, ugye? Csak védő őket! – s csattan a többi mellé az újabb bélyegzős élelmiszer.

– Kellett a munka! – csipogom olyan vékony hangon, hogy rigóm a terítőről azt hiheti, az ő nyelvén beszélnek.

– Hát fiam, 1400 eurós havi fizetésért a 263 egyetemi pontoddal Afrikában is kaptál volna állást. S ott legalább meleg lenne s napsütés! Ha ide jó, a Szaharában is elkel egy magyartanár!

– Meg francia. Meg vallástan – mondhatja velem a már működésben lévő, rigóhangú védekező mechanizmus. De lassan megtelik a fejem a Szahara dűnéinek képével, benne kicsiny önmagammal s nevetnem kell. Málinak is mosolyra húzódik az ajka, de még egy jó nagyot rüg a szemeteszsákba.

– Ráttvisemárkt!

Széles mosoly tart tükröt bánatunknak. Öreg barátnőm mellém huppan.

– Na, gyere, mondd el elejétől!

– Hát, ugye, már tíz évet dolgoztam nekik óradóként. Tavalyelőttől a szocdemeken belül is a szakszervezeti csoportnak.

– Kommunista s még szakszervezeti is? No te aztán jól kiválasztottad!

Vörös nyakkendő viselésére nem köteleztek? – Arra nem, de volt saját logóval ellátott pólónk, s nem volt szabad tanárnak neveznem magam. Csak tanulmányi irányítónak, hogy ne „sértsem tanulóim érzékenységet”.

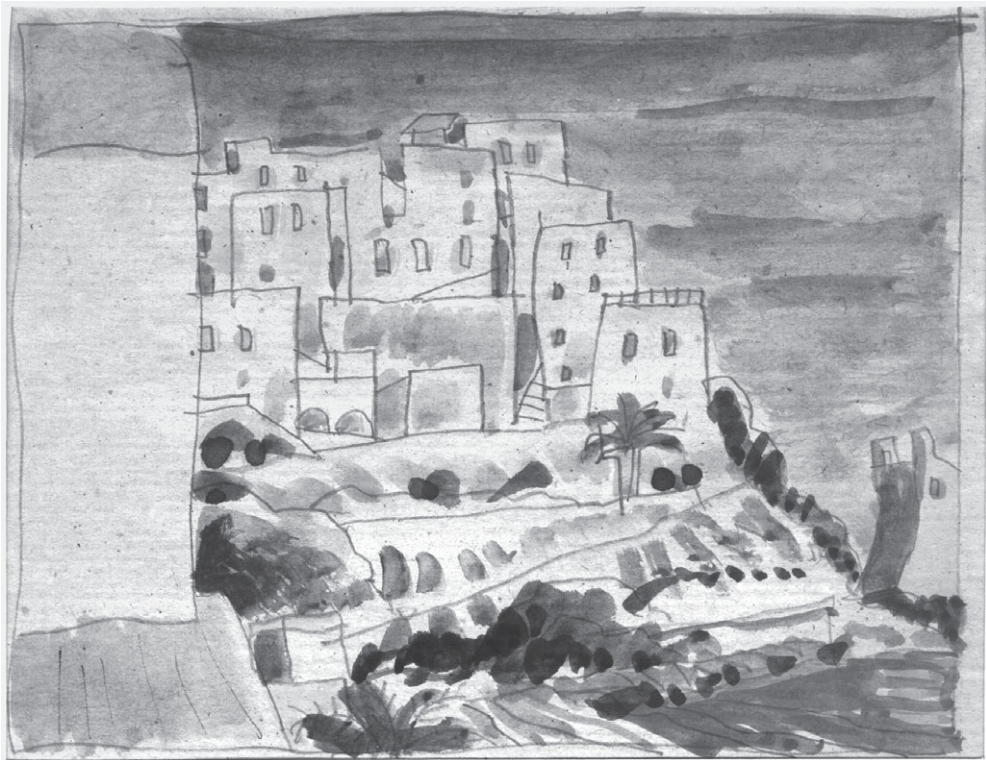
– Úgy kell neked! Na, szóval, tíz év óraadás után vetted a pólódat, s a fél marék egyetemi pontodat, s elmentél a szakszervezeti munkádoidhoz állandó állást kérni.

– Miután az általuk kitaposott jogszabály előírta, hogy bizonyos ledolgozott idő után a munkaadónak kötelessége fölvenni. Kaptam is egy szerződést, benne a minimálbér alatti fizetéssel.

– S aztán?

– S aztán megkínáltak ráttvisemárkt-kávéval, s még egy előadást is rögtönzött mellé a főnök a harmadik világ igazságtalan munkaviszonyairól.

Elemi erővel robban ki belőlünk a nevetés.

Sperlonga (vegyes technika)

Deák Ferenc

ELŐVERS

*Tudom, hogy életem
csak visszafelé végtelen,
a magzatvíz-óceánokon túl,
túl megannyi őszömön,
időben, térben sorjázó évelés -
odáig, ahol vala a TEREMTÉS.*

KISZÁMOLO

Itt nincs zokszó!

*Csak a szélekre leszorult rokon.
Sok bánsági ballangós,
borongós flótás.*

*Dongájukban sem eresztő,
borissza szerémiek.
(Tarcal lábánál fehérvasárnap:
borvirágzajlás!)*

*Büszke, dagadó, dacos,
kevély bácskai nemes.
Mind hétszilvafás
(csupa duránc!),
de egyenes és hétszentséges.*

*Majd ide is áthajol
a csendes Baranya,
Drávaszög.
Végighúz szíven, léleken
az Ormanság sóhaja.
Kelet-Szlavónia
(meg arra, messze, nyugatra
Nagypiszanica).
Itt, karnyújtásnyira:
Szentlászló, Kórógy.
Szeme között
átlótt temploma.*

S. Csoma János

Pásztor

*kövek talpadat karistolják
fejed súrolja felhő
kicsapva mind a perceid
szépen legelteted őket.
majd hogy fakulnak
fényei napodnak
visszatereled időcsordáid
megvacsorálsz bicskád bekattan
emlékeid karjukra vesznek
s elballagnak az alkonyatban.*

Könnyben tocsog ismét az ikea fekete rigója. Remélem tetszik neki, mert a fekete rigókat tudvalegőleg nem szabad bántani. A svédeket éppen nem. Valahogy szóhoz jutok mégis:

– S mikor indulunk Afrikába?

– Mihelyt befejeztük az élelmiszerek visszarakosgatását a polcra. Nem vagy te olyan anyagi helyzetben, fiam, hogy ilyen lázadozást megengedj magadnak. Talán Afrikában. Ahol lesz majd ombudsman vagy legalább svéd stempli....

KOVÁSNAY ENIKÓ

Katariina Aila Hämäläinen
(finn)

155. zsoltár Hálaének

*Tízúrú hárfával, citerával, lanttal
dicséretet zengek, neked, Istenem.*

*Égőáldozatul fehér bárányt hozok
sarumat leoldom a hajlékod előtt
meghajlok előtted mint szároni nárcisz
a nevedet áldja sudaras cédrusfa
a libanoni fa ahogy a madárnak
lakhelyet ad a hegy zergéknek vadaknak
úgy adsz otthont Te is az otthontalannak
jóságot kegyelmet illatos kenetet
tömjénező fákat balzsamos szerelmet*

*Tízúrú hárfával, citerával, lanttal
dicséretet zengek, neked, Istenem.*

*Szólítlak kedvesem az Úr ajándékát
s a kitárult kapun otthonodba lépek
kálmos nárdusz sáfrány dús gazdag
gyümölcsfák
fűszerezett borral édesgetsz megkínálsz
megoldom ruhámat liliomkertedben
nyoszolyádra fekszem Ajándék-Kedvesem
ajkodon mirha van király-illatolaj
gránátmalombok takargatnak minket
szomjázó lelkemet arannyal díszíted
leomló hajamat gyönggyel ékesíted*

*Tízúrú hárfával, citerával, lanttal
dicséretet zengek, neked, Istenem.*

KELEMEN ERZSÉBET fordítása

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Az alkotó Kaitan Roberttel könnyen zavarba jöhet az ember, hiszen határozottan tiltakozik az ellen, hogy őt művésznek tekintse bárki. Pedig grafikus ő a javából. Mivel azonban abban a szerencsés helyzetben volt, hogy meg is tudott élni végzettségéből (Bécsben a Grafische Bundeslehranstalt növendéke volt), plakát- és egyéb megrendeléseit szakmabeli munkának minősíti.

Nem is hagyta magát rábeszélni művei bemutatására mindaddig, míg újabb útiterveiről nem tett említést. Ekkor tornyosodott fel a kérdés: vajon ő, a grafikus fényképezés mellett nem készít-e rajzokat is egy-egy élményéről. A rákérdezés meghozta eredményét, mert elismerte, sajátkezűleg is megörökíti azt, ami utazásai során megragadja. Ezek a rajzai nem megrendelésre készültek, hanem az a bizonyos belső indíttatás készítette alkotásra. Nemde ez az a légkör, amikor műalkotássá változnak át a tárgyi valóság elemei. Ekkor határozottan beszélhetünk művészetről, Kaitan Róbert esetében magas hőfokon.

A rá jellemző szerénység eddig megakadályozta abban, hogy kiállítsa teljesen egyéni ihletésű, egyéni használatra készült rajzait. Anál öröndetesebb, hogy most bemutatathatjuk néhány rajzát a Bécsi Napló olvasóinak.

Ismeretlen népség mesés története: A várpolgárok

Nem is olyan egyszerű ismertnek vélt tartományról és lakóiról nyilatkozni, különösen át-tételesen, az esetben, amikor közülük való pazár kiadásban 563 oldalon igyekszik elkapni a nyúl farkát.

Mókás, adomázó történetek sorjáznak, összesen huszonegy, ami talán nem is véletlen, ha az azonos nevű kártyajátékra utalunk. Fura, inkább eredetieskedő, mint eredeti fenegyerek a szerzőjük, az 1956-ban született Peter Wagner, aki-nek már 1981-ben Burgenland himnusza átköltésével sikerült felhívni magára a figyelmet. A tartomány 60. “születésnapjára” a tartományi kormányzóság emlékkönyvvel ékeskedett, ami-be bekerült Peter Wagner is. Ki is tett magáért, mert mindjárt úgy kezd: *Hazám népe, szülőházam, / ott vagy ahol a világ segge...*

A felháborodás és tiltakozás ellenére Wagner kívágta a rezet, és azóta is bizonyítja, mennyire megbecsülésre, elismerésre érdemesült: 1987-ben két díjjal is jutalmazták, 2007-ben meg három díjazásban részesült, 2006-ban az Ábrázoló művészet Theodor Kery-díjával tüntették ki, Wagner ugyanis inkább színpadi műveivel és alakításai-val jeleskedik, de zenei téren is alkotóművész.

Legújabb művében alapos vizsgálat alá veszi szülőföldjét és lakóit, a *várpolgárokat*. Ha csak Mark Twain Egy yenki Artúr király udvarában c. regényére utalunk is, érzékeltethető a szerző eljárási módja: a jelenből kiindulva alámerül a homályos múltba, egy-egy történeten (mesén) keresztül keresve a lényegét. Miből, milyen agyagból gyúródtak ezek az emberek, akik sokáig az osztrák viccek kedvenc alakjai voltak. Igaz, rohanó korunkban már czekek is túl vagyunk, úgyhogy Peter Wagnernek kellett ismét középpontba állítani őket a torzítás, kifigurázás minden eszközével.

A főhős Frédi bácsi, aki nem lehet más mint Sinowatz. Hozzá küldik a zöldfülű, mert tapasztalatlan Jancsi *ezér*-t, hogy oktassa ki és elnyerje nevéhez a v-t is, mert úgy szól a szólam. Aki esetleg amiatt vakarná a fejét, vajon ki is lehet ez a “mesebeli” alak, Henryk Mossler rajzain keresztül még könnyebben felismerheti, beazonosíthatja Hans Niessl jelenlegi tartományfőnökkel.

Wagner szellemeskedve, ócsárolva, trágárkodva – mindazonáltal jó tollal, igaz, szinte fecse-gésbe hajló bőbeszédűséggel – nem kevesebbre vállalkozott, mint hogy megalkossa és megér-

tesse az igazi *várpolgár*, azaz burgenlandi típusát, mi több tipológiáját. Erre legalkalmasabbnak bizonyul a tanítvány és a mester páros középpontba állítása: Jancsinak tanulnia kell ahhoz, hogy ő lehessen a tartomány első embere, oktatónak pedig a legalkalmasabb személy a tapasztalt, minden politikai szereplésen túli volt kancellár, Sinowatz Brunó (Kreisky) névre hallgató macskájával, aki mindamellett történész-ként vágott neki a pannon világnak. Úgy látszik, egyedül ő rendelkezik a tartomány *Halandzsa* (Bubülabu) c. Nagy Fehér-, ill. Szentkönyvével. Megfelelő belépő, azaz kellő mennyiségű (hazai) bor elfogyasztása után előkerül a titkos könyv, amibe behatolva, belemélyedve átpásztázzák a sajátos tartomány történetét a kezdetektől a jelenig kiderítve az itteni föld és ember mibenlétét, másként identitását.

A történet kezdetén találkoznak *Lelkescské*-vel, a hosszú, fehér ruhában lebegő szűzzel, akit-nek istentől kapott feladata a *Homo Suellensis Pannoniae* művészi megalkotása. Lelkescske (a jövődő tartomány szelleme), mintha csak a két késői utódra várt volna, véleményükre hallgatva elkezd megmintázni agyagból a végtermék, a mai *várpolgár* őstípusát.

Frédi bácsi nem csupán mindent tud, hanem böles is, mert ő megmagyarázza a mindenkori helyzetet, sőt az ugyan kifecamított, de valóságos történeti alakokat is kioktatja, miután ő a XX., sőt, XXI. század tudásával felszerelten tudja, tudhatja, mi következik az után, amiben az egyes történeti szereplők ugyan nyakig benne vannak, de nincs fogalmuk arról, mi lesz, lehet.

Frédi bácsi jól benne járva a történelemben, valamikor a népvándorlás – magyar honfoglalás körül megtalálja, kideríti és kiveti a *Homo Suellensis Pannoniae* csinnadrattáját. Pannonia a görög mitológia Pánjából eredeztetik összes kaján tulajdonságával, a *Suelle* pedig – a szerző szerint – a közép-felnémetben küszöböt jelent. Földrajzilag az Alpok keleti nyúlványai és a nagy síkság nyugati pereme, ill. a Duna és a Rába határolja be ezt az átmenetet képező köztes területet. Lakói a keltáktól, a rómaiakon át a népvándorlás germánjainak, hunok, avarok, magyarok keveredéséből összegyűrt kétarcú népség. Ennek egyik jellegzetessége, hogy a keleti arc nyugat felé, míg a nyugati kelet felé néz (irányul).

Szokatlan hozzáállás, megfogalmazás, kikö-kentő szemlélet, mindazonáltal a göröcsökön

túli állapot, amiben ismeretlen a fantomfájdalom. A tartomány pedig vörös és fekete kombinációjában éli Joe vörös vezér, azaz Hans Niessl vezényletével mindennapjait. Joe egyébiránt a 20. mesében kilép a történelemből: Lelkescskével náaszt ülte egyszerűben felnötté, azaz *vezérré* válik, ami végső soron kellő mennyiségű elixír, másként vörös bor (kezdő-betűje a színek színe) elfogyasztásának köszönhető; előrejutásának varázslatos eszköze mindazonáltal a pártkönyv.

A 21. mese a jelenen túlmutató álom az álomban: osztrákok és magyarok a vitás és vitatott terület hovatarozásán marakodnak; Frédit a magyarok foglyaként éppen az agyonlövés fenyegeti, amikor döntőbíróként színre lép Monsieur Trianon. Frédi, tudva, hogy mi következik, nyolcvan évvel előre látva alkut ajánl, amibe belemegy a magyar fél is: kártyázzák meg (snapszlizzák ki), kinek mi jusson. Közte és a magyar szabadsapatok parancsnoka között *Schnaps*-szal, azaz pálinkával bőven meglocsolt heves kártyajáték kezdődik. Frédi pedig a jövőbeli állapotokat ismerve az első menetben hagyja, hogy győzzön magyar ellenfele. Ebben Sopronért kártyáztak, a második fordulóban azonban a magyar fél ajánl alkut. Tudva, hogy Frédi megnyeri a második játszmát, javasolja, önkéntesen nyerjen, majd felajánlja neki, legyen az általa tervezett állam minisztere, sőt, kancellárja. Frédiben fájdalmas emlékeket kelt ennek említése, de végül is gondolkodóba esik, új esélyeket lát a terület átrendezésében, amelynek művelt tömegei elutasítják és legyőzik a reális szocializmust a szabadság és a mindenkire érvényes polgárjogok alapján – jóval a lengyel pápa és a lengyel szakszervezet megalakulása előtt. Ilyen a világbékét hozó állam létrejötté világtörténeti esemény lenne, és mindez az ő nevéhez fűződne. Frédi – miközben körülötte minden horkolásban és rőfögésben és előre hozott zokogásban tör ki – partnerének szenvedélye lobogásába szűrő tekintetétől kísérve dönt.

Ezzel a rejtélyes kettősponttal végződik az immár álmoskönyv.

Wagner Peter: Die Burgenbürger. Homo Suellensis Pannoniae. Die ultimativ märchenhafte, märchenhaft ultimative Geschichtsschreibung eines weithin unerforschten Menschenvolks. Illustration: Mossler Henryk. Edition Marlit Hora Verlag, Marz 2009, 563 old. -deák-

A Hanság fővárosa – Kapuvár

Győr és Sopron között félúton a Rábaköz és a Hanság találkozásánál fekszik, a több mint 950 éves kisváros. Hosszú ideig egyszerűen csak Kapunak hívták, mert Magyarország egykori gyeptürendszérének védett átjárója volt. A Kapuvár elnevezés a 17. századból ered és a 18. században vált általánossá. Ez idő tájt került az Esterházyak birtokába a városban levő Nádasdy vár.

Bár Kapuvár az 1500-as évek derekán már mezőváros volt, a 19. század végén a községtörvény nagyközséggé minősítette vissza. Ez azonban nem fogta vissza a városka fejlődését. Így közel száz évvel később ismét városi rangra emelték a kisalföldi települést.

Az 1960-as években a szénhidrogén kutatások keretében Kapuvár területén is végeztek mélyfúrásokat.

Kőolajat és földgázt ugyan nem találtak, de jelentős mennyiségű termálvíz-készletre bukkantak. Hosszú ideig csak üvegházak és lakóházak fűtésére használták a termálvizet, de a gyógyvízzé minősítést követően a víz, gyógyászati alkalmazása is lehetővé vált. A víz minősége ma magyar viszonylatokban, Igal és Hévíz után, a 3. helyen áll. Az orvosi vizsgálatok alapján a rendelkezésre álló termálvíz nemcsak a mozgásszervi betegségek gyógyítására, hanem a légzőszervi megbetegedések enyhítésére, gyógyítására is alkalmas. E hatás kihasználására a kapuvári Flóra Strand és Termálfürdő területén inhalációs rőzsekunyhó is épült. A létesítmény 2006 óta egész éven át várja vendégeit.

Az idült izületi betegségekben szenvedőknek 3 hetes széndioxid kúra ad enyhülést. A „kapuvári csoda”-ként emlegetett kezelési módszert a 1940-es években dr. Schwartz Pál alkalmazta először. A fürdőkurához szükséges természetes széndioxidot a város tőszomszédságában lévő Mihályi-Répcelak helységek gázmezőiről 1600 m mélységből nyerik. A friss szénsavhó formájú széndioxidot ülföldfűrdőként

használgák. A friss szénsavhó a szénsav mellett 5 % Radon 222-t és 15 % Radium 226-ot tartalmaz literenként, ami a fájdalomcsillapítás, hatását növeli. A Radon rövid, 3,8 napos felezési ideje miatt a földrajzi közelség jelentősége kiemelkedő. Ezt a kezelést elsősorban érbetegeknél alkalmazzák 1967 óta a Kapuvári Lumniczer Sándor Kórházban. A kádba helyezett szénsavhó 70 °C-os forró víz hozzáadására sűrű szénsavgázt termelve olvadás nélkül gyorsan párolog. A kádban a széndioxid koncentrációja a megfelelő hatás elérése érdekében rendkívül magas (90–92 %-os) anélkül, hogy belégzésre kerülne. A bőrön keresztül felszívódó széndioxid mennyisége függ a fürdő gázkoncentrációjától, nedvességtartalmától, hőmérsékletétől és a kezelési időtartamától. A kezelés hatására a vértágok keringése mellett, az agy és a szív tápláló ereinek keringése is javul.

A kapuvári kórház évente több mint 1000 beteget fogad az ország minden pontjáról. A város, Angiológiai (érbeteget) Rehabilitációs Központ kialakításával akar enyhíteni az elhelyezési gondokkal küzdő egészségügyi létesítményen. Ehhez Kapuvár Önkormányzata önréből 134 millió forintot fektetett be, az Európai Uniótól és a Magyar Államtól 750 millió forint vissza nem térítendő támogatást kapott.

A 134 ágyas Rehabilitációs Központ, a XXI. századnak megfelelő korszerű gyógyászati infrastruktúrával, a betegek kulturáltabb ellátását, az intenzív rehabilitáció lehetőségét és a szakemberek jobb munkafeltételeit kívánja biztosítani.

A kiváló terápia iránt megemelkedett az érdeklődés a szomszédos országokban is. A gyógyulást kereső külföldi betegek elszállásolására egyelőre csak a szállodákban, panziókban és privát házaknál van lehetőség.

A hangulatos műemlékekkel teletűzdelt kisváros fekvése közlekedés szempontjából is kedvező, mert a városka főutcája egyben a Győrt Sopronnal összekötő 85-ös főútvonal.

KaFe

MIRE JÓ AZ UNIÓ?

(Die Presse, 2010. márc. 9.) Az egyoldalúságra való hajlam sokszor akadályozza a tények felismerését és kellő értékelését. Az Európai Unióval szembeni fenntartások – különösen a pénz- és gazdasági válság tapasztalatán – sokaknak azt sugallják, mintha veszett vállalkozás lenne az európai integráció. Pedig vannak olyan jelek, jelenségek, amik jobbra elközelíthetnek lennének az Unió nélkül.

Vegyük például a hihetetlenül megnövekedett munkaerő-vándorlást az egyes tagállamok között. 2008-ban 21.386 magyar munkavállalót regisztráltak Ausztriában, tavaly augusztusban pl. 26.000-re emelkedett számuk (l. Bécsi Napló, 2009/6. sz.). Közülük a legtöbben munkavállalók, többségükben heti, sőt, napi ingázók a határmenti övezetből. Európai arányokban jelentős nem csupán a munkaerő-vándorlás, hanem a keresetek áramlása is. Legújabb statisztikai kimutatások szerint évente több mint 32 milliárd euró áramlik a származási országokba, azaz ahonnan a munkavállalók származnak. A Világbank becslése szerint globálisan 200 milliárd euróra tehető az az összeg, amiket a bevándorlók (vendégmunkások) haza küldenek. A hivatalos 88 milliárd euró (2008) fejlesztési segélynek többszöröse ez, ami érezhetően mozgásban tartja a hazai gazdaságokat.

2004-ben „csak” 11,5 milliárd eurót utaltak át az EU-tagállamaiból harmadik országokba, 2008-ig 22,5 milliárdra emelkedett ez az összeg. Ausztriából, az ország kivételes helyzeténél fogva a vendégmunkások által megtakarított pénzeknek több mint a fele 2008-ban más EU tagállamokba áramlott, számokban kifejezve 830 milliárd 460 millió. Utóbbiból a legnagyobb részt a szomszédos vagy legalábbis környező kelet-közép-európai országokba küldték. Sorrendben 88 millió esett Lengyelországra, 86 millió Magyarországra, 81 millió Csehországra, 78 millió Szlovákiára.

A
Központi Szövetség Könyvtára
keddenként 17–19 óra között
várja olvasóit!
Bécsi Magyar Otthon,
Bécs I., Schwedenplatz 2/9

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:
Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes:

Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich,
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/II/8.
Unternehmensgegenstand:
Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit.
Vorstand: Dr. Ernő Deák (Präsident),
István Radda (Generalsekretär),
János Kántás (Kassier).
Beteiligung: 100 %.
Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn,
Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkstums.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.becsinaplo.eoldal.hu
www.fkkk.tvn.hu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Sulyok Vince † (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Úszák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2100,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pizoltan@hotmail.com

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: B. Szabó Péter, Magyarház Alapítvány / Ungarnhaus Stiftung Buchmattweg 4, CH-8057 Zürich Bankszámla: UBS AG, 8098 Zürich Konto Nr. 100 100 01F EBAN: CH06 0023 0230 1001 0001F

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Névvél vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a